

No. 57042*

**Poland
and
Latvia**

Agreement between the Republic of Poland and the Republic of Latvia on legal assistance and legal relations in civil, family, labour and criminal matters. Riga, 23 February 1994

Entry into force: *5 September 1995, in accordance with article 116*

Authentic texts: *Latvian and Polish*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Poland, 1 January 2022*

*No UNTS volume number has yet been determined for this record. The Text(s) reproduced below, if attached, are the authentic texts of the agreement /action attachment as submitted for registration and publication to the Secretariat. For ease of reference they were sequentially paginated. Translations, if attached, are not final and are provided for information only.

**Pologne
et
Lettonie**

Accord entre la République de Pologne et la République de Lettonie sur l'assistance juridique et les relations juridiques en matière civile, familiale, de travail et pénale. Riga, 23 février 1994

Entrée en vigueur : *5 septembre 1995, conformément à l'article 116*

Textes authentiques : *letton et polonais*

Enregistrement auprès du Secrétariat de l'Organisation des Nations Unies : *Pologne, 1er janvier 2022*

*Aucun numéro de volume n'a encore été attribué à ce dossier. Les textes disponibles qui sont reproduits ci-dessous sont les textes originaux de l'accord ou de l'action tels que soumis pour enregistrement. Par souci de clarté, leurs pages ont été numérotées. Les traductions qui accompagnent ces textes ne sont pas définitives et sont fournies uniquement à titre d'information.

[LATVIAN TEXT – TEXTE LETTON]

LĪGUMS
STARP POLIJAS REPUBLIKU UN LATVIJAS REPUBLIKU
PAR TIESISKO PALĪDZĪBU UN TIESISKAJĀM ATTIECĪBĀM
CIVILAJĀS, ĢIMENES, DARBA UN KRIMINĀLLIETĀS

Polijas Republika un Latvijas Republika, piešķirot lielu nozīmi savstarpējās sadarbības attīstībai tiesiskās palīdzības sniegšanas un tiesisko attiecību jomā, vienojās par sekojošo:

PIRMĀ DAĻA

Vispārīgie noteikumi

1.pants
Tiesiskā aizsardzība

1. Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā ir tāda pati viņu personisko un mantisko tiesību tiesiskā aizsardzība kā otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem.

2. Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem ir tiesības brīvi un netraucēti griezties otras Līgumslēdzējas Puses tiesās, prokuratūrā (turpmāk tekstā-"tiesību aizsardzības iestādes") un citās iestādēs, kuru kompetencē ir civilās, ģimenes, darba un krimināllietas, tie var uzstāties tajās, pieteikt lūgumus, celt prasības un veikt citas procesuālās darbības ar tādiem pašiem noteikumiem kā pašu pilsoņi.

3. Ši līguma noteikumi, kas skar Līgumslēdzējas Puses pilsoņus, tiek piemēroti arī attiecībā uz juridiskajām personām, kas izveidotas saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras teritorijā tai ir atrašanās vieta.

2.pants
Tiesiskās palīdzības sniegšana

1. Līgumslēdzēju Pušu tiesību aizsardzības iestādes sniedz savstarpēju tiesisko palīdzību civilajās, ģimenes, darba un krimināllietās saskaņā ar šī Līguma noteikumiem.

2. Tiesību aizsardzības iestādes sniedz tiesisko palīdzību arī citām Līgumslēdzēju Pušu iestādēm, kuru kompetencē ir šī panta 1.daļā minētās lietas.

3. Citas iestādes, kuru kompetencē ietilpst šī panta 1.daļā minētās lietas, nosūta lūgumus par tiesisko palīdzību ar tiesību aizsardzības iestāžu starpniecību.

3.pants

Tiesiskās palīdzības apjoms

Tiesiskā palīdzība ietver procesuālo darbību izpildi, kuras paredzētas Līgumslēdzējas Puses likumdošanā, kurai adresēts pīr prasījums, tai skaitā pušu, cietušo, aizdomās turēto, apsūdzēto, tie jamo, liecinieku, ekspertu nopratināšanu, ekspertīžu izdarišanu, apskati, lietisko pierādījumu nodošanu, dokumentu izsniegšanu un pārsūtīšanu, kā arī ziņu sniegšanu par personu sodāmību.

4.pants

Sazināšanās kārtība

1. Līgumslēdzēju Pušu tiesību aizsardzības iestādes savstarpēji sazinās Polijas Republikā - ar Tieslietu ministrijas, bet Latvijas Republikā - ar Tieslietu ministrijas un prokuratūras starpniecību.

2. Abu Līgumslēdzēju Pušu centrālās iestādes, kuras minētas šī panta 1. punktā var noslēgt papildus vienošanos par tiesību aizsardzības iestādes tiešu sazināšanās kārtību.

5.pants

Lietojamā valoda

1. Lūgums par tiesiskās palīdzības sniegšanu tiek noformēts Pieprasītājas Puses valsts valodā, pievienojot tulkojumu Izpildītājas Puses valsts valodā, vai arī angļu vai krievu valodā.

2. Sniedzot tiesisko palīdzību, dokumenti tiek noformēti Izpildītājas Puses valsts valodā, pievienojot tulkojumu Prasītājas Puses valsts valodā vai arī angļu vai krievu valodā.

3. Ja saskaņā ar šī Līguma noteikumiem pievienotajiem dokumentiem būs nepieciešams tulkojums, tad šo tulkojumu pievieno un apliecina zvērināts tulks, notārs, kompetentas iestādes, diplomātiskās pārstāvniecības vai konsulārās iestādes.

6.pants
Dokumentu noformēšana

Dokumentiem, kurus noformē Līgumslēdzēju Pušu iestādes, saskaņā ar šī Līguma noteikumiem jābūt ar kompetentas personas parakstu un apstiprinātiem ar attiecīgās iestādes zīmogu.

7.pants
Līguma par tiesiskās palīdzības sniegšanu forma

1. Līgumā par tiesiskās palīdzības sniegšanu jānorāda:
  - 1) līguma sūtītājas iestādes nosaukums;
  - 2) iestādes, kurai adresēts lūgums, nosaukums;
  - 3) lietas, kurā tiek lūgta tiesiskā palīdzība, nosaukums;
  - 4) pušu un citu personu, par kurām tiek nosūtīts lūgums, vārdi un uzvārdi, pilsonība, nodarbošanās un dzīvesvieta vai uzturēšanās vieta, bet juridiskajām personām - nosaukums un atrašanās vieta;
  - 5) pilnvaroto personu uzvārdi, vārdi un adreses;
  - 6) līguma saturs, bet krimināllietās - arī izdarītā nozieguma apstākļu apraksts un tā juridiskā kvalifikācija.
2. Izpildot lūgumus par tiesiskās palīdzības sniegšanu, var izmantot veidlapas poļu un latviešu valodās, kuru paraugus saskaņos Līgumslēdzēju Pušu centrālās iestādes.

8.pants
Līguma Izpildes kārtība

1. Izpildot līguma par tiesiskās palīdzības sniegšanu, iestāde, kurai adresēts lūgums, piemēro savas valsts likumdošanu. Tomēr tā uz Pieprasītājas Puses līguma piemēros līguma Pieprasītājas Puses procesuālās normas, ciktāl tās nav pretrunā ar Izpildītājas Līgumslēdzējas Puses likumdošanu.
2. Ja iestāde, kurai adresēts lūgums, nav kompetenta to izpildīt, tā pārsūta lūgumu kompetentai iestādei un informē par to iestādi, kura devusi lūgumu.
3. Iestāde, kurai pārsūtīts lūgums, informē uzdevuma devēju iestādi par tā izpildes laiku un vietu, ja par to ir speciāla norāde.
4. Iestāde, kurai adresēts lūgums, pēc tā izpildes nosūta dokumentus iestādei, no kuras saņemts lūgums; gadījumā, ja lūgumu nevar izpildīt, tā lūgumu nosūta atpakaļ un informē par apstākļiem, kas traucē tā izpildi.

5. Ja lūgumā norādītās personas, uz kuru attiecas lūgums, adrese izrādījusies neprecīza vai nav zināma, tad iestāde, kurai lūgums adresēts, veic pasākumus precīzas adreses noskaidrošanai.

9.pants

Dokumentu izsniegšana

Iestāde, kurai adresēts lūgums, dokumentus izsniedz saskaņā ar tās valsti spēkā esošiem noteikumiem, ja izsniedzamie dokumenti ir noformēti šīs valsts valodā vai nodrošināti ar apliecinātu tulkojumu. Ja dokumenti nav noformēti Līgumslēdzējas Puses, kurai adresēts lūgums, valodā, vai nav nodrošināti ar tulkojumu, tos izsniedz saņēmējam tad, ja viņš labprātīgi piekrīt tos saņemt.

10.pants

Apstiprinājums par dokumentu izsniegšanu

Par dokumentu izsniegšanas apstiprinājumu var uzskatīt apliecinājumu par dokumentu saņemšanu ar datuma norādi, saņēmēja un iesniedzēja parakstiem, kā arī ar izsniedzējas iestādes zīmogu vai arī izziņu par izsniegšanas datumu, vietu un nodošanas veidu. Ja dokuments tiek piegādāts divos eksemplāros, tad apliecinājumu par saņemšanu var noformēt uz viena eksemplāra.

11.pants

Dokumentu izsniegšana un pilsoņu nopratināšana no diplomātisko pārstāvniecību puses vai konsulāro iestāžu puses

Līgumslēdzējām Pusēm ir tiesības izsniegt saviem pilsoņiem un nopratināt viņus ar savu diplomātisko pārstāvniecību vai konsulāro iestāžu palīdzību. Šajos gadījumos nevar lietot piespiedu rakstura līdzekļus.

12.pants

Liecinieka, cietušā un eksperta izsaukšana un viņu aizsardzība

1. Ja vienas Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestādei rodas nepieciešamība pēc liecinieka vai eksperta klātbūtnes, kurš atrodas otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad attiecīgajai šīs Puses iestādei jālūdz kompetenta tiesību aizsardzības iestāde izsniegt uzaicinājumu.

2. Uzaicinājumā nevar būt noteikti draudi piemērot piespiedu līdzekļus neierašanās gadījumā.

3. Liecinieks vai eksperts, kurš, neatkarīgi no viņa pilsonības, ieradies pēc Pieprasītājas Līgumslēdzējas Puses iestādes izsaukuma, šīs Puses teritorijā nevar tikt saukts pie atbildības par noziegumu vai administratīvo pārkāpumu, nevar tikt apcietināts, kā arī nevar izciest sodu par noziegumu, kas ir kriminālprocesa priekšmets, sakarā ar kuru viņš tika izsaukts, kā arī par citu noziegumu, kuru viņš izdarījis līdz Pieprasītājas valsts robežas šķērsošanai vai sakarā ar viņas sniegto liecību vai atzinumu.

4. Liecinieks vai eksperts netiek aizsargāts, ja iestāde, kas viņu izsaukusi, paziņo par to, ka personas klātbūtne turpmāk nav nepieciešama, un viņš piecu dienu laikā neatstāj Līgumslēdzējas Puses teritoriju. Šajā termiņā netiek ieskaitīts laiks, kurā persona nevarēja atstāt izsaucējas Līgumslēdzējas Puses teritoriju no viņas neatkarīgu apstākļu dēļ.

5. Lieciniekam un ekspertam ir tiesības no iestādes, kas viņu izsaukusi, saņemt atlīdzību par izdevumiem, kas saistīti ar braucienu un uzturēšanos ārzemēs, un par nokavētajām darba dienām, bet ekspertiem bez tam ir tiesības saņemt atalgojumu par izdarīto ekspertīzi. Izsaukumā jānorāda, kāda veida un apmēra izmaksas izsauktajām personām ir tiesības saņemt; pēc viņas lūguma Līgumslēdzēja Puse, kas nosūtījusi izsaukumu, izmaksā avansu šo izdevumu segšanai.

6. Šī panta 1.-5.daļu noteikumi ir attiecināmi arī uz cietušo, kurš tiks uzaicināts liecināt.

13.pants

Dokumentu atzišana

1. Dokumentiem, kurus noformēja vai apliecināja vienas Līgumslēdzējas Puses kompetentā iestāde un kuri ir apzīmogoti ar ģērboņa zīmogu un ir ar kompetentas personas parakstu ir pierādījuma spēks otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā bez legalizācijas. Tas pats arī attiecas uz dokumentu kopijām un tulkojumiem, kurus ir apliecinājuši kompetentā iestāde.

2. Dokumenti, kuri vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijā tiek uzskatīti par oficiāliem, ir par tādiem uzskatāmi arī otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā.

14.pants

Ar tiesiskās palīdzības sniegšanu saistītie izdevumi

1. Katra Līgumslēdzēja Puse sedz izdevumus, kuri ir radušies tās teritorijā sakarā ar tiesiskās palīdzības sniegšanu.
2. Iestādes, kurām adresēts lūgums, informē iestādi, kura devusi lūgumu, par radušos izdevumu summu. Ja iestāde, kura devusi lūgumu, piedzen šos izdevumus no personas, kurai ir pienākums tos atlīdzināt, tad piedzītās summas patur Līgumslēdzēja Puse, kura tās piedzinusi.

15.pants

Informācijas sniegšana

1. Līgumslēdzēju Pušu centrālās iestādes nosūta viena otrai svarīgākos likumdošanas aktus civilo, ģimenes, darba un krimināltiesību jomā.
2. Līgumslēdzēju Pušu centrālās iestādes pēc lūguma sniedz viena otrai informāciju par savas valsts likumdošanu un tās piemērošanas praksi.

16.pants

Priekšmetu un valūtas vērtību nodošana

Ja izpildot šī Līguma noteikumus notiek priekšmetu vai valūtas vērtību nodošana no vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijas uz otras Līgumslēdzējas Puses teritoriju vai tās Līgumslēdzējas Puses diplomātiskai pārstāvniecībai vai konsulārai iestādei, tad nodošana notiek saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kura to veic.

17.pants

Adresu un citu ziņu noskaidrošana

1. Līgumslēdzēju Pušu tiesību aizsardzības iestādes savstarpēji sniedz viena otrai pēc lūguma palīdzību, noskaidrojot to personu adreses, kuras atrodas tās teritorijā.
2. Ja vienā no Līgumslēdzēju Pušu tiesām tiek ierosināta lieta par alimentu piedziņu no personas, kura atrodas otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad šīs Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestādes pēc lūguma sniedz palīdzību šīs personas darba vietas un darba algas apmēra noskaidrošanai.

Dzimtsarakstu aktu un citu dokumentu pārsūtīšana

18.pants

1. Kompetentas Līgumslēdzēju Pušu iestādes nosūta viena otrai izrakstus no dzimtsarakstu aktiem, kas attiecas uz otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem. Izrakstu izsūtīšana ir bezmaksas un notiek tūlīt pēc ieraksta izdarīšanas.

2. Šī panta 1.punkta noteikumus piemēro arī gadījumos, ja dzimtsarakstu aktos tiek izdarīts grozījums vai papildinājums. Tādā gadījumā tiek nosūtīts izraksts no dzimtsarakstu aktiem ar izmaiņām.

3. Vienas Līgumslēdzējas Puses dzimtsarakstu iestādes pēc otras Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestāžu lūguma nosūta arī citus izrakstus no dzimtsarakstu aktiem.

4. Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņu lūgumus par dzimtsarakstu aktu izrakstu piesūtīšanu var nosūtīt tieši attiecīgai otras Līgumslēdzējas Puses dzimtsarakstu iestādei. Lūguma iesniedzējs saņem šos dokumentus ar tās Līgumslēdzējas Puses diplomātiskās pārstāvniecības vai konsulārās iestādes starpniecību, kuras iestāde izdevusi šos dokumentus, pēc attiecīgā maksājuma nokārtošanas.

19.pants

Līgumslēdzējas Puses nosūta viena otrai spēkā esošo spriedumu norakstus, kas skar otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņu civilo stāvokli.

20.pants

Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņu lūgumi par to dokumentu izdošanu vai pārsūtīšanu, kuri attiecas uz šo personu izglītību, darba stāžu un personiskajām vai mantiskajām tiesībām un interesēm, var tikt pārsūtīti tieši uz otras Līgumslēdzējas Puses kompetentām iestādēm.

Dokumentu tiek pārsūtīti pilsoņiem ar tās Līgumslēdzējas Puses diplomātiskās pārstāvniecības vai konsulārās iestādes starpniecību, kuras iestāde izdeva šos dokumentus. Diplomātiskā pārstāvniecība vai konsulārā iestāde, izsniedzot pilsoņiem dokumentus, par to noformēšanu ņem apmaksu.

OTRĀ DAĻA

Civilās, ģimenes un darba lietas

21.pants Vispārīgie noteikumi

Ja saskaņā ar šī Līguma noteikumiem, kompetentas ir abu Līgumslēdzēju Pušu iestādes, bet pieteikumu par lietas ierosināšanu ir saņēmusi vienas Līgumslēdzējas Puses iestāde, tad ir izslēgta otras Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestādes kompetence.

I.nodaļa

Lietas, kas skar personas tiesības

22.pants Tiesībspēja un rīcībspēja

1. Fiziskas personas tiesībspēju un rīcībspēju nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis ir šī persona.
2. Juridiskas personas tiesībspēju un rīcībspēju nosaka pēc tās Līgumslēdzējas Puses likuma, kuras teritorijā tā nodibināta.

23.pants Atzīšana par rīcības nespējīgu pilnīgi vai daļēji

Ja kāda persona jāatzīst par rīcībspējā ierobežotu vai rīcības nespējīgu, un šis Līgums neparedz ko citu, tad kompetenta un tiesīga piemērot savu likumdošanu ir tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras pilsonis ir šī persona.

24.pants

1. Ja vienas Līgumslēdzējas Puses tiesa secinās, ka ir priekšnoteikumi otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņa, kura pastāvīgā dzīves vieta vai uzturēšanās vieta atrodas šīs Līgumslēdzējas Puses teritorijā, atzīšanai par rīcībspējā ierobežotu vai rīcībnespējīgu, tad tā informē par to otras Līgumslēdzējas Puses tiesu. Ja tiesa, kas šādā veidā informēta, paziņo, ka tā piešķir tiesības veikt turpmākās darbības tiesai tās pilsoņa dzīvesvietā vai uzturēšanās vietā vai nedod atbildi trīs mēnešu laikā, tad šīs personas dzīvesvietas tiesa var pieņemt lēmumu par šīs personas rīcībspējas ierobežošanu vai atzīšanu par rīcībnespējīgu saskaņā ar savas valsts likumdošanu, ja tādus priekšnoteikumus rīcībspējas ierobežošanai vai atzīšanai par rīcībnespējīgu paredz arī tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis ir šī persona. Lēmums par rīcībspējas ierobežošanu vai atzīšanu par rīcībnespējīgu jānosūta attiecīgajai otras Līgumslēdzējas Puses tiesai.

2. Gadījumos, kad nav pieļaujama kavēšanās, tiesa pēc dzīvesvietas atrašanās veiks pasākumus, kas ir nepieciešami kādas personas vai viņas īpašuma aizsardzībai. Lēmumu noraksti par veiktajiem pasākumiem tiek pārsūtīti tās Līgumslēdzējas Puses kompetentai tiesai, kuras pilsonis ir šī persona.

25.pants

23. un 24.pantu noteikumi piemērojami attiecīgi atceļot rīcībspējas ierobežojumus vai arī atzīstot personu par rīcībspējīgu.

26.pants

Atzīšana par bezvēsts promesošu, izsludināšana par mirušu
un nāves fakta konstatēšana

1. Lai atzītu personu par bezvēsts promesošu un izsludinātu par mirušu vai konstatētu nāves faktu, piemēro tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras pilsonis šī persona bijusi tai laikā, kad viņš pēc pēdējām ziņām bijis dzīvs.

2. Lai atzītu personu par bezvēsts promesošu vai mirušu, vai konstatētu viņa nāves faktu, kompetenta ir tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras pilsonis bija šī persona laikā, kad pēc pēdējām ziņām viņa bija dzīva.

3. Vienas Līgumslēdzējas Puses tiesa var atzīt otras Līgumslēdzējas Puses pilsoni par bezvēsts promesošu, mirušu vai konstatēt viņa nāves faktu:

1) pamatojoties uz tās personas lūgumu, kura domā realizēt savas tiesības uz mantojumu, vai tiesības, kas izriet no mantiskajām attiecībām starp laulātajiem attiecībā uz bezvēsts promesošās vai mirušās personas nekustamo īpašumu, kurš atrodas tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kuras tiesai ir jāpieņem spriedums;

2) pamatojoties uz bezvēsts promesošās vai mirušās personas laulātā iesniegumu, kurš dzīvo lūguma iesniegšanas brīdī tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kuras tiesai ir jāpieņem spriedums.

4. Spriedums, kas pieņemts pamatojoties uz šī panta 3.daļu, ir spēkā tikai tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kuras tiesa pieņēmusi šo spriedumu.

II.nodaļa

Lietas, kas izriet no ģimenes tiesībām

27.pants

Laulības slēgšana

1. Laulības noslēgšanas noteikumus katrai personai, kas stājas laulībā, nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis viņš ir.

2. Laulības noslēgšanas formu nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā laulība tiek noslēgta.

3. Laulības noslēgšanas formu tam pilnvarotiem diplomātiem pārstāvjiem vai konsulāta darbiniekiem nosaka Līgumslēdzējas Puses, kura nosūtījusi diplomātisko pārstāvi vai konsulāta darbinieku, likumdošana.

28.pants

Laulāto personiskās un mantiskās attiecības

1. Laulāto personīgās un mantiskās attiecības nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsoņi ir laulātie lūguma iesniegšanas brīdī.

2. Ja lūguma iesniegšanas brīdī viens no laulātajiem ir vienas Līgumslēdzējas Puses pilsonis, bet otrs - otras Līgumslēdzējas Puses pilsonis, tad lietās, kas attiecas uz viņu personiskajām un mantiskajām attiecībām, piemēro tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kur ir viņu dzīvesvieta. Ja vienam no laulātajiem dzīvesvieta ir vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijā, bet otram - otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad tiek piemērota tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras tiesa izskata lietu.

3. Lietās, kas skar laulāto personiskās un mantiskās attiecības, šī panta 1.daļā minētajā gadījumā, kompetenta ir tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras pilsoņi ir laulātie pieteikuma iesniegšanas brīdī. Ja laulāto dzīvesvieta ir otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad kompetenta ir arī šīs otras Līgumslēdzējas Puses tiesa.

4. Lietās, kas skar laulāto personiskās un mantiskās attiecības, šī panta 2.daļā minētajā gadījumā kompetenta ir tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā laulātajiem ir dzīvesvieta. Ja vienam no laulātajiem dzīvesvieta ir vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijā, bet otram - otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad kompetentas ir abu Līgumslēdzēju Pušu tiesas.

29.pants

Laulības šķiršana

1. Laulību šķir saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras pilsoņi ir laulātie lietas izskatīšanas brīdī.

2. Ja lietas izskatīšanas brīdī viens no laulātajiem ir vienas Līgumslēdzējas Puses pilsonis, bet otrs - otras Līgumslēdzējas Puses pilsonis, tad laulību šķir saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras teritorijā viņiem ir dzīvesvieta.

Ja vienam no laulātajiem dzīvesvieta ir vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijā, bet otram - otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad tiek piemērota tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras tiesā lieta tiek izskatīta.

3. Laulības šķiršanas lietās, gadījumos, kuri minēti šī panta 1.punktā, kompetenta ir tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras pilsoņi ir laulātie lietas izskatīšanas brīdī. Ja laulātajiem dzīvesvieta ir otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kompetenta ir arī tās Līgumslēdzējas Puses tiesa.

4. Laulības šķiršanas lietās gadījumā, kuru paredz šī panta 2.punkts, kompetenta ir tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā laulātajiem ir dzīvesvieta. Ja vienam no laulātajiem dzīvesvieta ir vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijā, bet otram - otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad kompetentas ir abu Līgumslēdzēju Pušu tiesas.

5. Tiesa, kura ir kompetenta taisīt spriedumu laulības šķiršanas lietā, ir arī kompetenta taisīt spriedumu par vecāku varu un alimentu piedziņu nepilngadīgo bērnu labā.

30.pants

Laulības atzīšana par spēkā esošu vai spēkā neesošu

1. Lietās par laulības atzīšanu par spēkā esošu vai spēkā neesošu tiek piemērota tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, saskaņā ar kuru laulība tika noslēgta.

2. Tiesas kompetence tiek noteikta saskaņā ar šī Līguma 29.panta noteikumiem.

31.pants

Vecāku un bērnu tiesiskās attiecības

1. Vecāku un bērnu tiesiskās attiecības, tai skaitā alimentu prasības bērnu labā, nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis ir bērns.

2. Paternitātes vai maternitātes atzīšana vai noliegšana, kā arī bērna atzīšana notiek saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras pilsonis ir bērna māte bērna dzimšanas brīdī. Tomēr ir pietiekami saglabāt formu arī saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras teritorijā notika vai notiks bērna izcelšanās atzīšana.

3. Lietās, kas minētas šī panta 1., 2.daļā, ir kompetenta tās Līgumslēdzējas Puses iestāde, kuras pilsonis ir bērns, kā arī tās Līgumslēdzējas Puses iestāde, kuras teritorijā bērnam ir dzīvesvieta.

32.pants

Cita veida alimentu prasības

1. Lietās, kas skar cita veida alimentu prasības ģimenes tiesību ietvaros, piemēro tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras teritorijā atrodas persona, kas pieprasa šos alimentus.

2. Lietās, kuras minētas šī panta pirmajā punktā, kompetenta ir tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā dzīvo persona, kas pieprasa šos alimentus.

33.pants

Adopcija

1. Adoptējot tiek piemērota tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis lūguma iesniegšanas laikā ir adoptētājs. Ja adoptētājs ir vienas Līgumslēdzējas Puses pilsonis, bet viņa dzīvesvieta atrodas otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad spēkā ir šīs Līgumslēdzējas Puses likumdošana.

2. Adoptējot tiek piemērota arī tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis ir adoptējamais, ja tā likumdošana paredz adoptējamā piekrišanu, viņa likumīgā pārstāvja piekrišanu, kā arī piekrišanu vai atļauju no kompetentas valsts iestādes puses, vērā tiek ņemti arī ierobežojumi sakarā ar adoptējamā iepriekšējās dzīvesvietas maiņu uz citu valsti.

3. Ja bērnu adoptē laulātie, no kuriem viens ir vienas, bet otrs - otras Līgumslēdzējas Puses pilsonis, tad adopcijai ir jāatbilst prasībām, kuras paredz abu Līgumslēdzēju Pušu likumdošana. Ja šiem laulātajiem dzīvesvieta ir vienā no Līgumslēdzējām Pusēm, tad spēkā ir šīs Līgumslēdzējas Puses likumdošana.

4. Iepriekšējo punktu noteikumi piemērojami attiecīgi adopcijas atcelšanas (grozīšanas) gadījumā.

5. Lietās par adopciju, tās atcelšanu (grozīšanu) ir kompetenta tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras pilsonis ir adoptējamais lūguma iesniegšanas laikā. Ja adoptējamais ir vienas Līgumslēdzējas Puses pilsonis, bet viņa dzīvesvieta atrodas otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kura ir arī adoptētāja dzīvesvieta, tad kompetenta ir arī šīs Līgumslēdzējas Puses tiesa.

Aizbildnība un aizgādība

34.pants

1. Ja līgumā nav noteikts citādi, tad aizbildnības un aizgādības lietās spēkā ir Līgumslēdzējas Puses, kuras pilsonis ir persona, likumdošana, kurai ir vai tiks nozīmēts aizbildnis vai aizgādnis.

2. Tiesiskās attiecības starp aizbildni vai aizgādni un personu, kas atrodas aizbildnībā, nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras tiesa nodibinājusi aizbildnību vai aizgādību.

3. Pienākumu uzņemties aizbildnību vai aizgādību nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis ir persona, kurai jāklūst par aizbildni vai aizgādni.

4. Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsonim var tikt nozīmēts aizbildnis vai aizgādnis, kas ir otras Līgumslēdzējas Puses pilsonis, ja viņš dzīvo tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kurā tiks nodibināta aizbildnība vai aizgādība un ja tās nodibināšana vislabāk atbilst tās personas interesēm, kura tiks ņemta aizbildnībā vai aizgādībā.

5. Aizbildnības vai aizgādības lietās ir kompetenta tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras pilsonis ir persona, attiecībā uz kuru nodibināta vai tiks nodibināta aizbildnība vai aizgādība.

35.pants

1. Ja rodas nepieciešamība pēc aizbildnības vai aizgādības piemērošanas vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņa interešu aizsardzībai, kura dzīves vai uzturēšanās vieta, vai kura īpašums atrodas otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad šis Līgumslēdzējas Puses tiesa nekavējoties informēs kompetento tiesu, kura minēta 34.panta 5.daļā.

2. Neatliekamos gadījumos otrās Līgumslēdzējas Puses tiesa veiks attiecīgos pasākumus saskaņā ar savu likumdošanu un nekavējoties informēs kompetento tiesu, kura minēta 34.panta 5.daļā. Pagaidu pasākumi paliek spēkā līdz tam laikam, kamēr šī tiesa nepieņems citu lēmumu.

36.pants

1. Tiesa, kura ir kompetenta saskaņā ar 34.panta 5.daļu, var nodot aizbildnības vai aizgādības nodibināšanu otras Līgumslēdzējas Puses tiesai, ja aizbilstamā vai aizgādībā esošas personas dzīves vieta vai īpašums atrodas šīs Līgumslēdzējas Puses teritorijā. Nodošana būs spēkā, ja tiesa pieņems lietu par aizbildnības vai aizgādības nodibināšanu un informēs par to tiesu, kura griežas ar lūgumu.

2. Tiesa, kura saskaņā ar šī panta 1.daļu uzņēmusies aizbildnības vai aizgādības nodibināšanu, piemēro savā valstī spēkā esošo likumdošanu.

III.nodaļa

Īpašuma lietas

37.pants

Tiesisko darbību forma

1. Tiesisko darbību formu nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kura ir kompetenta veikt tiesisko darbību. Tomēr pietiek saglabāt tādu formu, kuru paredz tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā darbība tiek veikta.

2. Tiesiskās darbības formu, kura attiecas uz nekustamo īpašumu, nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā atrodas šis nekustamais īpašums.

38.pants

Nekustamie īpašumi

Tiesiskās attiecībās, kuras skar nekustamos īpašumus, ir kompetenta ir tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana un tās iestādes, kuru teritorijā atrodas šis nekustamais īpašums.

39.pants

Līgumiskās attiecības

1. Līgumiskās attiecības nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā tika noslēgts līgums, ja saistību attiecību dalībnieki nepakļaus tās likumdošanai, kuru izvēlējušies paši.

2. Lietās, kuras minētas šī panta 1.daļā, ir kompetenta tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā atbildētājam ir dzīves vieta vai atrašanās vieta. Kompetenta ir arī tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā atrodas prasītāja dzīves vieta vai atrašanās vieta, ja šajā teritorijā atrodas strīda priekšmets vai prasītāja īpašums.

3. Kompetence, kura noteikta šī panta 2.daļā, no saistību attiecību dalībnieku puses var tikt izmainīta līguma slēgšanas ceļā.

40.pants

Atbildība par neatļautām darbībām

1. Atbildību par zaudējumu nodarīšanu, kura neizriet no līguma attiecībām (neatļautās darbības), nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā ir noticis gadījums, no kura izriet saistības. Tomēr, ja prasītājs un atbildētājs ir vienas un tās pašas Līgumslēdzējas Puses pilsoņi, kompetenta ir šīs Puses likumdošana.

2. Lietās, kas minētas šī panta 1. daļā, ir kompetenta tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā ir noticis gadījums, no kura izriet saistības vai kuras teritorijā atbildētājam ir dzīves vieta. Kompetenta ir arī tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā atrodas prasītāja dzīves vieta, ja šajā teritorijā atrodas atbildētāja īpašums.

IV.nodaļa

Mantošanas lietas

41.pants

Vienlīdzības princips

1.Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņi otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā var saņemt īpašumu vai citas tiesības mantošanas ceļā uz likuma pamata vai uz testamenta (rikojuma) nāves gadījumā pamata uz tiem pašiem noteikumiem un tādā pašā apjomā, kā šīs Līgumslēdzējas Puses pilsoņi.

2. Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņi var dot rīkojumus (testamentus) nāves gadījumā attiecībā uz īpašumu, kas atrodas otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā.

42.pants

Kompetentā likumdošana

1. Tiesiskās attiecības kustamā īpašuma mantošanas jomā regulē tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis bija mantojuma atstājējs nāves brīdī.

2. Tiesiskās attiecības nekustamā īpašuma mantojuma jomā regulē tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā atrodas šis īpašums.

3. Tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā atrodas manta, nosaka, vai manta, kura ietilpst īpašumā, ir kustama vai nekustama manta.

43.pants

Mantojuma pāreja valstij

Ja saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kura ir noteikta 42.pantā, nav mantinieku, tad kustamā manta pāriet tai Līgumslēdzējai Pusei, kuras pilsonis bija mantojuma atstājējs nāves brīdī, bet nekustamā manta pāriet tai Līgumslēdzējai Pusei, kuras teritorijā manta atrodas.

44.pants

Testaments

1. Testamenta sastādīšanas vai atsaukšanas spēja tiek pakļauta tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanai, kuras pilsonis bija mantojuma atstājējs testamenta sastādīšanas vai atsaukšanas brīdī.

2. Testamenta sastādīšanas vai atsaukšanas formu nosaka tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras pilsonis bija mantojuma atstājējs testamenta sastādīšanas vai atsaukšanas brīdī. Tomēr ir pietiekami, ja ievērota tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā testaments tika sastādīts vai atsaukts.

45.pants

Iestāžu kompetence mantojuma lietās

1. Mantojuma lietās, kuras attiecas uz kustamo mantu, ir kompetenta tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras pilsonis bija mantojuma atstājējs nāves brīdī.

2. Mantojuma lietās, kuras attiecas uz nekustamo mantu, ir kompetenta tā Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā atrodas šī manta.

3. Gadījumā, ja visa kustamā manta, kura palikusi pēc vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņa nāves, atrodas otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad pēc mantinieka lūguma lietu kārtos otrās Līgumslēdzējas Puses tiesa, ja tam piekrīt visi zināmie mantinieki.

46.pants

Testamenta atvēršana un pasludināšana

Testamentu atver un pasludina tās Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā atrodas testaments. Testamenta kopija, kā arī atvēršanas un pasludināšanas protokola kopija tiek pārsūtītas tiesai, kura ir kompetenta kārtot mantošanas lietas.

V. nodaļa

Lietas darba likumdošanas jomā

47.pants

1. Darba attiecībās puses var pakļaut šīs attiecības tai likumdošanai, kuru tās izvēlas.

2. Ja nav izdarīta likumdošanas izvēle, tad darba attiecību nodibināšana, grozīšana, laušana, izbeigšanās, kā arī no tām izrietošās prasības tiek pakļautas tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanai, kuras teritorijā ir vai bija darbs vai tam vajadzētu būt izpildītam. Ja darbinieks izpilda darbu vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijā uz darba attiecību pamata, kuras vieno viņu ar darba vietu, bet kuras atrašanās vieta ir otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad darba attiecību nodibināšana, grozīšana, laušana, izbeigšanās, kā arī no tām izrietošās prasības regulē tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana.

3. Lietās, kuras minētas šī panta 2.daļā, ir kompetentas tās Līgumslēdzējas Puses tiesas, kuras teritorijā ir vai bija darbs vai arī tam vajadzētu būt izpildītam. Kompetentas ir arī tās Līgumslēdzējas Puses tiesas, kuras teritorijā atrodas atbildētāja dzīvesvieta, kā arī - kuras teritorijā atrodas prasītāja dzīves vieta, ja šajā teritorijā atrodas strīda priekšmets vai atbildētāja īpašums.

4. Kompetenci, par kuru runa iet šī panta 3.daļā, darba attiecību puses var izmainīt vienošanās ceļā.

VI.nodaļa

Procesa izmaksas un procesuālie atvieglojumi

48.pants

Atbrīvošana no drošības naudas samaksas procesa izmaksu nodrošināšanai

Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem, kuri dzīvo vai atrodas jebkurā no šo Pušu teritorijām un uzstājas otrās Līgumslēdzējas Puses tiesās, nevar piespiest samaksāt drošības naudu procesa izmaksu nodrošināšanai tikai tā iemesla dēļ, ka viņi ir ārvalstnieki vai ka viņu dzīvesvieta vai atrašanās vieta neatrodas tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kuras tiesās viņi griežas.

Atbrīvošana no tiesu izdevumiem

49.pants

1. Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsoņi otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā tiek atbrīvoti no tiesas izdevumu apmaksas, avansa iemaksām un citiem izdevumiem tiesā, kā arī viņiem pienākas bezmaksas procesuālā aizstāvība uz tādiem pašiem noteikumiem un tādā pašā apjomā, kā šīs Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem.

2. Atbrīvošana, kura minēta šī panta 1.daļā, attiecas uz visām tiesas darbībām, piespiedu piedzišanas darbības ieskaitot.

3. Atbrīvošana no izdevumiem, ko noteiktā lietā piešķīra vienas Līgumslēdzējas Puses tiesa, attiecināma arī uz izdevumiem, kuri radušies tiesisko darbību veikšanas gadījumā šajā pašā lietā otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā.

50.pants

1. Lai atbrīvotu no izdevumiem vai lai saņemtu bezmaksas aizstāvību procesā, lūguma iesniedzējam ir nepieciešams iesniegt izziņu par savu personisko, ģimenes un mantisko stāvokli. Tādu izziņu izdod tās Līgumslēdzējas Puses kompetentā iestāde, kuras teritorijā atrodas lūguma iesniedzēja dzīves vai atrašanās vieta.

2. Ja lūguma iesniedzējs nedzīvo un neatrodas nevienā no Līgumslēdzēju Pušu teritorijām, tad izziņu var izdot tās Līgumslēdzējas

Puses diplomātiskā pārstāvniecība vai konsulārā iestāde, kuras pilsonis ir lūguma iesniedzējs.

3. Tiesa, kura pieņem lēmumu par atbrīvošanu no tiesu izdevumiem, var pieprasīt no iestādes, kura izsniegusi izziņu, papildus paskaidrojumus vai datu papildināšanu.

51.pants

1. Vienas Līgumslēdzējas Puses pilsonis, kurš nodomājis lūgt otras Līgumslēdzējas Puses tiesu atbrīvot viņu no izdevumiem vai lūgt bezmaksas aizstāvību procesā, var rakstiski vai mutiski iesniegt tādu lūgumus, ko fiksē protokolā, tai tiesā, kura ir kompetenta saskaņā ar šī pilsoņa dzīves vai atrašanās vietu. Šī tiesa pārsūta izziņu kopā ar lūgumu, kura minēta 50.pantā, kompetentai otrās Līgumslēdzējas Puses tiesai.

2. Lūgumu, kurš minēts šī panta 1.daļā, var iesniegt vienlaicīgi ar prasību vai iesniegumu par lietas sākšanu.

52.pants

Vienas Līgumslēdzējas Puses tiesa, izsaucot procesa pusi vai lietas dalībnieku, kurš dzīvo vai kura atrašanās vieta ir otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, vienlaicīgi noteiks termiņu ne īsāku par 1 mēnesi, lai samaksātu tiesas izdevumus vai lai novērstu trūkumus prasībā vai iesniegumā. Termiņu sāk skaitīt no šāda satura dokumenta saņemšanas datuma.

53.pants

Termiņi

1. Ja vienas Līgumslēdzējas Puses tiesa ir noteikusi procesa pusei vai lietas dalībniekam, kuri dzīvo otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, termiņu procesuālo darbību izpildīšanai, tad par termiņa tecēšanas sākumu uzskatāms tās Līgumslēdzējas Puses pasta zīmoga datums, no kuras teritorijas tiks izsūtīti procesuālo darbību izpildes dokumenti.

2. Gadījumā, ja noteiktā termiņā uz otrās Līgumslēdzējas Puses teritoriju tiek nosūtītas samaksas un avansa maksājumi, kuras pieprasa tiesa, tad par noteiktā termiņa tecējuma sākumu uzskatāms datums, kad šīs samaksas tika iemaksātas tās Līgumslēdzējas Puses bankā, kuras teritorijā dzīvo procesa puse vai lietas dalībnieks.

3. Par termiņa pārkāpšanas sekām lemj tiesa, kura izskata lietu saskaņā ar savas valsts likumdošanu.

VII.nodaļa

Nolēmumu (spriedumu un lēmumu) atzišana un izpildīšana

54.pants

Nolēmumu atzišana nemantiska rakstura lietās

Likumīgā spēkā stājušies nolēmumi, kuri neattiecas uz īpašumu civilajās, ģimenes un darba lietās, bet lietās par vecāku varu, arī nolēmumi, kas vēl nav stājušies likumīgā spēkā, ja vien tie ir izpildāmi, - kurus pieņēmusi vienas Līgumslēdzējas Puses tiesa, tiek atzīti otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā bez darbības veikšanas par to atzišanu, ja otras Līgumslēdzējas Puses tiesa nav agrāk devusi likumīgā spēkā stājušos nolēmumu šajā pašā lietā un ja tas, saskaņā ar šī Līguma noteikumiem, nav bijis tikai viņu kompetencē, bet ja tas netiek regulēts Līgumā - tad uz šīs Līgumslēdzējas Puses likumdošanas pamata.

Nolēmuma atzišana un izpilde mantiska rakstura lietās un nemantiska rakstura lietās, kas prasa izpildi

55.pants

1. Līgumslēdzējas Puses atzīs un izpildīs savā teritorijā sekojošus nolēmumus, kuri tika pieņemti otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā uz noteikumiem, kurus paredz šis Līgums:

- 1) tiesu nolēmumus civilajās, ģimenes un darba lietās;
- 2) tiesu nolēmumus kriminālietās, tajā daļā, kas skar nozieguma nodarīto zaudējuma atlīdzību.

2. Par tiesu nolēmumiem šī panta 1.daļas izpratnē tiek uzskatīti arī mierizlīgumi, kuri noslēgti starp pusēm tiesā civilajās, ģimenes un darba lietās un kuriem ir mantisks raksturs.

56.pants

Nolēmumi, kuri minēti 55.pantā, tiek atzīti un izpildīti otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, ja:

- 1) saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras teritorijā tie ir pieņemti, tie ir stājušies likumīgā spēkā un ir izpildāmi, bet lietās, kuras attiecas uz alimentu saistībām, arī likumīgā spēkā nestājušies nolēmumi, ja tie ir izpildāmi;

- 2) tiesa, kura taisījusi nolēmumu, bija kompetenta saskaņā ar šī Līguma noteikumiem, bet ja tas nav noregulēts Līgumā - tad saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses iekšējo likumdošanu, kuras teritorijā nolēmumam ir jābūt atzītam un izpildītam;
- 3) ja pusei netika liegta iespēja aizstāvēt savas tiesības, īpaši, ja pusei, kas nav piedalījies lietā, ir savlaicīgi un pienācīgā formā izsniegts paziņojums par ierašanos tiesā, un gadījumā, ja procesuālā spēja tai bijusi ierobežota - tai bijusi iespēja uz attiecīgu pārstāvniecību;
- 4) tajā pašā lietā starp tām pašām pusēm jau nav pieņemts tās Līgumslēdzējas Puses tiesas likumīgā spēkā stājies nolēmums, kuras teritorijā nolēmumam ir jābūt atzītam un izpildītam, un ja starp tām pašām pusēm tajā pašā lietā agrāk netika uzsākta tiesvedība tās Līgumslēdzējas Puses tiesā, kuras teritorijā nolēmumam ir jābūt atzītam un izpildītam;
- 5) trešās valsts tiesību aizsardzības iestādes nolēmums starp tām pašām pusēm un tajā pašā lietā nav bijis atzīts vai izpildīts tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kuras nolēmumam vajag būt atzītam un izpildītam;
- 6) pieņemot nolēmumu, saskaņā ar šī Līguma noteikumiem, tika piemērota attiecīgā likumdošana, bet gadījumā, ja Līgums neregulē attiecīgo problēmu, tad tika piemērots Līgumslēdzējas Puses, kuras teritorijā spriedums tiks atzīts un izpildīts, attiecīgs likums, kas balstās uz tiesību (starptautisko privāto) kolīzijas atrisināšanas principa.

57.pants

1. Lūgumu par nolēmumu atzīšanu un izpildišanu var iesniegt tieši tās Līgumslēdzējas Puses attiecīgajā tiesā, kuras teritorijā nolēmumu atzīs un izpildīs, vai arī ar tās tiesas starpniecību, kura izskatīja lietu pirmajā instancē.

2. Lūgumam jāpievieno:

- 1) nolēmums vai tā apstiprināts noraksts kopā ar izziņu, ka nolēmums stājies likumīgā spēkā un tas ir izpildāms, bet lietās par alimentu saistībām, ja nolēmums nav stājies likumīgā spēkā - kopā ar apgalvojumu, ka tas ir izpildāms, ja tas neizriet no paša nolēmuma teksta;

2) dokuments, kurš apliecina, ka puse pret kuru tika taisīts nolēmums un kura nepiedalījās procesā, saņēmusi izsaukumu uz tiesas sēdi attiecīgajā laikā un veidā, saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras teritorijā nolēmums tika taisīts, bet gadījumā, ja pusei ir ierobežota procesuālā spēja - tad dokuments, kas apliecina, ka šī puse bijusi pienācīgi pārstāvēta;

3) apstiprināts lūguma un dokumentu, par kuriem runa iet šī panta 1) un 2) punktos, tulkojums tās Līgumslēdzējas Puses valodā, kuras teritorijā nolēmums jāatzīst vai jāizpilda.

58.pants

1. Procesā par nolēmuma atzīšanu un izpildi, tiesai tikai jāizpēta, vai tika izpildīti noteikumi, kuri ir paredzēti 56. un 57. pantos.

2. Lat atzītu un izpildītu nolēmumu, tiek piemērota tās Līgumslēdzējas Puses likumdošana, kuras teritorijā nolēmumi ir jāatzīst un jāizpilda; tas attiecas arī uz lūguma formu par nolēmuma atzīšanu un izpildīšanu. Lūgumam par nolēmuma atzīšanu un izpildi jāpievieno tā noraksti un pielikumu noraksti izsniegšanai procesa dalībniekiem.

3. Ja tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kuras tiesa ir taisījusi nolēmumu, tiesas nolēmuma izpildīšana tika apturēta, tad otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā tiek atlikts process lietā par nolēmuma atzīšanu un izpildīšanu un tiek atlikta nolēmuma izpildīšana.

4. Atzīstot un izpildot nolēmumu, tiesa var pieprasīt no abām pusēm paskaidrojumus vai arī lūgt papildus ziņas tiesai, kura taisījusi nolēmumu.

Spriedumu par izdevumiem izpildīšana

59.pants

1. Ja persona, kura uz 49.panta pamata bija atbrīvota no procesa izdevumiem, bet saskaņā ar spēkā esošu nolēmumu, kurš tika taisīts vienas Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tiks uzlikts par pienākumu apmaksāt šos izdevumus procesa dalībniekam, tad otras Līgumslēdzējas Puses tiesa, kuras teritorijā ir jāpiedzen izdevumi, lems par šī nolēmuma izpildīšanu bez maksas.

2. Procesā izdevumi ir arī izdevumi par nolēmuma stāšanos likumīgā spēkā un izpildīšanas apstiprināšanu, kā arī nepieciešamo dokumentu tulkojumu.

60.pants

1. Tiesa, kura lemj par nolēmuma ar izdevumiem izpildīšanu, tikai pārbauda, vai šis nolēmums ir likumīgā spēkā un ir izpildāms.

2. Lūgumam par nolēmuma izpildīšanu jāpievieno nolēmums vai apstiprināts tās nolēmuma daļas noraksts, kurš nosaka izdevumu lielumu, kopā ar apliecinājumu, ka nolēmums stāties likumīgā spēkā un tas ir izpildāms, kā arī apstiprinātu šo dokumentu tulkojumu.

3. Tās Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestāde, kuras teritorijā procesa izdevumi tika apmaksāti avansā no valsts, griezīsies pie attiecīgās otrās Līgumslēdzējas Puses tiesas par šo izdevumu piedzišanu. Šī tiesa piedzīs tiesu izdevumus saskaņā ar savu likumdošanu, neņemot apmaksu, un nodos piedzītos izdevumus otras Līgumslēdzējas Puses diplomātiskajai pārstāvniecībai vai konsulārai iestādei. Piemērojami attiecīgi šī panta 1. un 2.daļu noteikumi.

TREŠĀ DAĻA

Krimināllietas

I. nodaļa

Kriminālvajāšanas pārņemšana

61.pants

Kriminālvajāšanas pārņemšanas pienākums

1. Katra Līgumslēdzēja Puse apņemas pēc otras Līgumslēdzējas Puses lūguma veikt savu pilsoņu un to personu kriminālvajāšanu, kurām ir pastāvīga dzīves vieta tās teritorijā un kuras tur aizdomās par nozieguma izdarīšanu Pieprasītājas Līgumslēdzējas Puses teritorijā.

2. Gadījumos, par kuriem runa iet šī panta 1.daļā, uzaicinātās Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestādes piemēro savas valsts likumdošanu.

3. Ja nodarījums, sakarā ar kuru uzsākta kriminālvajāšana, devis pamatu prasībai par zaudējumu atlīdzību un ja bija iesniegti attiecīgi lūgumi par zaudējumu atlīdzību, tad tos ietver kriminālvajāšanas lietā.

62.pants

Speciāli noteikumi

1. Ja saskaņā ar pieprasītājas Līgumslēdzējas Puses likumdošanu 61.panta 1.daļā minētajos gadījumos, nodarījums ir uzskatāms par noziegumu, bet saskaņā ar otras Līgumslēdzējas Puses likumdošanu tas ir pārkāpums, tad lūguma saņēmēja Puse risinās saņemto lūgumu saskaņā ar savu likumdošanu.

2. Katra no Līgumslēdzējām Pusēm apņemas pēc otras Līgumslēdzējas Puses lūguma saņemšanas pārņemt un izskatīt lietu saskaņā ar 61.panta 1.daļu, ja šis lūgums attiecas uz nepilngadīgajiem, kuri tiek turēti aizdomās par likuma pārkāpuma izdarīšanu.

63.pants

Lūgums par kriminālvajāšanas pārņemšanu

1. Lūgumā par kriminālvajāšanas pārņemšanu ir jāietver:

1) iestādes, kura nosūta lūgumu, nosaukums;

- 2) aizdomās turētās personas vārds un uzvārds, tās pilsonība un citi personīgie dati;
  - 3) nodarījuma paraksts un tā tiesiskā kvalifikācija, sakarā ar kuru tika iesniegts lūgums par kriminālvajāšanas pārņemšanu.
2. Bez tam lūgumam jāpievieno:
- 1) Līgumslēdzējas Puses, kura nosūta lūgumu, kriminālās likumdošanas teksti, un pēc vajadzības arī citi likumi, kuri ir svarīgi kriminālvajāšanai;
  - 2) akti, kas atrodas lietā, vai to apstiprinātie noraksti, kā arī lietiskie pierādījumi;
  - 3) lūgumi par atlīdzību, kā arī, pēc iespējas, informācija par zaudējumu lielumu;
  - 4) cietušo iesniegumi par vajāšanu, ja to prasa uzaicinātās Puses likumdošana.

64.pants

Aizdomās turētā pārvešana

1. Ja aizdomās turētais brīdī, kad tiek nosūtīts lūgums par kriminālvajāšanas pārņemšanu, atrodas apcietinājumā lūguma iesniedzējas Puses teritorijā, tad tas jānogādā otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā.

2. Ja aizdomās turētais lūguma nosūtīšanas brīdī atrodas brīvībā lūguma iesniedzējas Puses teritorijā, tad šī Puse nepieciešamības gadījumā, saskaņā ar saviem likumiem, veiks pasākumus, lai šī persona atgrieztos savas pilsonības valstī.

65.pants

Informēšana par pārņemtās lietas izmeklēšanas galīgajiem rezultātiem

Izpildītāja Līgumslēdzēja Puse informēs Līgumslēdzēju Pusi, kura nosūta lūgumu, par nolēmumu, ar kuru izbeidz procesu šai lietā. Pēc lūguma nosūtītājas Līgumslēdzējas Puses lūguma tai tiek nosūtīts šī nolēmuma noraksts.

66.pants

Kriminālvajāšanas pārņemšanas sekas

Pēc kriminālvajāšanas pārņemšanas Līgumslēdzējas Puses, kura nodod kriminālvajāšanu, tiesību aizsardzības iestādes nav tiesīgas turpināt tās pašas personas vajāšanu par to pašu nodarījumu, izņemot gadījumus, ja lūguma iesniedzēja Līgumslēdzēja Puse lūgumā ir norādījusi, ka saglabā tiesības uzsākt kriminālvajāšanu šajā lietā, ja kriminālvajāšanas pārņēmēja Līgumslēdzēja Puse atsakās uzsākt kriminālvajāšanu vai nolems pārņemto lietu izbeigt.

II. nodaļa

Izdošana vajāšanas un sprieduma izpildīšanas nolūkā

Izdošanas nosacījumi

67.pants

1. Līgumslēdzējas Puses savstarpēji izdod viena otrai uz lūguma pamata, saskaņā ar šī Līguma noteikumiem, personas, kuras atrodas to teritorijā, lai veiktu to kriminālvajāšanu vai lai izpildītu spriedumu.

2. Izdošana kriminālvajāšanas veikšanai notiek tikai par tādiem noziegumiem, par kuru izdarīšanu saskaņā ar abu Līgumslēdzēju Pušu likumiem ir paredzēts sods brīvības atņemšanas veidā uz laiku ilgāku par vienu gadu vai kāds cits smagāks sods.

3. Izdošana sprieduma izpildīšanai notiek tikai par tādiem nodarījumiem, kuri saskaņā ar abu Līgumslēdzēju Pušu likumdošanu ir uzskatāmi par noziegumiem un ja persona, kuras izdošana tiek pieprasīta, tiek notiesāta ar brīvības atņemšanu vismaz uz 6 mēnešiem vai ar smagāku sodu.

68.pants

1. Izdošana nenotiek, ja:

- 1) persona, par kuras izdošanu lūdz, ir tās Līgumslēdzējas Puses pilsonis, kurai lūgums nosūtīts, vai šai personai šīs Līgumslēdzējas Puses teritorijā piešķirtas patvēruma tiesības;

- 2) noziegums tika izdarīts Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kurai lūgums nosūtīts;
  - 3) saskaņā ar Līgumslēdzējas Puses, kurai nosūtīts lūgums, likumiem, kriminālvajāšanu nevar uzsākt vai nevar izpildīt sodu termiņa noilguma vai cita likumīga iemesla dēļ;
  - 4) pret personu, kuras izdošana tiek pieprasīta, šīs Līgumslēdzējas Puses teritorijā par to pašu noziegumu ir uzsākta kriminālvajāšana vai ir likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums, vai lēmums par kriminālvajāšanas izbeigšanu;
  - 5) kriminālvajāšana var tikt uzsākta pēc privātās sūdzības;
  - 6) noziegumam ir politisks raksturs. Par politisku netiks uzskatīts tāds noziegums, kuram, ņemot vērā visus konkrētā notikuma apstākļus, it īpaši: rīcības motīvus, nodarījuma izdarīšanas veidu, izmantojot līdzekļus vai līdzekļus, kuru draudēja izmantot, kā arī reālās vai plānotās sekas, vairāk piemīt krimināls nekā politisks raksturs;
  - 7) noziegumam ir karaklausības pienākumu pārkāpuma raksturs;
  - 8) tas traucētu sabiedrisko kārtību vai likumīgās kārtības principus.
2. Atsakoties izdot, Līgumslēdzēja Puse, kurai nosūtīts lūgums, paziņo otrai Līgumslēdzējai Pusei atteikuma pamatojumu.

69.pants

Izdošanas ierobežojums attiecībā uz nāvessodu

Ja saskaņā ar lūguma iesniedzējas Līgumslēdzējas Puses likumiem par noziegumu var tikt piemērots nāvessods, bet otras Līgumslēdzējas Puses likumos par šādu noziegumu nevar piemērot nāvessodu, tad lūguma iesniedzējas Puses teritorijā nevar tikt piespriests vai piemērots nāvessods.

70.pants

Lūgums par izdošanu

1. Lūgumam par izdošanu, lai veiktu kriminālvajāšanu, jāpievieno apstiprināts lēmums par apcietināšanu uz laiku ar nozieguma aprakstu un likumdošanas teksti, kuri attiecas uz nodarījuma, kuru izdarījusi persona, kuras izdošana tiek lūgta. Nozieguma pret ipašuma gadījumā uzrādāms arī materiālā zaudējuma apmērs, kurš tika nodarīts vai arī varēja tikt nodarīts noziedzīgā nodarījuma rezultātā.

2. Lūgumam par izdošanu, lai izpildītu spriedumu, jāpievieno likumīgā spēkā stājušā sprieduma apstiprināts noraksts un likuma teksts, kas attiecas uz nodarījumu, kuru izdarījis notiesātais. Ja notiesātais jau sācis izciest sodu, jāuzrāda, kādu daļu viņš jau izcietis.

3. Lūgumam par izdošanu iespēju robežās jāpievieno arī personas, kuras izdošana tiek lūgta, ārējā izskata apraksts, ziņas par tās pilsonību, ģimenes apstākļiem un uzturēšanās vietu, ja šīs ziņas neizriet no sprieduma vai lēmuma pat apcietināšanu uz laiku, kā arī personas fotogrāfija un pirkstu nospiedumi.

71.pants

Lūguma par izdošanu papildināšana

Ja saņemtās ziņas nav pietiekošas, lai izņemtu par lūgumu par izdošanu, tad lūgumu saņēmusī Līgumslēdzēja Puse var pieprasīt papildināt tās, nosakot šim nolūkam termiņu līdz 2 mēnešiem. Šo termiņu var pagarināt svarīgu iemeslu dēļ.

Apcietināšana ar nolūku izdot

72.pants

Pēc izdošanas lūguma saņemšanas Līgumslēdzēja Puse, kurai lūgums nosūtīts, nekavējoties veiks pasākumus, lai apcietinātu personu, kuras izdošanu lūdz, izņemot gadījumus, kad ir skaidrs, ka saskaņā ar šo Līgumu izdošana nevar notikt.

73.pants

1. Apcietināšana var arī notikt pirms lūguma par izdošanu saņemšanas, ja pieprasītāja Līgumslēdzēja Puse par to skaidri darīs zināmu, pamatojoties uz lēmumu par apcietināšanu uz laiku vai pamatojoties uz spriedumu, kurš ir pamats lūgumam par izdošanu. Lūgumu par apcietināšanu var nosūtīt pa pastu ar telegrammu vai ar citu līdzekļu palīdzību, kuri izslēdz jebkuras šaubas.

2. Par apcietināšanu, kura veikta saskaņā ar šī panta 1.daļu, ir nekavējoties jāziņo otrai Līgumslēdzējai Pusei.

74.pants

Apcietinātās personas atbrīvošana

1. Līgumslēdzēja Puse, kas saņēmusi lūgumu par izdošanu, var atbrīvot apcietināto personu, kas apcietināta saskaņā ar 72.pantu, ja laikā, kas norādīts 71.pantā, netika atsūtītas papildus ziņas, kuras šī Puse lūgusi.

2. Persona, kura bija apcietināta saskaņā ar 73. panta 1.daļu ir atbrīvojama, ja lūgums par viņas atbrīvošanu neienāks 1 mēneša laikā no tās dienas, kad otrā Līgumslēdzēja Puse tika informēta par apcietināšanu uz laiku.

75.pants

Izdošanas atlikšana

Ja pret personu, par kuru nosūtīts izdošanas lūgums, tiek krimināli vajāta vai tā ir sodīta par citu noziegumu Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kurai šis lūgums nosūtīts, izdošana var tikt atlikta līdz kriminālvajāšanas pabeigšanai, pilna soda izciešanai vai līdz brīdim, kad šī persona tiek atbrīvota pirms soda izciešanas beigām.

76.pants

Izdošana uz laiku

1. Tās personas izdošana uz laiku, kuras izdošana tiek pieprasīta, notiek pēc pieprasītājas Līgumslēdzējas Puses pamatota lūguma tad, ja izdošanas atlikšana izraisītu kriminālvajāšanas termiņa noilgumu vai nopietni apgrūtinātu lietas izmeklēšanu par noziegumu, kuru izdarījusi šī persona.

2. Uz laiku izdotā persona tiks nekavējoties atdota atpakaļ pēc procesuālo darbību pabeigšanas, kuru veikšanai persona tika izdota, bet ne vēlāk, kā 3 mēneši no izdošanas uz laiku dienas.

77.pants

Lūgumu par izdošanu sakritība

Ja vairākas valstis pieprasa vienas un tās pašas personas izdošanu, tad Līgumslēdzēja Puse, kas saņēmusi lūgumus, izlems, kurai no valstīm izdot šo personu. Pieņemot šādu lēmumu, tiek ņemti vērā visi apstākļi, īpaši šīs personas pilsonība, nozieguma izdarīšanas vieta un veids.

78.pants

Izdotās personas kriminālvajāšanas robežas

1. Bez Līgumslēdzēja Puses, kura izdevusi personu, piekrišanas pret šo personu nevar uzsākt kriminālvajāšanu vai tai nevar piemērot sodu, kā arī to nevar izdot trešajai valstij par citu noziegumu, kurš izdarīts pirms izdošanas, un kurš nav bijis pamats izdošanai.

2. Izdevušās Līgumslēdzēja Puses piekrišana nav vajadzīga, ja:

- 1) izdotā persona, 30 dienu laikā pēc kriminālvajāšanas pabeigšanas vai soda izciešanas, nav atstājusi pieprasītājas Līgumslēdzēja Puses teritoriju. Šajā termiņā neieskaita laiku, kad izdotā persona ne savas vainas dēļ nevarēja atstāt šo teritoriju;
- 2) izdotā persona atstāja pieprasītājas Līgumslēdzēja Puses teritoriju, bet pēc tam labprātīgi atgriezies šajā teritorijā.

79.pants

Izdošanas izpildīšana

Lūgumu saņēmusī Līgumslēdzēja Puse paziņo Līgumslēdzējai Pusei, no kuras lūgums saņemts, izdošanas vietu un laiku. Ja Līgumslēdzēja Puse, no kuras saņemts lūgums, nepārņems izdodamo personu 15 dienu laikā pēc noteiktā izdošanas datuma, šī persona var tikt atbrīvota.

80.pants

Atkārtota izdošana

Ja izdotā persona kaut kādā veidā izvairīsies no kriminālvajāšanas vai soda izciešanas un atgriezīsies tās Līgumslēdzēja Puses teritorijā, kurai adresēts lūgums, viņa pēc atkārtota lūguma tiks izdota bez nepieciešamības pārsūtīt 70.pantā paredzētos dokumentus.

81.pants

Paziņošana par lietas izmeklēšanas rezultātu

Līgumslēdzēja Puse, no kuras saņemts lūgums, nekavējoties informēs lūgumu saņēmušo Līgumslēdzēju Pusi par lietas izmeklēšanas rezultātu pret izdoto personu. Ja ir taisīts spriedums, kurš stāties likumīgā spēkā, tad tiek nosūtīts tā noraksts.

82.pants
Tranzīts

1. Viena Līgumslēdzēja Puse atļaus pēc otras Līgumslēdzējas Puses lūguma personu tranzītpārvadāšanu caur savu teritoriju, ko trešā valsts izdevusi pieprasītājai Līgumslēdzējai Pusei. Lūgumu saņēmusī Līgumslēdzēja Puse var nedot atļauju, ja, saskaņā ar šo Līgumu, tai nav izdošanas pienākums.

2. Lūgumu par atļauju tranzītam iesniedz un izskata tādā pašā kārtībā, kā lūgumu par izdošanu.

3. Līgumslēdzēja Puse, kura saņēmusi lūgumu, veic tranzītu tādā veidā, kāds viņai ir visvairāk pieņemams.

4. Atļauja tranzītam nav nepieciešama, ja to veic pa gaisu bez starpnosēšanās.

83.pants
Izdošanas un tranzīta izdevumi

Izdošanas izdevumus sedz tā Līgumslēdzēja Puse, kuras teritorijā šie izdevumi radušies. Izdevumus par tranzītu sedz Līgumslēdzēja Puse, kura griežas ar lūgumu.

III. nodaļa

Īpašie lēmumi, kuri attiecas uz tiesisko palīdzību krimināllietās

84.pants
Apcietināto personu izdošana uz laiku

1. Ja ir nepieciešams nopratināt kā liecinieku personu, kas ir apcietināta otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tad šīs vienas Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestādes pieprasīs, bet otras Līgumslēdzējas Puses tiesību aizsardzības iestādes pieņems lēmumu par pieprasītās personas izdošanu uz tās Līgumslēdzējas Puses teritoriju, kura bija vērsusies ar šādu lūgumu. Šī persona paliks apcietinājumā un pēc nopratināšanas pabeigšanas tiks nekavējoši atgriezta atpakaļ.

2. Ja radiesies nepieciešamība nopratināt kā liecinieku personu, kura tika arestēta trešās valsts teritorijā, tad tās Līgumslēdzējas Puses, kurai lūgums adresēts, kompetentās iestādes dos atļauju tās personas tranzītam caur savas valsts teritoriju.

85.pants Priekšmetu nodošana

1. Līgumslēdzēja Puse, kurai adresēts izdošanas lūgums, nodod Līgumslēdzējai Pusei, kura lūdz, priekšmetus, kuri iegūti nozieguma izdarīšanas rezultātā vai kuri varētu būt lietiskie pierādījumi krimināllietā.

2. Tā Līgumslēdzēja Puse, kurai adresēts lūgums, var uz laiku atlikt priekšmetu nodošanu, ja tie ir nepieciešami citā krimināllietā.

3. Trešo personu tiesības uz priekšmetiem, kuri tika izdoti otrai Līgumslēdzējai Pusei, paliek neskartas. Pēc kriminālvajāšanas pabeigšanas šie priekšmeti tiek atgriezti tai Līgumslēdzējai Pusei, kura tos nodevusi, vai ar tās Līgumslēdzējas Puses piekrišanu tiek tieši nodoti personām, kurām uz tiem ir tiesības.

4. Nododot priekšmetus saskaņā ar šo pantu, netiek piemēroti likumi, kuri ierobežo priekšmetu un valūtas vērtību ievēšanu un izvešanu.

Paziņojumi par spriedumiem

86.pants

Līgumslēdzējas Puses informē viena otru par spriedumiem, kuri stājušies likumīgā spēkā un kuras taisījušas vienas Līgumslēdzējas Puses tiesas attiecībā uz otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem.

87.pants

Līgumslēdzējas Puses sniedz viena otrai pēc pamatota lūguma informāciju par spriedumiem, kuri stājušies likumīgā spēkā un kuras taisījušas vienas Līgumslēdzējas Puses tiesas attiecībā uz personām, kuras nav tās Līgumslēdzējas Puses pilsoņi, kura griežas ar lūgumu.

88.pants

Līgumslēdzējas Puses nosūta viena otrai pēc lūguma to personu pirkstu nospiedumus, par kurām iet runa 86. un 87. pantos.

89.pants

Informācija no notiesāto reģistra

Līgumslēdzējas Puses nosūta viena otrai pēc lūguma pilnu informāciju no notiesāto reģistra, kura attiecas uz otrās Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem, kā arī informāciju par vēlākajiem lēmumiem, kuri attiecas uz spriedumiem, ja notiesātie tiek ierakstīti notiesāto reģistrā saskaņā ar tās Līgumslēdzējas Puses likumdošanu, kuras tiesa pieņēmusi lēmumu.

90.pants

Pārstāvju piedalīšanās tiesiskās palīdzības sniegšanā

Vienas Līgumslēdzējas Puses pārstāvji ar otras Līgumslēdzējas Puses centrālās iestādes, kas minēta 4.panta 1.daļā, piekrišanu var piedalīties otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā veicamo tiesiskās palīdzības darbību izpildē.

IV. nodaļa

Tiesas lēmumu izpildīšana kriminālietās

91.pants

Definīcijas

1. Šis nodaļas izpratnē jēdziens "medicīniskais drošības līdzeklis" nozīmē:

1) Polijas Republikā - nozieguma izdarītāja ievietošana psihiatriskajā slimnīcā vai citā atbilstošā iestādē vai ievietošana atradināšanās ārstnieciskā iestādē.

2) Latvijas Republikā - nozieguma izdarītāja ievietošana psihiatriskajā slimnīcā;

2. Šī Līguma izpratnē sekojošie jēdzieni nozīmē:

"Sprieduma Valsts" Pieņēmēja - valsts, kurā taisīja tiesas nolēmumu, kurā ir noteikts brīvības atņemšanas sods vai medicīniskais drošības līdzeklis, kuru vajag izpildīt;

"Sprieduma Valsts" Izpildītāja - valsts, kura pārņēma vai kurai jāpārņem brīvības atņemšanas soda izpildīšana, vai jāpiemēro medicīniskie drošības līdzekļi.

92.pants

Vispārējais princips

1. Līgumslēdzējas Puses abpusēji apņemas pēc lūguma saskaņā ar šī Līguma noteikumiem pārņemt nolēmumu izpildīšanu krimināllietās, uz kuru pamata vienas Līgumslēdzējas Puses tiesas likumīgi piespriedušas otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem brīvības atņemšanas sodu vai medicīnisko drošības līdzekļu piemērošanu.

2. Šī panta 1.daļā minēto lūgumu tiesīgas iesniegt gan Sprieduma Pieņemējas Valsts, gan Sprieduma Izpildītājas Valsts centrālās iestādes, kas minētas 4.panta 1.daļā.

93.pants

Notiesātā tiesības

1. Notiesātais, viņa likumīgais pārstāvis, pilnvarotā persona, laulātais, radnieki pa tiešo līniju vai brāļi un māsas var vērsties pie katras no Līgumslēdzējām Pusēm ar iniciatīvu veikt pasākumus, par kuriem iet runa 92.pantā.

2. Sprieduma Pieņemēja Valsts informēs katru notiesāto, kuram var piemērot šo Līgumu, par šajā Nodaļā minētajiem noteikumiem.

94. pants

Sodāmības prasība

Sprieduma izpilde tiks pārņemta vienīgi tajā gadījumā, ja nodarījums, kurš ir nolēmuma pamatā, ir sodāms arī saskaņā ar Sprieduma Izpildītājas Valsts likumdošanu vai tiktu sodīts tiesā, ja šāds nodarījums tiktu izdarīts Sprieduma Izpildītājas Valsts teritorijā.

95.pants

Politiskie noziegumi

1. Sprieduma izpildīšana netiek pārņemta, ja nodarījums, kas ir nolēmuma pamatā, ir politiska rakstura noziegums.

2. Par politisku netiks uzskatīts tāds noziegums, kuram, ņemot vērā visus konkrētā notikuma apstākļus, it īpaši: rīcības motīvus, nodarījuma izdarīšanas veidu, izmantotos līdzekļus vai līdzekļus, kurus draudēja izmantot, kā arī reālās vai plānotās sekas, vairāk piemīt krimināls, nekā politisks raksturs.

96.pants
Militārie noziegumi

Sprieduma izpildes pārņemšana nenotiks, ja nodarījums, kurš ir nolēmuma pamatā, ir vienīgi karaklausības pienākumu pārkāpums.

97.pants
Finansu noziegumi

Lietās par finansu noziegumiem, nevar atteikt sprieduma izpildīšanu tikai tāpēc, ka Sprieduma Izpildītājas Valsts likumdošanā nav tāda paša likuma, kas reglamentētu nodokļus, muitas nodevas, monopoldarbību, valūtas apriti, ārējo tirdzniecību vai preču ierobežojumus, kāds ir Spriedumu Pieņēmējā Valstī.

98.pants
Noilgums

Sprieduma izpildīšana netiek pārņemta, ja soda izpildīšanai vai medicīnisko drošības līdzekļu piemērošanai saskaņā ar vienas Līgumslēdzējas Puses likumdošanu ir iestājies termiņa noilgums.

99.pants
Īpašās tiesas

Sprieduma izpildīšanas pārņemšana nenotiek, ja spriedumu taisījusi īpaša tiesa.

100.pants
Spriedumi attiecībā uz prombūtnē esošajiem

Spriedumu izpildīšana netiek pārņemta, ja spriedums tika taisīts notiesātā prombūtnē.

101.pants
Otrreizējas sodīšanas aizliegums

Sprieduma izpildīšanas pārņemšana nenotiks, ja notiesātais likumīgi sodīts vai attaisnots par to pašu nodarījumu Sprieduma Izpildītājā Valstī.

102.pants

Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas princips

Sprieduma izpildīšanas pārņemšana nenotiks, ja tas traucētu sabiedrisko kārtību vai likumīgās kārtības principus.

103.pants

Pārņemšanas priekšnoteikumi

1. Sprieduma izpildīšanas pārņemšana var notikt tikai ar notiesātā piekrišanu. Ja notiesātais nav spējīgs izteikt piekrišanu, kurai ir tiesiskas sekas, tad ir nepieciešama notiesātā likumīgā pārstāvja piekrišana.

2. Sprieduma izpildīšanas pārņemšana nenotiks, ja notiesātajam ir atņemta brīvība Sprieduma Pieņēmējā Valstī un lūguma ienākšanas dienā ir palicis brīvības atņemšanas sods izpildīšanai vai medicīnisko drošības līdzekļu piemērošanai laiks, kas nav ilgāks par 4 mēnešiem. Vērtējot šo priekšnoteikumu, summē visus brīvības atņemšanas sodus un medicīnisko drošības līdzekļu piemērošanu vai to daļas, kuras ir palikušas izpildei. Ja medicīnisko drošības līdzekļu piemērošanas laiks netika noteikts, tad ņem dienu, kurā saskaņā ar Spriedumu Pieņēmējas Valsts likumdošanu, visvēlāk notiktu to atcelšana.

104.pants

Lūguma izlemšana

Līgumslēdzēja Puse, kurai iesniedz lūgumu, pēc iespējas īsākā laikā informē lūguma iesniedzēju Līgumslēdzēju Pusi kādā apmērā lūgums par sprieduma izpildīšanu tika ņemts vērā. Daļēju vai pilnīgu atteikumu ir jāmotivē.

105.pants

Spriedumu izpildīšana

1. Ja notiek nolēmuma izpildes pārņemšana, tad Sprieduma Izpildītājas Valsts tiesa noteiks saskaņā ar savu likumdošanu izpildāmā brīvības atņemšanas soda vai piemērojamā medicīniskā drošības līdzekļa laiku tādā apmērā, kā tas paredzēts Sprieduma Pieņēmējas Valsts nolēmumā. Ja Sprieduma Izpildītājas Valsts likumdošanā par šo noziegumu paredzētais augstākais soda mērs ir zemāks nekā Sprieduma Pieņēmējas Valsts nolēmumā, tad Sprieduma Izpildītājas Valsts tiesa noteiks augstāko brīvības atņemšanas sodu, kāds par šo noziegumu tiek piemērots saskaņā ar savas valsts likumdošanu.

2. Sprieduma izpildīšanas pārņemšanas rezultātā Sprieduma Izpildītājā Valstī notiesātais nekādā gadījumā nevar atrasties mazāk izdevīgā situācijā, nekā viņš būtu atradies, ja atrastos Sprieduma Pieņēmējā Valstī sprieduma turpmākās izpildīšanas gadījumā.

3. Sprieduma izpildīšana kopā ar nosacītu atbrīvošanu notiek saskaņā ar Spriedumu Izpildītājas Valsts likumdošanu. Ja Spriedumu Pieņēmējas Valsts likumdošana attiecībā uz nosacītu atbrīvošanu ir notiesātajam izdevīgāka, tad tiek piemērota arī tā.

4. Sprieduma Izpildītājā Valstī brīvības atņemšanas sodā vai medicīniskajos drošības līdzekļos ieskaita Sprieduma Pieņēmējā Valstī jau izciesto brīvības atņemšanas soda vai medicīnisko drošības līdzekļu piemērošanas laiku.

106.pants

Sprieduma daļas izpildīšana

Ja personai tika piespriests spriedums par vairāk kā vienu noziegumu, bet sprieduma izpildīšanas pārņemšana attiecas tikai uz brīvības atņemšanas sodu vai medicīnisko drošības līdzekli par dažiem no šiem noziegumiem, tad Sprieduma Izpildītājas Valsts tiesa, ievērojot 105.panta prasības, noteiks brīvības atņemšanas sodu vai medicīnisko drošības līdzekli, kuri ir jāizpilda attiecībā uz šiem noziegumiem.

107.pants

Izpildīšanas pārņemšanas sekas

1. Izpildot brīvības atņemšanas sodu vai medicīnisko drošības līdzekli Sprieduma Izpildītājā Valstī, Sprieduma Pieņēmēja Valsts neveiks turpmākas darbības.

2. Sprieduma Pieņēmējai Valstij ir tiesības izpildīt atlikušo soda daļu vai piemērot medicīnisko drošības līdzekli, ja notiesātais, izvairoties no sprieduma izpildīšanas Sprieduma Izpildītājā Valstī, atstājusi tās teritoriju. Spriedumu Izpildītāja Valsts par šiem apstākļiem nekavējoties informēs Spriedumu Pieņēmēju Valsti.

3. Spriedumu Pieņēmējai Valstij zūd šī panta 2.daļā minētās tiesības, ja brīvības atņemšanas sods vai medicīniskie drošības līdzekļi ir izpildīti vai persona tika atbrīvota no soda.

108.pants
Apžēlošana un amnestija

1. Sprieduma Izpildītājā Valstī var notikt notiesātā apžēlošana. Sprieduma Pieņēmēja Valsts var vērsties pie Sprieduma Izpildītājas Valsts ar apžēlošanas ierosinājumu. Sprieduma Izpildītāja Valsts šo ierosinājumu izskatīs labvēlīgi. Sprieduma Pieņēmējai Valstij ir tiesības šo personu apžēlot savā teritorijā.

2. Sprieduma Izpildītāja Valsts attiecībā uz notiesāto piemēro amnestiju, kuru devusi Sprieduma Izpildītāja Valsts, kā arī Spriedumu Pieņēmēja Valsts.

109.pants
Nolēmuma atcelšana vai grozīšana

Lai atceltu vai grozītu nolēmumu, kas ir pārņemts izpildei, kompetenta ir vienīgi Sprieduma Pieņēmēja Valsts.

110.pants
Paziņošana

1. Līgumslēdzējas Puses paziņo viena otrai pēc iespējas īsākā laikā par visiem apstākļiem, kuri varētu ietekmēt nolēmuma izpildi.

2. Īpaši Sprieduma Pieņēmēja Valsts informēs Sprieduma Izpildītāju Valsti par amnestiju, kā arī par nolēmuma, kurš tika pārņemts izpildei, atcelšanu vai grozīšanu.

3. Īpaši Sprieduma Izpildītāja Valsts informēs Sprieduma Pieņēmēju Valsti par nolēmuma izpildi.

111.pants
Nodošana

1. Ja notiesātais atrodas Sprieduma Pieņēmējas Valsts teritorijā, tad šī Valsts pēc iespējas īsākā laikā piemēros visus nepieciešamos līdzekļus, lai nodotu notiesāto Sprieduma Izpildītājas Valsts iestādēm.

2. Sprieduma Pieņēmēja Valsts un Sprieduma Izpildītāja Valsts sazināsies par notiesātā nodošanas laiku un vietu Sprieduma Izpildītājas Valsts iestādēm, bet nepieciešamības gadījumā - tranzīvalsts iestādēm.

3. Vienas Līgumslēdzējas Puses eskortējošās personas, kurām notiesātais jānogādā pa gaisa ceļu otrās Līgumslēdzējas Puses teritorijā vai jāpaņem tas no šīs teritorijas, ir tiesīgas līdz viņa nodošanai vai pēc viņa pārņemšanas piemērot otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā nepieciešamos līdzekļus, lai padarītu neiespējamu notiesātā bēgšanu.

4. Sprieduma Pieņēmēja Valsts var pēc tam, kad Sprieduma Izpildītāja Valsts pārņēmusi sprieduma izpildi, atlikt notiesātā nodošanu, lai veiktu kriminālvajāšanu sakarā ar citu noziegumu vai lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu vai piemērotu medicīnisko drošības līdzekli, ko noteikusi tās tiesa par citu noziegumu.

112.pants

Notiesātā aizsardzība

1. Ja notiesātais tika nodots saskaņā ar šo Līgumu no Sprieduma Pieņēmējas Valsts Sprieduma Izpildītājai Valstij, tad Sprieduma Izpildītāja Valsts nevar viņu vajāt, notiesāt vai kādā citā veidā ierobežot viņa brīvību sakarā ar nodarījumu, kuru viņš izdarījis pirms nodošanas un uz kuru neattiecas piekrišana pārņemt izpildīšanu.

2. Ierobežojumi, kuri norādīti šī panta 1.punktā netiek piemēroti, ja:

- 1) Sprieduma Pieņēmēja Valsts piekritis uzsākt kriminālvajāšanu, izpildīt sodu vai piemērot medicīniskos drošības līdzekļus;
- 2) nodotais notiesātais palicis Sprieduma Izpildītājā Valstī ilgāk par 30 dienām pēc galīgās atbrīvošanas, kaut gan viņam bija tiesības un viņš varēja atstāt šīs Valsts teritoriju, vai, ja pēc šīs Valsts teritorijas atstāšanas, viņš labprātīgi tur atgriezies.

113.pants

Lūgums un pielikumi

1. Lūgumi, kurus paredz šī nodaļa, tiek noformēti rakstiski.

2. Sprieduma Pieņēmējas Valsts lūgumam jāpievieno:

- 1) sprieduma oriģināls vai tā apstiprināts noraksts ar aptiprinājumu par tā stāšanos likumīgā spēkā un izpildīšanas iespēju;
- 2) piemēroto likumu teksti, kā arī likumu teksti, kuri attiecas uz nosacīto atbrīvošanu;
- 3) pēc iespējas precīzi dati par notiesāto, viņa pilsonību, kā arī viņa dzīvesvietu vai uzturēšanās vietu;

- 4) izziņa par brīvības atņemšanas soda laiku vai medicīnisko drošības līdzekļu piemērošanu, kuri tiek ieskaitīti;
- 5) dokumentu, no kura izriet notiesātā vai viņa likumīgā pārstāvja piekrišana brīvības atņemšanas soda vai medicīniskā drošības līdzekļa pārņemšanai;
- 6) citi dokumenti, kuriem var būt nozīme, lemjot par lūgumu;
- 7) lūgumu un dokumentu, kuri norādīti šajā pantā, tulkojums otras Līgumslēdzējas Puses valodā.

3. Sprieduma Izpildītājas Valsts lūgumam jāpievieno dokumenti, kuri norādīti šī panta 2.daļā 3), 6) un 7) punktos.

4. Gadījumā, ja šī panta 3.daļā minētais lūgums tiek atrisināts pozitīvi, tad Sprieduma Pieņēmēja Valsts pārsūta Sprieduma Izpildītājai Valstij šī panta 2.daļas 1), 2), 4) un 5) punktos minētos dokumentus, pievienojot to tulkojumu otras Līgumslēdzējas Puses valsts valodā.

114.pants

Lūguma papildināšana

Ja Līgumslēdzēja Puse, kurai nosūtīts lūgums, atzīst nodotās ziņas un dokumentus par nepilnīgiem, tad tā vērsas ar lūgumu par nepieciešamiem papildinājumiem. Lai saņemtu šo papildinājumu, šī Līgumslēdzēja Puse var noteikt attiecīgo termiņu; un pēc pamatota lūguma šo termiņu var pagarināt. Ja nepieciešamā ziņu papildināšana nenotiek, tad par lūgumu izlemj uz esošo ziņu un dokumentu pamata.

CETURTĀ DAĻA

Nobeiguma noteikumi

115.pants

Šis Līgums nepārkāpj pienākumus, kurus uzņēmusies viena vai abas Līgumslēdzējas Puses saskaņā ar citiem Līgumiem.

116.pants

Šis Līgums ir ratificējams un stājas spēkā 60 dienas pēc ratifikācijas dokumentu apmaiņas.

Ratifikācijas dokumentu apmaiņa notiks VARŠAVĀ.

117.pants

Šis Līgums tiek noslēgts uz nenoteiktu laiku. Katra no Līgumslēdzējām Pusēm var to denonsēt notifikācijas ceļā. Tādā gadījumā tas zaudēs spēku pēc 6 mēnešiem skaitot no denonsēšanas dienas.

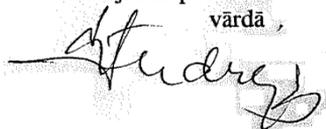
Līgums sastādīts RTĀ 1994.gada 23. FEBRUĀRĪ 2 eksemplāros, katrs no tiem poļu un latviešu valodā, pie kam abiem tekstiem ir vienāds spēks.

Apliecinot to, augstākminētie Līgumslēdzēju Pušu Pilnvarotie parakstījuši šo Līgumu un uzlikuši tam zīmogus.

Polijas Republikas
vārdā

Latvijas Republikas
vārdā

[POLISH TEXT – TEXTE POLONAIS]

U M O W A

miedzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Łotewską
o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach
cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych

Rzeczpospolita Polska

i

Republika Łotewska

przywiązując duże znaczenie do rozwoju wzajemnej współ-
pracy w zakresie pomocy prawnej i stosunków prawnych,
uzgodniły co następuje:

C Z Ę Ś Ć P I E R W S Z A

Postanowienia ogólne

Artykuł 1

Ochrona prawna

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony korzystają na terytorium drugiej Umawiającej się Strony z takiej samej ochrony prawnej w sprawach osobistych i majątkowych, jaka przysługuje obywatelom drugiej Umawiającej się Strony.

2. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mają prawo swobodnego i nieskrępowanego zwracania się do sądów i prokuratur, zwanych dalej "organami wymiaru sprawiedliwości" i innych organów drugiej Umawiającej się Strony właściwych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, występowania przed nimi, wytaczania powództw, składania wniosków, jak również dokonywania innych czynności procesowych na tych samych warunkach, co obywatele tej Umawiającej się Strony

3. Postanowienia niniejszej Umowy dotyczące obywateli Umawiających się Stron stosuje się odpowiednio do osób prawnych utworzonych zgodnie z prawem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mają swoją siedzibę.

Artykuł 2

Udzielanie pomocy prawnej

1. Organy wymiaru sprawiedliwości Umawiających się Stron udzielają sobie wzajemnie pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, zgodnie z niniejszą Umową.

2. Organy wymiaru sprawiedliwości udzielają pomocy prawnej również innym organom Umawiających się Stron w sprawach wymienionych w ustępie 1.

3. Inne organy właściwe w sprawach wymienionych w ustępie 1 przekazują wnioski o udzielenie pomocy prawnej za pośrednictwem organów wymiaru sprawiedliwości.

Artykuł 3
Zakres pomocy prawnej

Pomoc prawna obejmuje dokonywanie czynności procesowych przewidzianych przez prawo wezwanej Umawiającej się Strony, a w szczególności przesłuchiwanie stron, pokrzywdzonych, podejrzanych, oskarżonych, świadków i biegłych, sporządzanie opinii, oględziny, wydawanie dowodów rzeczowych, doręczanie i przesyłanie dokumentów oraz przesyłanie informacji o karalności.

Artykuł 4
Tryb porozumiewania się

1. W sprawach o udzielenie pomocy prawnej organy wymiaru sprawiedliwości Umawiających się Stron porozumiewają się za pośrednictwem: w Rzeczypospolitej Polskiej - Ministerstwa Sprawiedliwości, w Republice Łotewskiej - Ministerstwa Sprawiedliwości i Prokuratury.

2. Organy centralne Umawiających się Stron, o których mowa w ustępie 1, mogą zawrzeć dodatkowe porozumienie, że organy wymiaru sprawiedliwości porozumiewają się bezpośrednio.

Artykuł 5
Język w obrocie prawnym

1. Wnioski o udzielenie pomocy prawnej sporządza się w języku urzędowym Strony wzywającej, dołączając tłumaczenie na język urzędowy Strony wezwanej lub język angielski albo rosyjski.

2. Przy wykonywaniu pomocy prawnej dokumenty sporządza się w języku urzędowym Strony wezwanej, dołączając tłumaczenie na język urzędowy Strony wzywającej lub język angielski albo rosyjski.

3. Jeżeli według postanowień niniejszej Umowy wymagane jest dołączenie do przesyłanych pism ich tłumaczenia, tłumaczenia te powinny być poświadczone przez tłumacza przysięgłego, notariusza, właściwy organ lub przedstawicielstwo dyplomatyczne albo urząd konsularny.

Artykuł 6 Sporządzanie pism

Pisma sporządzane, na podstawie niniejszej Umowy, przez organy jednej z Umawiających się Stron, powinny być opatrzone pieczęcią urzędową właściwego organu i podpisem uprawnionej osoby.

Artykuł 7 Forma wniosku o udzielenie pomocy prawnej

1. Wniosek o udzielenie pomocy prawnej powinien zawierać:

- 1) oznaczenie organu wzywającego,
- 2) oznaczenie organu wezwanego,
- 3) oznaczenie sprawy, w której występuje się o udzielenie pomocy prawnej,
- 4) imiona i nazwiska, obywatelstwo, zawód, miejsce zamieszkania lub pobytu stron lub innych osób, w sprawie których wystąpiono z wnioskiem, a co do osób prawnych - ich nazwę i siedzibę,
- 5) imiona, nazwiska i adresy przedstawicieli osób,
- 6) treść wniosku, a w sprawach karnych dodatkowo opis i kwalifikację prawną popełnionego czynu przestępnego.

2. Do wniosków o udzielenie pomocy prawnej mogą być używane druki w językach polskim i łotewskim, które zostaną uzgodnione przez organy centralne Umawiających się Stron.

Artykuł 8

Tryb wykonywania wniosku

1. Przy wykonywaniu wniosku o udzielenie pomocy prawnej organ wezwany stosuje przepisy prawne swego państwa. Zastosuje on jednak na wniosek organu wzywającego przepisy procesowe Strony wzywającej, jeżeli nie jest to sprzeczne z prawem wezwanej Umawiającej się Strony.

2. Jeżeli organ wezwany nie jest właściwy do wykonania wniosku, przekazuje wniosek organowi właściwemu, zawiadamiając o tym organ wzywający.

3. Organ wezwany zawiadamia organ wzywający o terminie i miejscu wykonania wniosku, jeżeli zwrócił się o to organ wzywający.

4. Po wykonaniu wniosku organ wezwany przesyła dokumenty organowi wzywającemu; jeżeli wniosek nie może być wykonany, organ wezwany zwraca wniosek organowi wzywającemu, zawiadamiając o przyczynie niewykonania wniosku.

5. Jeżeli adres osoby, której dotyczy wniosek jest niedokładny lub nieznany, organ wezwany podejmie odpowiednie czynności zmierzające do jego ustalenia.

Artykuł 9

Doręczanie dokumentów

Organ wezwany, doręcza dokumenty zgodnie z przepisami prawnymi obowiązującymi w jego państwie, jeżeli doręczone dokumenty zostały sporządzone w języku urzędowym Strony wezwanej albo jeżeli dołączono uwierzytelnione tłumaczenie

na język tej Strony. Jeżeli dokumenty nie zostały sporządzone w języku Strony wezwanej, ani nie dołączono tłumaczenia doręcza się je adresatowi, jeżeli zgadza się dobrowolnie je przyjąć.

Artykuł 10
Dowód doręczenia

Dowodem doręczenia jest potwierdzenie odbioru opatrzone datą doręczenia, podpisami odbiorcy i doręczającego oraz pieczęcią organu doręczającego albo zaświadczenie organu doręczającego stwierdzające datę, miejsce i sposób doręczenia. Jeżeli pismo doręczono w dwóch egzemplarzach, potwierdzenie odbioru można również umieścić na jednym z tych egzemplarzy.

Artykuł 11

Doręczanie dokumentów i przesłuchiwanie obywateli przez przedstawicielstwa dyplomatyczne lub urzędy konsularne

Umawiające się Strony są uprawnione do doręczania dokumentów własnym obywatelom i ich przesłuchiwania za pośrednictwem swych przedstawicielstw dyplomatycznych lub urzędów konsularnych. W tych wypadkach nie można stosować środków przymusu.

Artykuł 12

Wezwanie świadka, pokrzywdzonego lub biegłego i ich ochrona

1. Jeżeli organ wymiaru sprawiedliwości jednej Umawiającej się Strony uzna, że zachodzi potrzeba osobistego stawiennictwa świadka lub biegłego, przebywającego na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, zwróci się do właściwego organu wymiaru sprawiedliwości tej Umawiającej się Strony o doręczenie wezwania.

2. Wezwanie nie może zawierać zagrożenia zastosowania środków przymusu na wypadek niestawiennictwa.

3. Świadek lub biegły, bez względu na posiadane obywatelstwo, który stawił się na wezwanie przed organem wzywającej Umawiającej się Strony, nie może być na terytorium tej Strony, pociągnięty do odpowiedzialności za przestępstwo lub wykroczenie, ani aresztowany, ani nie może odbywać kary z powodu przestępstwa będącego przedmiotem postępowania, w związku z którym został wezwany, ani z powodu innego przestępstwa, popełnionego przed przekroczeniem granicy państwowej wzywającej Umawiającej się Strony lub będącego w związku ze złożeniem zeznania lub opinii.

4. Świadek lub biegły traci ochronę, jeżeli nie opuści terytorium wzywającej Umawiającej się Strony w terminie pięciu dni od dnia zawiadomienia go przez organ wzywający, że jego obecność nie jest już potrzebna. Do tego terminu nie wlicza się czasu, w ciągu którego świadek lub biegły nie mógł opuścić terytorium wzywającej Umawiającej się Strony bez własnej winy.

5. Świadek lub biegły ma prawo do zwrotu kosztów podróży, pobytu za granicą i utraconego zarobku, a biegły ponadto prawo do wynagrodzenia za wydanie opinii. W wezwaniu podaje się rodzaj i wysokość należności, do jakich mają prawo osoby wezwane. Na ich wniosek wzywająca Umawiająca się Strona udzieli zaliczki na pokrycie kosztów.

6. Postanowienia ustępów 1-5 stosuje się także do porrzywdzonego, który ma być wezwany w celu złożenia zeznań.

Artykuł 13

Uznawanie dokumentów

1. Dokumenty, które sporządził lub uwierzytelnił właściwy organ jednej z Umawiających się Stron, opatrzone pieczęcią urzędową i podpisem osoby uprawnionej, posiadają

moc dowodową na terytorium drugiej Umawiającej się Strony bez potrzeby legalizacji. Dotyczy to także odpisów i tłumaczeń dokumentów, które uwierzytelnił właściwy organ.

2. Dokumenty, które na terytorium jednej z Umawiających się Stron traktowane są jako dokumenty urzędowe, uważane są za takie również na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 14

Koszty pomocy prawnej

1. Każda z Umawiających się Stron ponosi koszty powstałe na swym terytorium w związku z udzieleniem pomocy prawnej.

2. Organ wezwany zawiadamia organ wzywający o wysokości powstałych kosztów. Jeżeli organ wzywający pobierze należną kwotę od osoby zobowiązanej do jej zapłacenia, kwota ta przypada tej Umawiającej się Stronie, która ją pobrała.

Artykuł 15

Przekazywanie informacji

1. Organy centralne Umawiających się Stron przekazują sobie wzajemnie ważniejsze akty ustawodawcze z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego, pracy i karnego.

2. Organy centralne Umawiających się Stron udzielają sobie wzajemnie na wniosek informacji o swych przepisach prawnych, jak również o praktyce.

Artykuł 16

Przekazywanie przedmiotów i wartości dewizowych

Jeżeli w wykonaniu niniejszej Umowy następuje przekazanie przedmiotów lub wartości dewizowych z terytorium

jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony albo przedstawicielstwu dyplomatycznemu lub urzędowi konsularnemu drugiej Umawiającej się Strony, odbywa się to z zachowaniem odpowiednich przepisów prawa tej Umawiającej się Strony, której organ dokonuje przekazania.

Artykuł 17

Ustalanie adresów i innych danych

1. Organy wymiaru sprawiedliwości Umawiających się Stron udzielają sobie na wniosek pomocy przy ustalaniu adresów osób przebywających na ich terytorium.

2. Jeżeli przed sądem jednej z Umawiających się Stron wszczęte zostanie postępowanie w sprawie o alimenty od osoby przebywającej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, organ wymiaru sprawiedliwości tej Umawiającej się Strony udzieli na wniosek pomocy przy ustalaniu miejsca pracy i wysokości dochodów osoby zobowiązanej.

Przesyłanie aktów stanu cywilnego i innych dokumentów

Artykuł 18

1. Właściwe organy Umawiających się Stron przesyłają sobie wzajemnie wypisy z aktów stanu cywilnego, dotyczących obywateli drugiej Umawiającej się Strony. Bezpłatne przesyłanie tych wypisów następuje niezwłocznie po dokonaniu wpisu w akcie stanu cywilnego.

2. Postanowienie ustępu 1 stosuje się również w wypadku dokonania w akcie stanu cywilnego wzmianki dodatkowej, sprostowania lub uzupełnienia. Przesyła się wówczas wypis z aktu stanu cywilnego z dokonanymi zmianami.

3. Urzędy stanu cywilnego jednej Umawiającej się Strony przesyłają na wniosek organów wymiaru sprawiedliwości drugiej Umawiającej się Strony również inne wypisy z aktów stanu cywilnego.

4. Wnioski obywateli jednej Umawiającej się Strony o nadesłanie wypisów z akt stanu cywilnego można przesyłać bezpośrednio właściwemu urzędowi stanu cywilnego drugiej Umawiającej się Strony. Dokumenty te wnioskodawca otrzymuje za pośrednictwem przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego tej Umawiającej się Strony, której organ wydał te dokumenty, po pobraniu należnej opłaty.

Artykuł 19

Umawiające się Strony przesyłają sobie wzajemnie odpisy prawomocnych orzeczeń dotyczących stanu cywilnego obywateli drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 20

Podania obywateli jednej Umawiającej się Strony o wydanie i nadesłanie dokumentów dotyczących wykształcenia, stażu pracy i innych dokumentów dotyczących osobistych lub majątkowych praw i interesów tych obywateli mogą być przesyłane bezpośrednio do właściwych organów drugiej Umawiającej się Strony. Dokumenty przesyła się obywatelowi za pośrednictwem przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego tej Umawiającej się Strony, której organ dokumenty te wydał. Przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny przekazując obywatelowi dokumenty pobiera opłatę za ich wystawienie.

C Z Ę Ś Ć D R U G A

Sprawy cywilne, rodzinne i pracownicze

Artykuł 21

Postanowienia ogólne

Jeżeli zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy właściwe są organy obu Umawiających się Stron, a wniosek o wszczęcie postępowania wniesiony został do organu jednej z nich, wyłączona jest właściwość organu drugiej Umawiającej się Strony.

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Sprawy z zakresu prawa osobowego

Artykuł 22

Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych

1. Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej określa prawo tej Umawiającej się Strony, której osoba ta jest obywatelem.

2. Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych osoby prawnej określa prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium osoba ta została utworzona.

Ubezważnowolnienie całkowite lub częściowe

Artykuł 23

Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, do ubezważnowolnienia właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba mająca być ubezważnowolniona. Sąd ten stosuje prawo swego państwa.

Artykuł 24

1. Jeżeli sąd jednej Umawiającej się Strony stwierdzi, że zachodzą przesłanki do ubezwłasnowolnienia obywatela drugiej Umawiającej się Strony, mającego miejsce zamieszkania na terytorium pierwszej Umawiającej się Strony, zawiadomi o tym właściwy sąd drugiej Umawiającej się Strony. Jeżeli sąd drugiej Umawiającej się Strony, po otrzymaniu zawiadomienia oznajmi, że pozostawia dalsze czynności sądowi miejsca zamieszkania tej osoby, albo nie wypowie się w terminie trzech miesięcy, to sąd miejsca zamieszkania tej osoby może przeprowadzić postępowanie o ubezwłasnowolnienie według prawa swego państwa, o ile taką samą przesłankę ubezwłasnowolnienia przewiduje również prawo tej Umawiającej się Strony, której dana osoba jest obywatelem. Orzeczenie o ubezwłasnowolnieniu przesyła się właściwemu sądowi drugiej Umawiającej się Strony.

2. W wypadkach nie cierpiących zwłoki sąd miejsca zamieszkania osoby może podjąć czynności potrzebne dla ochrony tej osoby lub jej majątku. Odpisy postanowień dotyczące tych czynności przesyła się właściwemu sądowi tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest ta osoba.

Artykuł 25

Postanowienia artykułów 23 i 24 stosuje się odpowiednio do uchylenia ubezwłasnowolnienia.

Artykuł 26

Uznanie osoby za zaginioną lub zmarłą i stwierdzenie zgonu

1. Do uznania osoby za zaginioną lub zmarłą i do stwierdzenia zgonu właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem była ta osoba w czasie, gdy według ostatnich wiadomości pozostawała przy życiu.

2. Do uznania osoby za zaginioną lub zmarłą i do stwierdzenia zgonu właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem była ta osoba w czasie gdy według ostatnich wiadomości pozostawała przy życiu.

3. Sąd jednej Umawiającej się Strony może uznać obywatela drugiej Umawiającej się Strony za zaginionego lub zmarłego i stwierdzić jego zgon:

- 1) na wniosek osoby, zamierzającej zrealizować swoje uprawnienia wynikające z dziedziczenia lub stosunków majątkowych między małżonkami co do majątku nieruchomego osoby zaginionej lub zmarłej, znajdującego się na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd ma wydać orzeczenie;
- 2) na wniosek małżonka osoby zaginionej lub zmarłej, zamieszkującego w czasie złożenia wniosku na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd ma wydać orzeczenie.

4. Orzeczenie wydane na podstawie ustępu 3 wywiera skutki prawne wyłącznie na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd wydał orzeczenie.

ROZDZIAŁ DRUGI

Sprawy z zakresu prawa rodzinnego

Artykuł 27

Zawarcie małżeństwa

1. Warunki zawarcia małżeństwa ocenia się dla każdej z osób, zawierających małżeństwo, według prawa tej Umawiającej się Strony, której osoba ta jest obywatelem.

2. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium małżeństwo jest zawierane.

3. Forma zawarcia małżeństwa przed uprawnionym do tego przedstawicielem dyplomatycznym lub urzędnikiem konsularnym podlega prawu Umawiającej się Strony wysyłającej przedstawiciela dyplomatycznego lub urzędnika konsularnego.

Artykuł 28

Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami

1. Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w czasie zgłoszenia wniosku.

2. Jeżeli w czasie zgłoszenia wniosku jeden z małżonków jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, w sprawach dotyczących stosunków osobistych i majątkowych między nimi właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mają oni miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi - na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, przed której sądem toczy się postępowanie.

3. W sprawach dotyczących stosunków osobistych i majątkowych między małżonkami w wypadku przewidzianym w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w czasie zgłoszenia wniosku. Jeżeli małżonkowie mają miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony.

4. W sprawach dotyczących stosunków osobistych i majątkowych między małżonkami w wypadku przewidzianym w ustępie 2 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium małżonkowie mają miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwe są sądy obu Umawiających się Stron.

Artykuł 29

Rozwód

1. Rozwód podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w chwili wszczęcia postępowania.

2. Jeżeli w chwili wszczęcia postępowania, jeden z małżonków jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś - obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, rozwód podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mają oni miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, przed której sądem toczy się postępowanie.

3. W sprawach o rozwód w wypadku przewidzianym w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w chwili wszczęcia postępowania. Jeżeli małżonkowie mają miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony.

4. W sprawach o rozwód w wypadku przewidzianym w ustępie 2, właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium małżonkowie mają miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi - na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwe są sądy obu Umawiających się Stron.

5. Sąd właściwy do orzekania w sprawie o rozwód jest również właściwy do orzekania o władzy rodzicielskiej i alimentach na rzecz małoletnich dzieci.

Artykuł 30

Ustalenie istnienia małżeństwa i nieważność małżeństwa

1. W sprawach o ustalenie istnienia małżeństwa oraz unieważnienie małżeństwa stosuje się prawo tej Umawiającej się Strony, któremu podlegało zawarcie małżeństwa.

2. W zakresie właściwości sądu stosuje się odpowiednio postanowienia artykułu 29.

Artykuł 31

Stosunki prawne między rodzicami i dziećmi

1. Stosunki prawne między rodzicami i dziećmi, w tym również roszczenia alimentacyjne na rzecz dzieci, podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest dziecko.

2. Ustalenie i zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa oraz uznanie dziecka, podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest matka dziecka w chwili jego urodzenia. Wystarczy jednak zachowanie formy uznania dziecka przewidzianej przez prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium uznanie ma być lub było dokonane.

3. W sprawach wymienionych w ustępach 1 i 2 właściwe są organy tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest dziecko, jak również organy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium dziecko ma miejsce zamieszkania.

Artykuł 32

Inne roszczenia alimentacyjne

1. W sprawach o inne roszczenia alimentacyjne z zakresu prawa rodzinnego właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania osoba dochodząca alimentów.

2. W sprawach o których mowa w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania osoba dochodząca alimentów.

Artykuł 33
Przysposobienie

1. Do przysposobienia właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposabiający w czasie zgłoszenia wniosku. Jeżeli przysposabiający jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, a ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony.

2. Do przysposobienia stosuje się także prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposobiany, jeżeli prawo to wymaga zgody przysposobianego, jego przedstawiciela ustawowego oraz zgody lub zezwolenia właściwego organu państwowego, oraz uwzględnia się ograniczenia z powodu zmiany dotychczasowego miejsca zamieszkania przysposobianego na miejsce zamieszkania w innym państwie.

3. Jeżeli dziecko przysposabiają małżonkowie, z których jeden jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, muszą być spełnione wymagania przewidziane przez prawo obu Umawiających się Stron. Jeżeli jednak małżonkowie mają miejsce zamieszkania na terytorium jednej z Umawiających się Stron, właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony.

4. Postanowienia ustępów poprzedzających stosuje się odpowiednio do rozwiązania przysposobienia (zmiany przysposobienia).

5. Właściwym w sprawach o przysposobienie i rozwiązanie przysposobienia (zmianę przysposobienia), jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposobiany w czasie zgłoszenia wniosku. Jeżeli przysposobiany jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, a ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, gdzie ma miejsce zamieszkania także przysposabiający, właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony.

Opieka i kuratela

Artykuł 34

1. Do opieki i kurateli właściwe jest, jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba, dla której jest lub ma być ustanowiony opiekun lub kurator.

2. Stosunki prawne między opiekunem lub kuratorem, a osobą pozostającą pod opieką lub kuratelą, podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której sąd ustanowił opiekę lub kuratelę.

3. Obowiązek przyjęcia opieki lub kurateli podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba mająca zostać opiekunem lub kuratorem.

4. Dla obywatela jednej Umawiającej się Strony może być ustanowiony opiekun lub kurator będący obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli zamieszkuje on na terytorium tej Umawiającej się Strony, na której terytorium opieka lub kuratela ma być sprawowana i jeżeli jego ustanowienie najbardziej odpowiada interesom osoby podlegającej opiece lub kurateli.

5. Do opieki i kurateli właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba dla której jest lub ma być ustanowiona opieka lub kuratela.

Artykuł 35

1. Jeżeli dla ochrony interesów obywatela jednej Umawiającej się Strony, którego miejsce zamieszkania lub pobytu albo którego majątek znajduje się na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, zachodzi potrzeba podjęcia środków w zakresie opieki lub kurateli, sąd tej Umawiającej się Strony zawiadomi o tym niezwłocznie sąd właściwy wymieniony w artykule 34 ustęp 5.

2. W wypadkach nie cierpiących zwłoki sąd drugiej Umawiającej się Strony zastosuje odpowiednie środki tymczasowe według własnego prawa i niezwłocznie zawiadomi o tym sąd właściwy wymieniony w artykule 34 ustęp 5. Tymczasowe środki pozostają w mocy do czasu podjęcia przez ten sąd innych zarządzeń.

Artykuł 36

1. Sąd właściwy w myśl artykułu 34 ustęp 5 może przekazać sprawowanie opieki lub kurateli sądowi drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli osoba pozostająca pod opieką lub kuratelą ma miejsce zamieszkania lub pobytu albo majątek na terytorium tej Umawiającej się Strony. Przekazanie stanie się skuteczne, gdy sąd wezwany przejmie sprawowanie opieki lub kurateli i zawiadomi o tym sąd wzywający.

2. Sąd, który stosownie do ustępu 1 podjął się ustanowienia opieki lub kurateli, stosuje prawo obowiązujące w jego państwie.

ROZDZIAŁ TRZECI Sprawy majątkowe

Artykuł 37

Forma czynności prawnej

1. Forma czynności prawnej podlega prawu tej Umawiającej się Strony, które właściwe jest dla samej czynności. Wystarczy jednak zachowanie formy przewidzianej przez prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium czynność zostaje dokonana.

2. Forma czynności prawnej odnoszącej się do nieruchomości podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium nieruchomość jest położona.

Artykuł 38
Nieruchomości

Do stosunków prawnych dotyczących nieruchomości właściwe są prawo i organy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium nieruchomość jest położona.

Artykuł 39
Zobowiązania ze stosunków umownych

1. Zobowiązania ze stosunków umownych podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium została zawarta umowa, chyba że uczestnicy stosunku zobowiązaniowego poddadzą ten stosunek wybranemu przez siebie prawu.

2. W sprawach wymienionych w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwany. Właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania lub siedzibę powód, jeżeli na tym terytorium znajduje się przedmiot sporu albo majątek pozwanego.

3. Właściwość określona w ustępie 2 uczestnicy stosunku zobowiązaniowego mogą zmienić w drodze umowy.

Artykuł 40
Odpowiedzialność z czynów niedozwolonych

1. Odpowiedzialność z tytułu wyrządzenia szkody nie wynikającej ze stosunków umownych (czyny niedozwolone) podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium

nastąpiło zdarzenie będące źródłem zobowiązania. Jednakże gdy powód i pozwany są obywatelami tej samej Umawiającej się Strony, właściwe jest prawo tej Strony.

2. W sprawach wymienionych w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium nastąpiło zdarzenie będące źródłem zobowiązania lub na której terytorium pozwany ma miejsce zamieszkania. Właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania powód, jeżeli na tym terytorium znajduje się majątek pozwanego.

ROZDZIAŁ CZWARTY Sprawy spadkowe

Artykuł 41 Zasada równości

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mogą nabywać na terytorium drugiej Umawiającej się Strony majątek i inne prawa w drodze dziedziczenia z mocy ustawy lub rozporządzenia na wypadek śmierci na tych samych warunkach i w tym samym zakresie, jak obywatele tej Strony.

2. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mogą dokonywać rozporządzeń na wypadek śmierci w stosunku do mienia znajdującego się na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 42 Prawo właściwe

1. Stosunki prawne w zakresie dziedziczenia mienia ruchomego podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci.

2. Stosunki prawne w zakresie dziedziczenia mienia nieruchomego podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mienie to jest położone.

3. Ustalenie czy rzecz wchodząca w skład spadku jest ruchomością czy nieruchomością podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium rzecz ta znajduje się.

Artykuł 43

Przejęcie spadku na rzecz państwa

Jeżeli według prawa Umawiającej się Strony określonego w artykule 42 nie ma spadkobierców, to mienie ruchome przypada tej Umawiającej się Stronie, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci, a mienie nieruchome przypada tej Umawiającej się Stronie, na której terytorium jest położone.

Artykuł 44

Testament

1. Zdolność do sporządzenia lub odwołania testamentu podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili sporządzenia lub odwołania testamentu.

2. Forma sporządzenia lub odwołania testamentu podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili sporządzenia lub odwołania testamentu. Wystarczy jednak zachowanie prawa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium testament został sporządzony lub odwołany.

Artykuł 45

Właściwość organów w sprawach spadkowych

1. W sprawach spadkowych dotyczących mienia ruchomego właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci.
2. W sprawach spadkowych dotyczących mienia nieruchomości właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mienie to jest położone.
3. W wypadku, gdy całe mienie ruchome pozostałe po śmierci obywatela jednej Umawiającej się Strony znajduje się na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, to na wniosek spadkobiercy postępowanie przeprowadzi sąd drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli wyrażą na to zgodę wszyscy znani spadkobiercy.

Artykuł 46

Otwarcie i ogłoszenie testamentu

Testament otwiera i ogłasza sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium znajduje się testament. Odpis testamentu oraz odpis protokołu otwarcia i ogłoszenia przesyła się sądowi właściwemu do przeprowadzenia postępowania spadkowego.

ROZDZIAŁ PIĄTY

Sprawy z zakresu prawa pracy

Artykuł 47

1. Strony stosunku pracy mogą poddać ten stosunek wybranemu przez siebie prawu.

2. Jeżeli nie dokonano wyboru prawa, powstanie, zmiana, rozwiązanie i wygaśnięcie stosunku pracy oraz roszczenia z niego wynikające podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium praca jest, była lub miała być wykonywana. Jeżeli pracownik wykonuje pracę na terytorium jednej Umawiającej się Strony na podstawie stosunku pracy łączącego go z zakładem pracy, który ma siedzibę na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, powstanie, zmiana, rozwiązanie i wygaśnięcie stosunku pracy oraz roszczenia z niego wynikające podlega prawu tej Umawiającej się Strony.

3. W sprawach, o których mowa w ustępie 2, właściwe są sądy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium praca jest, była lub miała być wykonywana. Właściwe są również sądy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania pozwany, jak również - na której terytorium ma miejsce zamieszkania powód, jeżeli na tym terytorium znajduje się przedmiot sporu albo majątek pozwanego.

4. Właściwość określona w ustępie 3 strony stosunku pracy mogą zmienić w drodze umowy.

ROZDZIAŁ SZÓSTY

Koszty procesu i ułatwienia procesowe

Artykuł 48

Zwolnienie od złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów postępowania

Obywatelom jednej z Umawiających się Stron, którzy zamieszkują lub przebywają na terytorium którejkolwiek z tych Stron i występują przed sądami drugiej Umawiającej się Strony, nie można nakazać złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów postępowania tylko z tego powodu, że są cudzoziemcami lub że nie mają miejsca zamieszkania lub pobytu na terytorium tej Umawiającej się Strony, przed której sądem występują.

Zwolnienie od kosztów sądowych

Artykuł 49

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony korzystają na terytorium drugiej Umawiającej się Strony ze zwolnienia od opłat, zaliczek i innych wydatków w postępowaniu oraz z bezpłatnego zastępstwa procesowego na tych samych warunkach i w takim samym zakresie co obywatele tej Umawiającej się Strony.

2. Zwolnienia, o których mowa w ustępie 1 dotyczą wszystkich czynności postępowania łącznie z czynnościami egzekucyjnymi.

3. Zwolnienie od kosztów udzielone w określonej sprawie przez sąd jednej Umawiającej się Strony rozciąga się również na koszty powstałe w razie dokonywania czynności postępowania w tej samej sprawie na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 50

1. Dla uzyskania zwolnienia od kosztów lub przyznania bezpłatnego zastępstwa procesowego należy złożyć zaświadczenie o sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej wnioskodawcy. Zaświadczenie takie wydaje właściwy organ tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania lub pobytu wnioskodawca.

2. Jeśli wnioskodawca nie zamieszkuje, ani nie przebywa na terytorium którejkolwiek z Umawiających się Stron, zaświadczenie może wydać przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest wnioskodawca.

3. Sąd orzekający o zwolnieniu od kosztów może żądać od organu, który wydał zaświadczenie dodatkowych wyjaśnień lub uzupełnienia danych.

Artykuł 51

1. Obywatel jednej Umawiającej się Strony zamierzający ubiegać się o zwolnienie od kosztów lub bezpłatne zastępstwo procesowe przed sądem drugiej Umawiającej się Strony, może zgłosić taki wniosek pisemnie lub ustnie do protokołu w sądzie właściwym według swego miejsca zamieszkania lub pobytu. Sąd ten przesyła właściwemu sądowi drugiej Umawiającej się Strony wniosek wraz z zaświadczeniem określonym w artykule 50.

2. Wniosek wymieniony w ustępie 1 może być zgłoszony jednocześnie z pozwem lub wnioskiem wszczynającym postępowanie.

Artykuł 52

Sąd jednej Umawiającej się Strony, wzywając stronę procesową lub uczestnika postępowania zamieszkałego lub przebywającego na terytorium drugiej Umawiającej się Strony do uiszczenia kosztów sądowych lub do uzupełnienia braków pozwu lub wniosku, wyznaczy równocześnie termin nie krótszy niż jeden miesiąc. Bieg terminu rozpoczyna się od daty doręczenia pisma w tym przedmiocie.

Artykuł 53

Terminy

1. Jeżeli sąd jednej Umawiającej się Strony wyznaczy stronie procesowej lub uczestnikowi postępowania zamieszkałym na terytorium drugiej Umawiającej się Strony termin do dokonania czynności procesowej, o zachowaniu terminu rozstrzyga data stempla urzędu pocztowego tej Umawiającej się Strony, z której terytorium zostanie wysłane pismo stanowiące wykonanie czynności.

2. W wypadku przekazania w określonym terminie żądanych przez sąd opłat i zaliczek na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, o zachowaniu wyznaczonego terminu rozstrzyga data wpłacenia ich do banku tej Umawiającej się Strony, na której terytorium zamieszkuje strona procesowa lub uczestnik postępowania.

3. Do skutków uchybienia terminu sąd rozpoznający sprawę stosuje prawo swego państwa.

ROZDZIAŁ SIÓDMY

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń (postanowień i wyroków)

Artykuł 54

Uznawanie orzeczeń w sprawach niemajątkowych

Prawomocne orzeczenia niemajątkowe w sprawach cywilnych, rodzinnych i pracowniczych, a w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej również orzeczenia nieprawomocne o ile są wykonalne - wydane przez sądy jednej Umawiającej się Strony podlegają uznaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony bez przeprowadzania postępowania o uznanie, jeżeli sądy drugiej Umawiającej się Strony nie wydały wcześniej prawomocnego orzeczenia w tej samej sprawie, ani też nie były wyłącznie właściwe na podstawie niniejszej Umowy, a w wypadku braku takiego uregulowania w Umowie - na podstawie prawa wewnętrznego tej Umawiającej się Strony.

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach majątkowych i w sprawach niemajątkowych wymagających wykonania

Artykuł 55

1. Na warunkach przewidzianych niniejszą Umową Umawiające się Strony uznają i wykonują na swym terytorium

następujące orzeczenia wydane na terytorium drugiej Umawiającej się Strony:

- 1) orzeczenia sądów w sprawach cywilnych, rodzinnych i pracowniczych,
- 2) orzeczenia sądów w sprawach karnych w części dotyczącej naprawienia szkody spowodowanej przestępstwem.

2. Za orzeczenia sądowe w rozumieniu ustępu 1 uważa się również ugody zawarte przed sądami w sprawach cywilnych, rodzinnych i pracowniczych o charakterze majątkowym.

Artykuł 56

Orzeczenia wymienione w artykule 55 podlegają uznaniu i wykonaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli:

- 1) według prawa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie zostało wydane jest ono prawomocne i wykonalne, a w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych również orzeczenie nieprawomocne o ile jest wykonalne,
- 2) sąd, który wydał orzeczenie był właściwy na podstawie niniejszej Umowy, a w wypadku braku takiego uregulowania w Umowie - na podstawie prawa wewnętrznego tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane,
- 3) strona nie była pozbawiona możliwości obrony swych praw, a w szczególności strona, która nie uczestniczyła w postępowaniu otrzymała wezwanie na rozprawę we właściwym czasie i trybie, a w razie posiadania ograniczonej zdolności procesowej strona nie była pozbawiona należytego przedstawicielstwa,
- 4) ta sprawa między tymi samymi stronami nie została już prawomocnie osądzona przez sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane i jeżeli między tymi samymi stronami nie zostało wcześniej wszczęte postępowanie w tej sprawie przed sądem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane,

- 5) orzeczenie organu państwa trzeciego między tymi samymi stronami i w tej samej sprawie nie było już uznane lub wykonane na terytorium tej Umawiającej się Strony, gdzie orzeczenie ma być uznane i wykonane,
- 6) zastosowano prawo właściwe na podstawie niniejszej Umowy, a w wypadku gdy Umowa nie reguluje kwestii prawa właściwego - zastosowano prawo właściwe na podstawie prawa kolizyjnego (prywatnego międzynarodowego) tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane.

Artykuł 57

1. Wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia może być złożony bezpośrednio we właściwym sądzie tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane lub też za pośrednictwem sądu, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji.

2. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) orzeczenie lub jego uwierzytelniony odpis wraz ze stwierdzeniem, że orzeczenie jest prawomocne i wykonalne, a w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych, jeżeli orzeczenie jest nieprawomocne, wraz ze stwierdzeniem, że jest ono wykonalne, jeżeli nie wynika to z samego orzeczenia,
- 2) dokument stwierdzający, że strona, przeciwko której wydane zostało orzeczenie i która nie uczestniczyła w postępowaniu, otrzymała wezwanie na rozprawę we właściwym czasie i trybie, zgodnie z prawem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie zostało wydane; natomiast w wypadku ograniczonej zdolności procesowej strony - dokument stwierdzający, że strona ta była należycie reprezentowana;

- 3) uwierzytelnione tłumaczenie wniosku oraz dokumentów wymienionych w punktach 1 i 2 na język tej Umawiającej się Strony, na terytorium której orzeczenie ma być uznane lub wykonane.

Artykuł 58

1. W postępowaniu o uznanie i wykonanie orzeczenia sąd ustala jedynie czy zostały spełnione warunki przewidziane w artykułach 56 i 57.

2. Do uznania i wykonania orzeczenia stosuje się prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane; dotyczy to także formy wniosku o uznanie i wykonanie orzeczenia. Do wniosku o uznanie i wykonanie orzeczenia należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia uczestnikom postępowania.

3. Jeżeli na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd wydał orzeczenie, wykonanie orzeczenia zostało wstrzymane, na terytorium drugiej Umawiającej się Strony zawieszają się postępowanie w sprawie o uznanie i wykonanie orzeczenia lub postępowanie egzekucyjne.

4. W sprawie o uznanie i wykonanie orzeczenia sąd może żądać od stron wyjaśnień oraz dodatkowych informacji od sądu, który wydał orzeczenie.

Wykonywanie orzeczeń o kosztach

Artykuł 59

1. Jeżeli osoba, która na podstawie artykułu 49 była zwolniona od kosztów postępowania, zostanie prawomocnym orzeczeniem wydanym na terytorium jednej Umawiającej się Strony zobowiązana do zapłaty tych kosztów uczestnikowi postępowania, właściwy sąd drugiej Umawiającej się Strony, na której

terytorium ma nastąpić ściągnięcie kosztów, orzeknie bezpłatnie na wniosek o wykonalności tego orzeczenia.

2. Kosztami postępowania są również koszty poświadczenia prawomocności i wykonalności orzeczenia oraz koszty tłumaczenia wymaganych dokumentów.

Artykuł 60

1. Sąd, który rozstrzyga o wykonaniu orzeczenia o kosztach sprawdza jedynie czy orzeczenie to jest prawomocne i wykonalne.

2. Do wniosku o wykonanie orzeczenia dołącza się orzeczenie lub uwierzytelniony odpis części orzeczenia ustalającej wysokość kosztów wraz ze stwierdzeniem, że orzeczenie to jest prawomocne i wykonalne oraz uwierzytelnione tłumaczenie tych dokumentów.

3. Organ tej Umawiającej się Strony, na której terytorium koszty postępowania zostały wyłożone zaliczkowo przez państwo, zwróci się do właściwego sądu drugiej Umawiającej się Strony o ściągnięcie tych kosztów. Sąd ten ściągnie koszty zgodnie ze swym prawem bez pobierania opłat i przekaże ściągnięte kwoty przedstawicielstwu dyplomatycznemu lub urzędowi konsularnemu drugiej Umawiającej się Strony. Postanowienia ustępów 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

C Z Ę Ś Ć T R Z E C I A

Sprawy karne

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Przejęcie ścigania karnego

Artykuł 61

Obowiązek przejęcia ścigania karnego

1. Każda z Umawiających się Stron zobowiązuje się na wniosek drugiej Umawiającej się Strony do ścigania karnego swych obywateli oraz osób mających miejsce stałego pobytu na jej terytorium, podejrzanych o popełnienie przestępstwa na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony.

2. W wypadkach, o których mowa w ustępie 1 właściwe organy wymiaru sprawiedliwości wezwanej Umawiającej się Strony stosują prawo swego państwa.

3. Jeżeli z czynu, którego dotyczy przejęte ściganie karne, wynikają roszczenia odszkodowawcze i złożone zostały odpowiednie wnioski o odszkodowanie, włącza się je do przejętego postępowania.

Artykuł 62

Postanowienia szczególne

1. Jeżeli zgodnie z prawem wzywającej Umawiającej się Strony czyn wymieniony w artykule 61 ustęp 1 jest przestępstwem, a według prawa wezwanej Umawiającej się Strony - jest wykroczeniem, wezwana Umawiająca się Strona zgodnie ze swym prawem nada bieg otrzymanemu wnioskowi.

2. Każda z Umawiających się Stron zobowiązuje się na wniosek drugiej Umawiającej się Strony do przejęcia i rozpatrzenia sprawy zgodnie z artykułem 61 ustęp 1, jeżeli dotyczy to osób nieletnich podejrzanych o popełnienie czynów naruszających prawo.

Artykuł 63

Wniosek o przejęcie ścigania karnego

1. Wniosek o przejęcie ścigania karnego powinien zawierać:

- 1) oznaczenie organu wzywającego,
- 2) imię i nazwisko osoby podejrzanej, jej obywatelstwo oraz inne dane osobowe,
- 3) opis i kwalifikację prawną czynu, w związku z którym zostaje złożony wniosek o przejęcie ścigania karnego.

2. Ponadto do wniosku dołącza się:

- 1) tekst przepisów karnych, a w miarę potrzeby - i innych przepisów Strony wzywającej istotnych dla ścigania karnego,
- 2) akta sprawy lub ich uwierzytelnione odpisy oraz dowody,
- 3) wnioski o odszkodowanie oraz w miarę możliwości informacje dotyczące wysokości szkody,
- 4) wnioski osób pokrzywdzonych o ściganie, jeżeli prawo Strony wezwanej tego wymaga.

Artykuł 64

Odesłanie podejrzanego

1. Jeżeli w chwili złożenia wniosku o przejęcie ścigania karnego podejrzany jest tymczasowo aresztowany na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony, należy spowodować jego odesłanie na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony.

2. Jeżeli w chwili złożenia wniosku o przejęcie ścigania karnego podejrzany przebywa na wolności na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony, Strona ta, w razie potrzeby, podejmie zgodnie ze swoim prawem działanie w celu jego powrotu na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony.

Artykuł 65

Zawiadomienie o końcowym wyniku rozpoznania przejętej sprawy

Wezwana Umawiająca się Strona zawiadomi wzywającą Umawiającą się Stronę o orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Na wniosek wzywającej Umawiającej się Strony przesyła się odpis tego orzeczenia.

Artykuł 66

Następstwa przejęcia ścigania karnego

Po przejęciu ścigania karnego organy wymiaru sprawiedliwości Strony wzywającej nie mogą prowadzić postępowania przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn, z wyjątkiem wypadków gdy wzywająca Umawiająca się Strona zastrzegła we wniosku, że zachowuje prawo podjęcia ścigania karnego w tej sprawie, jeżeli wezwana Umawiająca się Strona odmówi wszczęcia ścigania karnego lub umorzy postępowanie.

ROZDZIAŁ DRUGI

Wydanie w celu ścigania i wykonania wyroku

Podstawy wydania

Artykuł 67

1. Umawiające się Strony wydają sobie wzajemnie na wniosek, stosownie do postanowień niniejszej Umowy, osoby znajdujące się na ich terytorium, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania wyroku.
2. Wydanie w celu przeprowadzenia postępowania karnego następuje tylko z powodu takich przestępstw, które według

prawa obu Umawiających się Stron zagrożone są karą na czas powyżej jednego roku pozbawienia wolności lub karą surowszą.

3. Wydanie w celu wykonania wyroku następuje tylko z powodu takich czynów, które są przestępstwami według prawa obu Umawiających się Stron i jeżeli osoba której wydania się żąda, została skazana na karę co najmniej sześciu miesięcy pozbawienia wolności lub na karę surowszą.

Artykuł 68

1. Wydanie nie następuje, jeżeli:

- 1) osoba, której wydania zażądano jest obywatelem wezwanej Umawiającej się Strony lub osoba ta korzysta na jej terytorium z prawa azylu,
- 2) przestępstwo zostało popełnione na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony,
- 3) zgodnie z prawem wezwanej Umawiającej się Strony postępowanie karne nie może być wszczęte lub wyrok nie może być wykonany z powodu przedawnienia lub innych ustawowych przyczyn,
- 4) na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony przeciwko osobie, której wydania zażądano, o ten sam czyn przestępny toczy się postępowanie karne lub został wydany prawomocny wyrok albo postępowanie karne zostało prawomocnie umorzone,
- 5) postępowanie karne może być wszczęte z oskarżenia prywatnego,
- 6) przestępstwo ma charakter polityczny; nie będzie uważane za przestępstwo o charakterze politycznym takie przestępstwo, które przy wzięciu pod uwagę wszystkich okoliczności konkretnego wypadku, a w szczególności: pobudek działania, sposobu dokonania czynu, środków użytych, lub których użyciem grożono, jak również skutków rzeczywistych

lub zamierzonych, ma bardziej charakter kryminalny niż polityczny,

- 7) przestępstwo polega wyłącznie na naruszeniu obowiązków wojskowych,
- 8) naruszałoby to porządek publiczny lub zasady porządku prawnego.

2. Jeżeli wydanie nie następuje wezwana Umawiająca się Strona zawiadomi wzywającą Umawiającą się Stronę o podstawach odmowy wydania.

Artykuł 69

Ograniczenie wydania dotyczące kary śmierci

Jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą śmierci przez prawo Strony wzywającej, a nie jest zagrożone taką karą przez prawo Strony wezwanej, na terytorium Strony wzywającej nie można orzec lub wykonać kary śmierci.

Artykuł 70

Wniosek o wydanie

1. Do wniosku o wydanie w celu przeprowadzenia postępowania karnego dołącza się uwierzytelniony odpis postanowienia o tymczasowym aresztowaniu z opisem czynu przestępnego oraz tekst przepisów prawnych dotyczących czynu popełnionego przez osobę, której wydania się żąda. Przy przestępstwie przeciwko mieniu należy nadto podać wysokość szkody, jaka powstała lub mogła powstać na skutek czynu przestępnego.

2. Do wniosku o wydanie w celu wykonania wyroku dołącza się uwierzytelniony odpis prawomocnego wyroku oraz tekst przepisów prawnych, dotyczących czynu popełnionego przez skazanego. Jeżeli skazany rozpoczął odbywanie kary, należy podać jaką część odbył.

3. Do wniosku o wydanie należy również dołączyć w miarę możliwości rysopis osoby, której wydania się żąda, dane o jej obywatelstwie, sytuacji rodzinnej i miejscu pobytu, o ile dane te nie wynikają z wyroku lub postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, a nadto jej fotografię i odciski palców.

Artykuł 71

Uzupełnienie wniosku o wydanie

Jeżeli otrzymane dane nie są wystarczające do rozstrzygnięcia wniosku o wydanie, wezwana Umawiająca się Strona może żądać ich uzupełnienia, zakreślając w tym celu termin do dwóch miesięcy. Termin ten może być przedłużony z ważnych przyczyn.

Aresztowanie w celu wydania

Artykuł 72

Po otrzymaniu wniosku o wydanie wezwana Umawiająca się Strona podejmie niezwłocznie środki celem aresztowania osoby, której wydania się żąda, z wyjątkiem wypadków, gdy jest oczywiste, że zgodnie z niniejszą Umową wydanie nie może nastąpić.

Artykuł 73

1. Aresztowanie może nastąpić także przed otrzymaniem wniosku o wydanie, jeżeli wzywająca Umawiająca się Strona wyraźnie o to wystąpi, powołując się na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu lub na wyrok stanowiący podstawę wniosku o wydanie. O aresztowanie wystąpić można pocztą, telegramem lub przy pomocy innych środków wykluczających jakiegokolwiek wątpliwości.

2. O aresztowaniu dokonanym stosownie do ustępu 1 należy niezwłocznie zawiadomić drugą Umawiającą się Stronę.

Artykuł 74

Zwolnienie osoby aresztowanej

1. Wezwana Umawiająca się Strona może zwolnić osobę aresztowaną stosownie do artykułu 72, jeżeli w terminie określonym w artykule 71, nie nadesłano uzupełniających danych, o które ta Strona wystąpiła.

2. Osobę aresztowaną stosownie do artykułu 73 ustęp 1 zwalnia się, jeżeli wniosek o jej wydanie nie wpłynie w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym druga Umawiająca się Strona została powiadomiona o tymczasowym aresztowaniu.

Artykuł 75

Odroczenie wydania

Jeżeli na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony przeciwko osobie, której wydania się żąda, toczy się postępowanie karne lub została ona skazana za inne przestępstwo, wydanie może ulec odroczeniu do czasu zakończenia postępowania karnego lub całkowitego wykonania orzeczonej kary albo do chwili zwolnienia tej osoby przed ukończeniem odbywania kary.

Artykuł 76

Wydanie czasowe

1. Wydanie czasowe osoby, której wydania się żąda, następuje na uzasadniony wniosek wzywającej Umawiającej się Strony wtedy, jeżeli odroczenie wydania spowodowałoby przedawnienie postępowania karnego lub poważnie utrudniałoby postępowanie w sprawie o przestępstwo popełnione przez tę osobę.

2. Osoba wydana czasowo zostanie przekazana z powrotem niezwłocznie po zakończeniu czynności procesowych, dla których przeprowadzenia została wydana, nie później jednak niż w ciągu trzech miesięcy od dnia wydania czasowego.

Artykuł 77

Zbieg wniosków o wydanie

Jeżeli wydania tej samej osoby domaga się kilka państw, wezwana Umawiająca się Strona rozstrzygnie któremu z państw osobę tę wyda. Przy podejmowaniu takiej decyzji bierze się pod uwagę wszystkie okoliczności, w szczególności obywatelstwo danej osoby, miejsce popełnienia i charakter przestępstwa.

Artykuł 78

Ograniczenie ścigania osoby wydanej

1. Przeciwno osobie wydanej nie można bez zgody wezwanej Umawiającej się Strony wszcząć postępowania karnego ani wykonać w stosunku do niej kary, nie może ona być również wydana trzeciemu państwu z powodu innego czynu przestępnego popełnionego przed wydaniem, aniżeli ten, za który została wydana.

2. Zgoda wezwanej Umawiającej się Strony nie jest wymagana, jeżeli:

- 1) osoba wydana nie opuściła w ciągu trzydziestu dni po zakończeniu postępowania karnego lub po wykonaniu kary terytorium wzywającej Umawiającej się Strony. Do tego terminu nie wlicza się czasu, w którym osoba wydana nie mogła bez swej winy opuścić terytorium wzywającej Umawiającej się Strony,
- 2) osoba wydana opuściła terytorium wzywającej Umawiającej się Strony lecz na terytorium to dobrowolnie powróciła.

Artykuł 79
Wykonanie wydania

Wezwana Umawiająca się Strona zawiadomi wzywającą Umawiającą się Stronę o miejscu i dacie wydania. Jeżeli wzywająca Umawiająca się Strona nie przejmie osoby podlegającej wydaniu w terminie piętnastu dni od daty ustalonej dla wydania, osoba ta może być zwolniona.

Artykuł 80
Ponowne wydanie

Jeżeli osoba wydana uchyli się w jakikolwiek sposób od postępowania karnego lub od wykonania kary i powróci na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony, zostanie ona wydana na ponowny wniosek bez potrzeby przesyłania dokumentów przewidzianych w artykule 70.

Artykuł 81
Zawiadomienie o wyniku postępowania karnego

Wzywająca Umawiająca się Strona zawiadomi niezwłocznie wezwaną Umawiającą się Stronę o wyniku postępowania karnego przeciwko osobie wydanej. W razie wydania prawomocnego orzeczenia przesyła się jego odpis.

Artykuł 82
Tranzyt

1. Jedna z Umawiających się Stron zezwoli na wniosek drugiej Umawiającej się Strony na tranzyt przez swoje terytorium osób wydanych przez państwo trzecie wzywającej Umawiającej się Stronie. Wezwana Umawiająca się Strona może nie

udzielić zezwolenia, jeżeli stosownie do niniejszej Umowy nie istnieje obowiązek wydania.

2. Wniosek o zezwolenie na tranzyt składa się i rozpatruje w takim samym trybie jak wniosek o wydanie.

3. Wezwana Umawiająca się Strona dokonuje tranzytu w taki sposób jaki jej najbardziej odpowiada.

4. Zezwolenie na tranzyt nie jest wymagane w razie jego dokonywania drogą powietrzną bez międzylądowania.

Artykuł 83

Koszty wydania i tranzytu

Koszty wydania ponosi ta Umawiająca się Strona, na której terytorium koszty te powstały. Koszty tranzytu ponosi wzywająca Umawiająca się Strona.

ROZDZIAŁ TRZECI

Postanowienia szczególne dotyczące pomocy prawnej w sprawach karnych

Artykuł 84

Czasowe przekazywanie osób pozbawionych wolności

1. Jeżeli osoba wezwana przez organy wymiaru sprawiedliwości w charakterze świadka, którego przesłuchanie jest konieczne, jest pozbawiona wolności na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony, właściwe organy tej Umawiającej się Strony zarządzają przekazanie osoby na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony. Osoba ta będzie pozostawać w areszcie i po zakończeniu przesłuchania zostanie niezwłocznie przekazana z powrotem.

2. Jeżeli wyniknie potrzeba przesłuchania w charakterze świadka osoby pozbawionej wolności na terytorium państwa trzeciego, właściwe organy wezwanej Umawiającej się Strony udzielią zezwolenia na tranzyt tej osoby przez terytorium swego państwa.

Artykuł 85

Wydawanie przedmiotów

1. Wezwana Umawiająca się Strona wydaje przedmioty uzyskane przez sprawcę w wyniku przestępstwa, jak również przedmioty mogące stanowić dowody rzeczowe w postępowaniu karnym, tej Umawiającej się Stronie, która wystąpiła z wnioskiem.

2. Wezwana Umawiająca się Strona może czasowo odroczyć wydanie przedmiotów, jeżeli są one niezbędne w innym postępowaniu karnym.

3. Prawa osób trzecich do przedmiotów, które zostały wydane drugiej Umawiającej się Stronie pozostają nienaruszone. Po zakończeniu postępowania karnego przedmioty te zostają zwrócone tej Umawiającej się Stronie, która je wydała lub za zgodą tej Strony zostają wydane bezpośrednio osobom uprawnionym.

4. Przy wydawaniu przedmiotów stosownie do niniejszego artykułu nie mają zastosowania przepisy ograniczające wwóz i wywóz przedmiotów i wartości dewizowych.

Zawiadomienia o wyrokach

Artykuł 86

Umawiające się Strony zawiadamiają się wzajemnie o prawomocnych wyrokach wydanych przez sądy jednej Umawiającej się Strony wobec obywateli drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 87

Umawiające się Strony udzielają sobie na uzasadniony wniosek informacji o prawomocnych wyrokach wydanych przez sądy jednej Umawiającej się Strony wobec osób nie będących obywatelami wzywającej Umawiającej się Strony.

Artykuł 88

Umawiające się Strony przesyłają sobie wzajemnie na wniosek odciski palców osób wymienionych w artykułach 86 i 87.

Artykuł 89

Informacje z rejestru skazanych

Umawiające się Strony przesyłają sobie na wniosek pełne informacje z rejestru skazanych dotyczące obywateli drugiej Umawiającej się Strony, jak również informacje o późniejszych orzeczeniach dotyczących wyroków, o ile skazania te podlegają wpisaniu do rejestru skazanych według prawa tej Umawiającej się Strony, której sąd orzekał.

Artykuł 90

Obecność przedstawicieli przy udzielaniu pomocy prawnej

Przedstawiciele jednej Umawiającej się Strony za zgodą organu centralnego drugiej Umawiającej się Strony, o którym mowa w artykule 4 ustęp 1, mogą być obecni przy podejmowaniu czynności z zakresu pomocy prawnej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

ROZDZIAŁ CZWARTY

Wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach karnych

Artykuł 91

Definicje

1. W rozumieniu niniejszego rozdziału wyrażenie "medyczny środek zabezpieczający" oznacza:

- 1) w Rzeczypospolitej Polskiej - umieszczenie sprawcy w szpitalu psychiatrycznym albo w innym odpowiednim zakładzie i umieszczenie sprawcy w zakładzie leczenia odwykowego,
- 2) w Republice Łotewskiej - umieszczenie sprawcy w szpitalu psychiatrycznym.

2. W rozumieniu niniejszego rozdziału następujące wyrażenia oznaczają:

- "Państwo wydania wyroku" - państwo, w którym zostało wydane orzeczenie sądowe określające karę pozbawienia wolności lub medyczny środek zabezpieczający, które mają być wykonane.
- "Państwo wykonania wyroku" - państwo, które przejęło lub ma przejąć wykonanie kary pozbawienia wolności lub medycznych środków zabezpieczających

Artykuł 92

Zasada ogólna

1. Umawiające się Strony zobowiązują się wzajemnie na wniosek, zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy, do przejmowania wykonania orzeczeń w sprawach karnych, na mocy których sądy jednej Umawiającej się Strony orzekły prawomocnie

wobec obywateli drugiej Umawiającej się Strony karę pozbawienia wolności lub medyczne środki zabezpieczające.

2. Z wnioskami, o których mowa w ustępie 1 mogą wystąpić określone w artykule 4 ustęp 1 organy centralne zarówno Państwa wydania wyroku jak i Państwa wykonania wyroku.

Artykuł 93
Prawo skazanego

1. Skazany, jego przedstawiciel ustawowy, pełnomocnik, współmałżonek, krewni w linii prostej lub rodzeństwo mogą występować z inicjatywą podjęcia czynności o których mowa w artykule 92 do każdej z Umawiających się Stron.

2. Każdy skazany, do którego może mieć zastosowanie niniejsza Umowa, zostanie powiadomiony przez Państwo wydania wyroku o postanowieniach niniejszego rozdziału.

Artykuł 94
Wymóg karalności sądowej

Przejęcie wykonania orzeczenia nastąpi tylko w wypadku, gdy czyn stanowiący podstawę orzeczenia jest karalny sądownie również według prawa Państwa wykonania wyroku lub byłby karalny sądownie, gdyby czyn taki został popełniony na terytorium Państwa wykonania wyroku.

Artykuł 95
Przestępstwa polityczne

1. Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli czyn stanowiący podstawę orzeczenia jest przestępstwem o charakterze politycznym.

2. Nie będzie uważane za przestępstwo o charakterze politycznym takie przestępstwo, które przy wzięciu pod uwagę wszystkich okoliczności konkretnego wypadku, a w szczególności: pobudek działania, sposobu dokonania czynu, środków użytych lub których użyciem grożono, jak również skutków rzeczywistych lub zamierzonych, ma bardziej charakter kryminalny niż polityczny.

Artykuł 96
Przestępstwa wojskowe

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli czyn stanowiący podstawę orzeczenia polega wyłącznie na naruszeniu obowiązków wojskowych.

Artykuł 97
Przestępstwa skarbowe

W sprawach o przestępstwa skarbowe nie może nastąpić odmowa przejęcia wykonania orzeczenia z tego tylko powodu, że prawo Państwa wykonania wyroku nie zawiera takich samych przepisów regulujących podatki, cła, monopole, obrót dewizowy, handel zagraniczny lub reglamentację towarów, jakie są w Państwie wydania wyroku.

Artykuł 98
Przedawnienie

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli wykonanie kary lub medycznych środków zabezpieczających uległo przedawnieniu według prawa jednej z Umawiających się Stron.

Artykuł 99
Sądy szczególne

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli wyrok został wydany przez sąd szczególny.

Artykuł 100
Wyroki wobec nieobecnych

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli wyrok został wydany pod nieobecność skazanego.

Artykuł 101
Zakaz podwójnego karania

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli skazany został w Państwie wykonania wyroku prawomocnie skazany lub uniewinniony za ten sam czyn.

Artykuł 102
Zasada przestrzegania porządku publicznego

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli naruszałoby to porządek publiczny lub zasady porządku prawnego.

Artykuł 103
Przesłanki przejęcia

1. Przejęcie wykonania orzeczenia może nastąpić tylko za zgodą skazanego. Jeżeli skazany nie jest zdolny do wyrażenia skutecznej prawnie zgody, konieczna jest zgoda jego przedstawiciela ustawowego.

2. Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli skazany jest pozbawiony wolności w Państwie wydania wyroku i w dniu wpłynięcia wniosku pozostała do odbycia kara pozbawienia wolności lub medyczny środek zabezpieczający - nie przekraczające 4 miesięcy. Przy ocenie tej przesłanki dodaje się wszystkie kary pozbawienia wolności i medyczne środki zabezpieczające albo ich części pozostałe do wykonania. Jeżeli czas trwania medycznych środków zabezpieczających nie został określony to przyjmuje się dzień, w którym według prawa Państwa wydania wyroku doszłoby najpóźniej do ich uchylenia.

Artykuł 104
Rozstrzygnięcie wniosku

Wezwana Umawiająca się Strona zawiadamia w możliwie krótkim czasie wzywającą Umawiającą się Stronę w jakim zakresie wniosek o przejęcie wykonania orzeczenia został uwzględniony. Całkowita lub częściowa odmowa wymaga uzasadnienia.

Artykuł 105
Wykonywanie orzeczeń

1. Jeżeli nastąpi przejęcie wykonania orzeczenia to sąd Państwa wykonania wyroku określi według swego prawa okres podlegającej wykonaniu kary pozbawienia wolności lub stosowania medycznych środków zabezpieczających, w takim wymiarze, jak w orzeczeniu sądu Państwa wydania wyroku. Jeżeli jednak prawo Państwa wykonania wyroku przewiduje za to przestępstwo najwyższy wymiar kary pozbawienia wolności niższy od kary w orzeczeniu sądu Państwa wydania wyroku, to sąd Państwa wykonania wyroku określi karę pozbawienia wolności w najwyższym wymiarze przewidzianym przez prawo tego Państwa za to przestępstwo.

2. Na skutek przejęcia wykonania orzeczenia przez Państwo wykonania wyroku, skazany nie może być w żadnym

wypadku w sytuacji bardziej niekorzystnej od tej, w jakiej by się znajdował w razie dalszego wykonywania orzeczenia w Państwie wydania wyroku.

3. Wykonanie orzeczenia włącznie z warunkowym zwolnieniem następuje zgodnie z prawem Państwa wykonania wyroku. Jeżeli przepisy prawa Państwa wydania wyroku dotyczące warunkowego zwolnienia są dla skazanego korzystniejsze podlegają one zastosowaniu.

4. Na poczet kary pozbawienia wolności lub medycznych środków zabezpieczających zalicza się w Państwie wykonania wyroku okres pozbawienia wolności lub stosowania medycznych środków zabezpieczających w Państwie wydania wyroku.

Artykuł 106 Wykonanie części orzeczenia

Jeżeli nastąpiło skazanie za więcej niż jedno przestępstwo, a przejęcie wykonania orzeczenia dotyczy tylko kary pozbawienia wolności lub medycznego środka zabezpieczającego, odnoszących się do niektórych z tych przestępstw, to sąd Państwa wykonania wyroku określi w postępowaniu, o którym mowa w artykule 105 karę pozbawienia wolności lub medyczny środek zabezpieczający, podlegające wykonaniu w odniesieniu do tych przestępstw.

Artykuł 107 Skutki przejęcia wykonania

1. W czasie wykonywania kary pozbawienia wolności lub medycznego środka zabezpieczającego w Państwie wykonania wyroku, Państwo wydania wyroku nie podejmuje dalszych czynności związanych z ich wykonaniem.

2. Państwo wydania wyroku jest uprawnione do wykonania pozostałej części kary lub medycznego środka zabezpie-

czającego, jeżeli skazany uchylając się od wykonania orzeczenia w Państwie wykonania wyroku opuścił jego terytorium. Państwo wykonania wyroku zawiadamia niezwłocznie Państwo wydania wyroku o tych okolicznościach.

3. Uprawnienie Państwa wydania wyroku, o którym mowa w ustępie 2, wygasa ostatecznie, jeżeli kara pozbawienia wolności lub medyczne środki zabezpieczające zostały wykonane lub darowane.

Artykuł 108

Ułaskawienie i amnestia

1. Ułaskawienie skazanego może nastąpić w Państwie wykonania wyroku. Państwo wydania wyroku może zwrócić się do Państwa wykonania wyroku z postulatem ułaskawienia. Postulat ten będzie życzliwie potraktowany przez Państwo wykonania wyroku. Państwo wydania wyroku ma prawo ułaskawienia ze skutecznością na swoim terytorium.

2. Państwo wykonania wyroku stosuje wobec skazanego amnestię wydaną zarówno w Państwie wykonania wyroku jak i w Państwie wydania wyroku.

Artykuł 109

Uchylenie lub zmiana orzeczenia

Do uchylenia lub zmiany orzeczenia przejętego do wykonania właściwe wyłącznie jest Państwo wydania wyroku.

Artykuł 110

Zawiadomienie

1. Umawiające się Strony zawiadamiają się wzajemnie w możliwie krótkim czasie, o wszystkich okolicznościach, które mogłyby mieć wpływ na wykonanie orzeczenia.

2. Państwo wydania wyroku zawiadamia Państwo wykonania wyroku w szczególności o amnestii oraz uchyleniu lub zmianie orzeczenia przejętego do wykonania.

3. Państwo wykonania wyroku zawiadamia Państwo wydania wyroku w szczególności o wykonaniu orzeczenia.

Artykuł 111
Przekazanie

1. Jeżeli skazany przebywa na terytorium Państwa wydania wyroku, Państwo to podejmie w możliwie krótkim czasie wszelkie konieczne środki do przekazania skazanego organom Państwa wykonania wyroku.

2. Państwo wydania wyroku i Państwo wykonania wyroku porozumiewają się co do czasu i miejsca przekazania skazanego organom Państwa wykonania wyroku, a w miarę konieczności organom państwa tranzytowego.

3. Osoby eskortujące jednej z Umawiających się Stron, które mają doprowadzić drogą powietrzną skazanego na terytorium drugiej Umawiającej się Strony lub jego z tego terytorium odebrać, są uprawnione do zastosowania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony niezbędnych środków w celu uniemożliwienia ucieczki skazanego, aż do jego przekazania lub po jego przejęciu.

4. Państwo wydania wyroku może po przejęciu wykonania orzeczenia przez Państwo wykonania wyroku odroczyć przekazanie skazanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego w związku z innym przestępstwem albo w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub medycznego środka zabezpieczającego orzeczonych przez jej sądy za inne przestępstwo.

Artykuł 112
Ochrona skazanego

1. Jeżeli skazany został przekazany zgodnie z niniejszą Umową z Państwa wydania wyroku do Państwa wykonania wyroku nie może być on w Państwie wykonania wyroku ścigany, skazany ani poddany w inny sposób ograniczeniu wolności w związku z czynem popełnionym przed przekazaniem, którego nie dotyczy zgoda na przejęcie wykonania.

2. Ograniczeń, o których mowa w ustępie 1, nie stosuje się jeżeli:

- 1) Państwo wydania wyroku wyrazi zgodę na wszczęcie postępowania karnego, wykonanie kary lub medycznych środków zabezpieczających,
- 2) przekazany skazany pozostał w Państwie wykonania wyroku dłużej niż 30 dni po ostatecznym zwolnieniu, chociaż miał prawo i mógł terytorium tego Państwa opuścić, albo gdy po opuszczeniu tego Państwa dobrowolnie tam powrócił.

Artykuł 113
Wniosek i załączniki

1. Wnioski przewidziane w niniejszym rozdziale sporządza się w formie pisemnej.

2. Do wniosku Państwa wydania wyroku załącza się:

- 1) oryginał albo poświadczony odpis lub kopię orzeczenia z potwierdzeniem prawomocności i wykonalności,
- 2) tekst zastosowanych przepisów prawnych, jak również przepisów dotyczących warunkowego zwolnienia,
- 3) możliwie dokładne dane o skazanym, jego obywatelstwie oraz miejscu zamieszkania lub pobytu,
- 4) zaświadczenie o okresie pozbawienia wolności lub stosowania medycznych środków zabezpieczających, który podlega zaliczeniu,

- 5) dokument, z którego wynika zgoda skazanego lub jego przedstawiciela ustawowego, na przejęcie wykonania kary pozbawienia wolności lub medycznych środków zabezpieczających,
- 6) inne dokumenty, które mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia wniosku,
- 7) tłumaczenie na język drugiej Umawiającej się Strony wniosku i dokumentów wymienionych w niniejszym ustępie.

3. Do wniosku Państwa wykonania wyroku załącza się informacje i materiały wymienione w ustępie 2 punkty 3, 6 i 7.

4. W wypadku uwzględnienia wniosku określonego w ustępie 3 Państwo wydania wyroku przekazuje dokumenty wymienione w ustępie 2 punkty 1, 2, 4 i 5 wraz z ich tłumaczeniem na język drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 114

Uzupełnienie wniosku

Jeżeli wezwana Umawiająca się Strona uzna przekazane dane i dokumenty za niewystarczające, zwraca się o konieczne uzupełnienie. Dla uzyskania tego uzupełnienia wezwana Umawiająca się Strona może ustalić stosowny termin; na uzasadniony wniosek termin ten można przedłużyć. W braku uzupełnienia rozstrzyga się wniosek na podstawie posiadanych danych i dokumentów.

C Z Ę Ś Ć C Z W A R T A

Postanowienia końcowe

Artykuł 115

Umowa niniejsza nie narusza zobowiązań wynikających z innych umów obowiązujących jedną lub obie Umawiające się Strony.

Artykuł 116

Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i wejdzie w życie po upływie sześćdziesięciu dni od dnia wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi w ..Warszawie.....

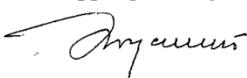
Artykuł 117

Niniejsza Umowa zawarta jest na czas nieokreślony. Może być ona wypowiedziana w drodze notyfikacji przez każdą z Umawiających się Stron. W takim wypadku utraci moc po upływie sześciu miesięcy od dnia wypowiedzenia.

Sporządzono w..Rydze.....
dnia 23. lutego, 1994. roku.....w dwóch egzemplarzach,
każdy w językach polskim i łotewskim, przy czym obydwie teksty mają jednakową moc.

Na dowód czego pełnomocnicy Umawiających się Stron podpisali niniejszą Umowę i opatrzyli ją pieczęciami.

W imieniu
Rzeczypospolitej Polskiej

W imieniu
Republiki Łotewskiej

[TRANSLATION – TRADUCTION]

AGREEMENT BETWEEN THE REPUBLIC OF POLAND AND THE REPUBLIC OF
LATVIA ON LEGAL ASSISTANCE AND LEGAL RELATIONS IN CIVIL,
FAMILY, LABOUR AND CRIMINAL MATTERS

The Republic of Poland and the Republic of Latvia,

Attaching great importance to the development of mutual cooperation in the field of legal assistance and legal relations,

Have agreed as follows:

Part 1. Miscellaneous provisions

Article 1. Legal protection

1. Nationals of one Contracting Party shall, in the territory of the other Contracting Party, enjoy the same legal protection in personal and property matters as is accorded to the nationals of the latter Contracting Party.

2. The nationals of one Contracting Party shall be entitled to free and unhindered access to the courts and public prosecution offices, hereinafter referred to as the “judicial authorities”, and to other authorities of the other Contracting Party with jurisdiction in respect of civil, family, labour and criminal matters, and may appear before them, file claims, submit requests and perform other procedural actions under the same conditions as nationals of the latter Contracting Party.

3. The provisions of this Agreement relating to the nationals of the Contracting Parties shall apply, as appropriate, to legal persons established under the laws of the Contracting Party in whose territory they have their registered office.

Article 2. Legal assistance

1. The judicial authorities of the Contracting Parties shall provide each other with legal assistance in civil, family, labour and criminal matters in accordance with this Agreement.

2. The judicial authorities shall also provide legal assistance to other authorities of the Contracting Parties in the matters referred to in paragraph 1.

3. Other authorities competent in the matters referred to in paragraph 1 shall communicate their requests for legal assistance through the judicial authorities.

Article 3. Scope of legal assistance

Legal assistance shall cover the execution of acts relating to judicial proceedings that are provided for in the laws of the requested Contracting Party, in particular with regard to the questioning of parties, persons who have suffered injury or harm, suspects, accused persons, witnesses and experts, the preparation of opinions, the conduct of examinations, the supplying of

physical evidence, the service and transmittal of documents, and the transmittal of information on criminal records.

Article 4. Method of communication

1. In matters relating to legal assistance, the judicial authorities of the Contracting Parties shall communicate with each other through the intermediary of:

- For the Republic of Poland: the Ministry of Justice;
- For the Republic of Latvia: the Ministry of Justice and public prosecution offices.

2. The central authorities of the Contracting Parties referred to in paragraph 1 may conclude an additional agreement to the effect that the judicial authorities shall communicate with each other directly.

Article 5. Language used in legal communications

1. Requests for legal assistance shall be drawn up in an official language of the requesting Party and shall be accompanied by a translation into an official language of the requested Party, the English language or the Russian language.

2. In the provision of legal assistance, documents shall be drawn up in an official language of the requested Party and shall be accompanied by a translation into an official language of the requesting Party, the English language or the Russian language.

3. If, according to the provisions of this Agreement, the documents transmitted must be accompanied by their translation, such translations shall be certified by a sworn translator, a notary, a competent authority or a diplomatic mission or consular post.

Article 6. Preparation of documents

Documents drawn up under this Agreement by the authorities of either Contracting Party shall bear the official stamp of the competent authority and the signature of an authorized person.

Article 7. Form of a request for legal assistance

1. A request for legal assistance shall contain:

- (1) The name of the requesting authority;
- (2) The name of the requested authority;
- (3) The title of the case in respect of which a request for the provision of legal assistance is being made;
- (4) The full names, nationality, profession, place of permanent residence or temporary stay of the parties or other persons regarding whom the request has been submitted, and in respect of legal persons, their name and registered office;
- (5) The full names and addresses of the persons' representatives;
- (6) The substance of the request and, in criminal cases, also a description and legal definition of the criminal act committed.

2. In requests for legal assistance, printed forms in the Polish language and the Latvian language may be used that shall be approved by the central authorities of the Contracting Parties.

Article 8. Procedure for the execution of a request

1. In executing a request for legal assistance, the requested authority shall apply the legal provisions of its own State. It shall, however, at the request of the requesting authority, apply the procedural rules of the requesting Party, if that is not contrary to the law of the requested Contracting Party.

2. If the requested authority is not competent to execute the request, it shall transmit the request to the competent authority and notify the requesting authority thereof.

3. At the request of the requesting authority, the requested authority shall notify the requesting authority of the time and place of the execution of the request.

4. After the execution of the request, the requested authority shall transmit the documents to the requesting authority and, if it is not possible to execute the request, the requested authority shall return the request to the requesting authority, informing it of the reason why the request has not been executed.

5. If the address of the person to whom the request relates is inaccurate or unknown, the requested authority shall take appropriate action to ascertain it.

Article 9. Service of documents

The requested authority shall serve documents in accordance with the laws in force in its State if the documents served have been drawn up in an official language of the requested Party or if they are accompanied by a certified translation into the language of that Party. If the documents have not been drawn up in the language of the requested Party and are not accompanied by a translation, they shall be served on the recipient if he or she voluntarily accepts them.

Article 10. Proof of service

Proof of service shall be constituted by a confirmation of receipt which bears the date of service, the signatures of the recipient and the person serving the document, and the seal of the serving authority, or by an attestation from the serving authority that includes the date, place and method of service. If the document has been served in two copies, the confirmation of receipt may also be placed on one of the copies.

Article 11. Service of documents and questioning of nationals through diplomatic missions or consular posts

The Contracting Parties shall have the right to serve documents on their own nationals and to question them through the intermediary of their diplomatic missions or consular posts. No coercive measures shall be used in such cases.

Article 12. Summoning of witnesses, injured parties or experts and their protection

1. If the judicial authority of one Contracting Party considers that a witness or expert who is staying in the territory of the other Contracting Party is required to appear in person, it shall request the competent judicial authority of the latter Contracting Party to serve a summons.

2. The summons shall not contain a threat of coercive measures in the event of failure to appear.

3. A witness or expert, irrespective of his or her nationality, who has appeared before an authority of the requesting Contracting Party may not be held accountable in the territory of the requesting Contracting Party in respect of the offence for which he or she has been summoned, or be arrested or subjected to any punishment for the offence in connection with which he or she has been summoned, or by reason of any other offence which was committed before he or she had crossed the State border of the requesting Contracting Party, or which is connected with his or her giving evidence or offering an opinion.

4. A witness or expert shall forfeit protection if he or she does not leave the territory of the requesting Contracting Party within five days of being notified by the requesting authority that his or her presence is no longer required. That period shall not include any time during which the witness or expert was unable, through no fault of his or her own, to leave the territory of the requesting Contracting Party.

5. A witness or expert shall be entitled to reimbursement for travel, subsistence expenses abroad and loss of income and, in addition, an expert shall be entitled to remuneration for providing his or her opinion. The summons shall specify the nature and amount of the costs to which the persons addressed are entitled. At the request of those persons, the requesting Contracting Party shall grant advance payments to cover the costs.

6. The provisions of paragraphs 1 to 5 shall also apply to an injured party who is summoned to give evidence.

Article 13. Recognition of documents

1. Documents drawn up or certified by a competent authority of one Contracting Party and bearing the official seal and signature of an authorized person shall have evidentiary value in the territory of the other Contracting Party without requiring authentication. This provision shall also apply to copies and translations certified by a competent authority.

2. Documents deemed official in the territory of one Contracting Party shall be recognized as such also in the territory of the other Contracting Party.

Article 14. Costs of legal assistance

1. Each Contracting Party shall bear the costs incurred in its territory in connection with legal assistance.

2. The requested authority shall inform the requesting authority of the amount of the costs incurred. If the requesting authority recovers an amount due from a person required to pay it, that amount shall accrue to the Contracting Party that recovered it.

Article 15. Transmittal of information

1. The central authorities of the Contracting Parties shall inform each other about the most important laws relating to civil, family, labour and criminal law.
2. The central authorities of the Contracting Parties shall, upon request, provide each other with information concerning their legal provisions and practice.

Article 16. Transfer of items and foreign currency

If, in the implementation of this Agreement, items or foreign currency are transferred from the territory of one Contracting Party to the territory of the other Contracting Party or to a diplomatic mission or consular post of the other Contracting Party, the transfer shall be made with due regard for the relevant laws of the Contracting Party whose authority carries out the transfer.

Article 17. Ascertaining addresses and other information

1. The judicial authorities of the Contracting Parties shall, upon request, provide each other with assistance in ascertaining the addresses of persons staying in their territory.
2. If a proceeding has been instituted before a court of one Contracting Party in a case relating to support to be paid by a person staying in the territory of the other Contracting Party, the judicial authority of the latter Contracting Party shall, upon request, provide assistance in ascertaining the place of work and income level of the person required to make the payments.

Transmittal of civil status records and other documents

Article 18

1. The competent authorities of each Contracting Party shall transmit to those of the other Contracting Party extracts from civil status records relating to nationals of the latter Contracting Party. The transmittal of such extracts shall be free of charge and take place immediately after the entry has been made in the civil status record.
2. The provision of paragraph 1 shall apply also if a remark, correction or additional information has been entered into a civil status record. An extract from the civil registry record, including changes made, shall be transmitted at that time.
3. The civil status offices of one Contracting Party shall, at the request of the judicial authorities of the other Contracting Party, also transmit other extracts from civil status records.
4. Requests from nationals of one Contracting Party for the transmittal of extracts from civil status records may be sent directly to the competent civil status office of the other Contracting Party. On receipt of the payment due, the records shall be received by the requestor through the intermediary of the diplomatic mission or consular post of the Contracting Party whose authority issued the records.

Article 19

Each Contracting Party shall send to the other Contracting Party copies of final decisions relating to the civil status of nationals of the latter Party.

Article 20

Requests from a national of one Contracting Party for the issuance and transmittal of documents relating to education or periods of employment and other documents relating to the personal or property rights and interests of that national may be sent directly to the competent authorities of the other Contracting Party. The documents shall be transmitted to the national through the intermediary of the diplomatic mission or consular post of the Contracting Party whose authority issued the documents. When transmitting the documents to the national, the diplomatic mission or consular post shall collect a fee for their preparation.

Part 2. Civil, family and labour matters

Article 21. General provisions

If, in accordance with the provisions of this Agreement, the authorities of both Contracting Parties have jurisdiction and a request to initiate a proceeding has been submitted to an authority of one of the Parties, the authority of the other Contracting Party shall cease to have jurisdiction.

CHAPTER I. MATTERS OF PERSONAL STATUS

Article 22. Legal capacity and legal competency

1. The legal capacity and legal competency of individuals shall be judged in accordance with the law of the Contracting Party of which that individual is a national.

2. The legal capacity and legal competency of an entity shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the legal person was established.

Full or partial incapacity

Article 23

Except where stipulated otherwise in this Agreement, a court of the Contracting Party of which a person whose incapacity is to be decided upon is a national shall have jurisdiction to decide on incapacity. That court shall apply the law of its own State.

Article 24

1. If a court of one Contracting Party declares that there are grounds to declare the incapacity of a national of the other Contracting Party who has a place of residence in the territory

of the first-mentioned Contracting Party, that court shall so notify the competent court of the other Contracting Party. If the court of the other Contracting Party, on receipt of the notification, states that it is leaving further action to the court of that person's place of residence or does not make any statement within a period of three months, the court of that person's place of residence may conduct a proceeding to declare the person incapacitated in accordance with the law of its own State, insofar as the same grounds for the declaration of incapacity are also provided for by the law of the Contracting Party of which that person is a national. The decision containing the declaration of incapacity shall be sent to the competent court of the other Contracting Party.

2. In urgent circumstances, the court with jurisdiction over the person's place of residence may take the requisite measures to protect that person or that person's property. Copies of provisions relating to those measures shall be transmitted to the competent court of the Contracting Party of which that person is a national.

Article 25

The provisions of articles 23 and 24 shall apply, as appropriate, to the revocation of the declaration of incapacity.

Article 26. Declaration of a person as missing or dead and establishment of the fact of death

1. The applicable law for the declaration of a person as missing or dead and for the establishment of the fact of his or her death shall be the law of the Contracting Party of which that person was a national at the time that he or she was last known to be alive.

2. The court having jurisdiction for the declaration of a person as missing or dead and for the establishment of the fact of his or her death shall be that of the Contracting Party of which that person was a national at the time that he or she was last known to be alive.

3. A court of one Contracting Party may declare a national of the other Contracting Party missing or dead and may establish the fact of the person's death:

(1) At the request of a person intending to exercise his or her succession rights, or his or her rights arising from property relations between spouses with regard to the immovable property of the missing or deceased person that is situated in the territory of the Contracting Party whose court is to hand down the decision;

(2) At the request of the spouse of the missing or deceased person who, at the time of submitting the request, has a place of residence in the territory of the Contracting Party whose court is to render the decision.

4. A decision rendered on the basis of paragraph 3 shall have legal effect solely in the territory of the Contracting Party whose court handed down the decision.

CHAPTER II. MATTERS OF LAW RELATING TO THE FAMILY

Article 27. Contract of marriage

1. The conditions for marriage shall be determined for each prospective spouse in accordance with the law of the Contracting Party of which that person is a national.

2. The form of marriage shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the marriage is contracted.

3. The form of marriage before an authorized diplomatic representative or consular officer shall be governed by the law of the Contracting Party sending the diplomatic representative or consular officer.

Article 28. Personal and property relations between spouses

1. Personal and property relations between spouses shall be governed by the law of the Contracting Party of which the spouses are nationals at the time that a request is submitted.

2. If one of the spouses is a national of one Contracting Party and the other is a national of the other Contracting Party at the time that the request is submitted, the applicable law in matters concerning the personal and property relations between them shall be the law of the Contracting Party in whose territory they have a place of residence. If one of the spouses has a place of residence in the territory of one Contracting Party and the other spouse has a place of residence in the territory of the other Contracting Party, the applicable law shall be that of the Contracting Party before whose court the proceeding is pending.

3. In matters relating to personal and property relations between spouses in the case referred to in paragraph 1, the court having jurisdiction shall be a court of the Contracting Party of which the spouses are nationals at the time that the request is submitted. If the spouses have a place of residence in the territory of the other Contracting Party, a court of that Contracting Party shall also have jurisdiction.

4. In matters relating to personal and property relations between spouses in the case referred to in paragraph 2, the court having jurisdiction shall be a court of the Contracting Party in whose territory the spouses have a place of residence. If one of the spouses has a place of residence in the territory of one Contracting Party and the other spouse has a place of residence in the territory of the other Contracting Party, the courts of both Contracting Parties shall have jurisdiction.

Article 29. Divorce

1. Divorce shall be governed by the law of the Contracting Party of which the spouses are nationals at the time that the proceeding is initiated.

2. If, at the time that the proceeding is initiated, one of the spouses is a national of one Contracting Party and the other is a national of the other Contracting Party, the divorce shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory they have a place of residence. If one of the spouses has a place of residence in the territory of one Contracting Party and the other spouse has a place of residence in the territory of the other Contracting Party, the applicable law shall be that of the Contracting Party before whose court the proceeding is conducted.

3. In matters relating to divorce in the case referred to in paragraph 1, the court of the Contracting Party of which the spouses are nationals at the time that the proceeding is begun shall have jurisdiction. If the spouses have a place of residence in the territory of the other Contracting Party, a court of that Contracting Party shall also have jurisdiction.

4. In matters relating to divorce in the case referred to in paragraph 2, the court of the Contracting Party in whose territory the spouses have a place of residence shall have jurisdiction. If one of the spouses has a place of residence in the territory of one Contracting Party and the

other spouse has a place of residence in the territory of the other Contracting Party, the courts of both Contracting Parties shall have jurisdiction.

5. A court with jurisdiction to rule in a matter relating to divorce shall also be competent to rule in respect of parental custody and support for minor children.

Article 30. Recognition of marriage and annulment of marriage

1. In cases involving recognition of marriage and annulment of marriage, the laws of the Contracting Party in accordance with which the marriage was contracted shall apply.

2. The provisions of article 29 shall also apply, as appropriate, with regard to the court's jurisdiction.

Article 31. Legal relations between parents and children

1. Legal relations between parents and children, including claims for child support, shall be governed by the law of the Contracting Party of which the child is a national.

2. The establishment or denial of paternity or maternity and the recognition of a child shall be governed by the law of the Contracting Party of which the child's mother is a national at the time of the child's birth. It shall, however, be sufficient to comply with the form of recognition of a child that is provided for in the law of the Contracting Party in whose territory the recognition is to take place or has taken place.

3. The authorities of the Contracting Party of which the child is a national, as well as the authorities of the Contracting Party in whose territory the child has a place of residence, shall have jurisdiction over the matters referred to in paragraphs 1 and 2.

Article 32. Other support claims

1. In cases of other support claims within the sphere of family law, the applicable law shall be that of the Contracting Party in whose territory the person seeking support has a place of residence.

2. In the cases referred to in paragraph 1, a court of the Contracting Party in whose territory the person seeking support has a place of residence shall have jurisdiction.

Article 33. Adoption

1. The law applicable to adoption shall be the law of the Contracting Party of which the adopter is a national at the time that a request is submitted. If the adopter is a national of one Contracting Party and has a place of residence in the territory of the other Contracting Party, the applicable law shall be that of the latter Contracting Party.

2. The law of the Contracting Party of which the adoptee is a national shall also be applicable to adoption where that law requires the consent of the adoptee and his or her legal representative, and the consent or permission of the State authority having jurisdiction, and restrictions on adoption arising from a change of the adoptee's place of residence up until that time to a place of residence in another State shall be taken into account.

3. If a child is adopted by spouses, one of whom is a national of one Contracting Party and the other a national of the other Contracting Party, the requirements stipulated by the laws of both Contracting Parties must be met. If, however, the spouses have a place of residence in the territory of one Contracting Party, the applicable law shall be the law of that Contracting Party.

4. The provisions of the preceding paragraphs shall apply, as appropriate, to the dissolution of adoption (modification of adoption).

5. In matters relating to adoption and to the dissolution of adoption (modification of adoption), the court of the Contracting Party of which the adoptee is a national at the time that the request is submitted shall have jurisdiction. If the adoptee is a national of one Contracting Party and has a place of residence in the territory of the other Contracting Party, where the adopter also has a place of residence, a court of the latter Contracting Party shall also have jurisdiction.

Guardianship and trusteeship

Article 34

1. Except where stipulated otherwise in this Agreement, the law applicable to guardianship and trusteeship shall be that of the Contracting Party of which the person for whom a guardian or trustee is appointed or is to be appointed is a national.

2. The legal relationship between the guardian or trustee and the ward or beneficiary shall be governed by the law of the Contracting Party whose court established the guardianship or trusteeship.

3. The obligation to accept the office of guardianship or trusteeship shall be governed by the law of the Contracting Party of which the person who is to become a guardian or trustee is a national.

4. A national of one Contracting Party may be appointed guardian or trustee for a national of the other Contracting Party if he or she has a place of residence in the territory of the Contracting Party in whose territory the guardianship or trusteeship is to be exercised and if his or her appointment is in the best interests of the ward or beneficiary.

5. For the purposes of guardianship and trusteeship, the court of the Contracting Party of which the person for whom the guardianship or trusteeship is to be established is a national shall have jurisdiction.

Article 35

1. If, in order to protect the interests of a national of one Contracting Party who has a place of residence or a place of stay or whose property is situated in the territory of the other Contracting Party, it becomes necessary to take action regarding guardianship or trusteeship, the court of the latter Contracting Party shall notify the competent court referred to in article 34, paragraph 5, of this fact without delay.

2. In urgent cases, the court of the other Contracting Party shall take appropriate provisional measures in accordance with its own laws and shall notify of this fact the competent court referred to in article 34, paragraph 5, without delay. The provisional measures shall remain in force until such time as other arrangements are made by the latter court.

Article 36

1. The court having jurisdiction within the meaning of article 34, paragraph 5, may transfer the exercise of guardianship or trusteeship to a court of the other Contracting Party if the ward or beneficiary has a place of residence or a place of stay or owns property in the territory of that Contracting Party. The transfer shall take effect when the requested court accepts the exercise of guardianship or trusteeship and so notifies the requesting court.

2. The court which has undertaken to establish a guardianship or trusteeship in accordance with paragraph 1 shall apply the law in force in its own State.

CHAPTER III. PROPERTY MATTERS

Article 37. Form of legal transactions

1. The form of a legal transaction shall be governed by the law of the Contracting Party whose law is applicable to the transaction itself. It shall, however, be sufficient to observe the form provided for by the law of the Contracting Party in whose territory the transaction takes place.

2. The form of a legal transaction relating to immovable property shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the immovable property is situated.

Article 38. Immovable property

The applicable law and competent authorities in respect of legal relations concerning immovable property shall be those of the Contracting Party in whose territory the immovable property is situated.

Article 39. Obligations arising from contractual relations

1. Obligations arising from contractual relations shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the contract was concluded, unless the parties to the relationship giving rise to those obligations submit that relationship to the law of their own choosing.

2. In the matters referred to in paragraph 1, a court of the Contracting Party in whose territory the defendant has a place of residence or a registered office shall have jurisdiction. A court of the Contracting Party in whose territory the plaintiff has a place of residence or a registered office shall also have jurisdiction if the object of the dispute or the property of the defendant is situated in that territory.

3. Upon agreement, the jurisdiction referred to in paragraph 2 may be altered contractually by the parties to the contractual relationship.

Article 40. Liability for prohibited acts

1. Liability for damage not arising from a contractual relationship (prohibited acts) shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the event giving rise to the obligation took place. If, however, the plaintiff and the defendant are nationals of the same Contracting Party, the law of that Party shall be applicable.

2. A court of the Contracting Party in whose territory the event from which the obligation arose took place or in whose territory the defendant has a place of residence shall have jurisdiction over the matters referred to in paragraph 1. A court of the Contracting Party in whose territory the plaintiff has a place of residence shall also have jurisdiction if the property of the defendant is located in that territory.

CHAPTER IV. MATTERS OF SUCCESSION

Article 41. Principle of equality

1. Nationals of one Contracting Party may acquire property and other rights in the territory of the other Contracting Party through intestate or testate succession under the same conditions and to the same extent as nationals of the latter Party.

2. Nationals of one Contracting Party may make wills regarding property situated in the territory of the other Contracting Party.

Article 42. Applicable law

1. Legal relations in respect of the succession of movable property shall be governed by the law of the Contracting Party of which the decedent was a national at the time of his or her death.

2. Legal relations in respect of the succession of immovable property shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the property is situated.

3. The determination of whether an item included in the estate is movable property or immovable property shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the item is situated.

Article 43. Escheat

If, under the law of the Contracting Party referred to in article 42, there are no successors, movable property shall revert to the Contracting Party of which the decedent was a national at the time of his or her death and immovable property to the Contracting Party in whose territory it is situated.

Article 44. Wills

1. The capacity to make or revoke a will shall be governed by the law of the Contracting Party of which the decedent was a national at the time that he or she made or revoked the will.

2. The form of making or revoking a will shall be governed by the law of the Contracting Party of which the decedent was a national when he or she made or revoked the will. Compliance with the law of the Contracting Party in whose territory the will was made or revoked shall, however, be sufficient.

Article 45. Competence of authorities in succession matters

1. In succession matters relating to movable property, the court having jurisdiction shall be that of the Contracting Party of which the decedent was a national at the time of his or her death.

2. In matters of succession relating to immovable property, the court having jurisdiction shall be that of the Contracting Party in whose territory said property is situated.

3. If the entire movable property left by a deceased national of one Contracting Party is situated in the territory of the other Contracting Party, the proceeding shall, at the request of the successor, be conducted by a court of the latter Party, provided that all known successors express their consent thereto.

Article 46. Opening and publication of a will

A will shall be opened and published by a court of the Contracting Party in whose territory the will is located. A copy of the will and of the record of its opening and publication shall be sent to the court having jurisdiction to conduct succession proceedings.

CHAPTER V. MATTERS RELATING TO LABOUR LAW

Article 47

1. The parties to an employment relationship may subject that relationship to the law chosen by them.

2. If no choice of law has been made, the creation, alteration, dissolution and termination of an employment relationship and the claims arising therefrom shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the work is done, was done or was to be done. If a worker performs work in the territory of one Contracting Party on the basis of an employment relationship associating him or her with a place of employment which has its registered office in the territory of the other Contracting Party, the creation, alteration, dissolution and termination of the employment relationship and the claims arising therefrom shall be governed by the law of the latter Contracting Party.

3. The courts of the Contracting Party in whose territory the work is done, was done or was to be done shall have jurisdiction over the matters referred to in paragraph 2. The courts of the Contracting Party in whose territory the defendant has a place of residence shall also have jurisdiction, and so shall the courts of the Contracting Party in which the plaintiff has a place of residence, provided that the object of the dispute or the property of the defendant is situated in that territory.

4. The jurisdiction referred to in paragraph 3 may be modified by agreement of the parties to the employment relationship.

CHAPTER VI. COSTS OF JUDICIAL PROCEEDINGS AND FACILITIES PERTAINING TO JUDICIAL PROCEEDINGS

Article 48. Exemption from the obligation to deposit security for the costs of a proceeding

Nationals of one Contracting Party who have a place of residence or a place of stay in the territory of either Contracting Party and appear before the courts of the other Contracting Party shall not be required to deposit security for the costs of a proceeding solely on the grounds that they are foreign nationals or that they do not have a place of residence or a place of stay in the territory of the Contracting Party before whose court they are appearing.

Exemption from the payment of court fees

Article 49

1. Nationals of one Contracting Party shall, in the territory of the other Contracting Party, enjoy exemption from payments, advances and other expenditures associated with a proceeding and shall be entitled to representation free of charge during proceedings on the same conditions and to the same extent as nationals of the latter Contracting Party.

2. The exemptions referred to in paragraph 1 shall relate to all acts concerning a proceeding, including executory acts.

3. The exemption from fees that is granted in a specific case by a court of one Contracting Party shall extend also to costs arising in the performance of acts associated with a proceeding in the same matter in the territory of the other Contracting Party.

Article 50

1. To obtain an exemption from legal fees or to be granted legal representation free of charge during proceedings, an attestation concerning an applicant's personal, family and property situation shall be submitted. Such an attestation shall be provided by a competent authority of the Contracting Party in whose territory the applicant has a place of residence or a place of stay.

2. If the applicant does not have a place of residence or a place of stay in the territory of either Contracting Party, the attestation may be issued by the diplomatic mission or a consular post of the Contracting Party of which the applicant is a national.

3. The court ruling on the exemption from the payment of fees may request the authority that issued the attestation to submit additional clarifications or to supplement the information.

Article 51

1. A national of one Contracting Party intending, before a court of the other Contracting Party, to apply for exemption from legal costs or for legal representation free of charge during proceedings may submit that request in writing or orally, for incorporation into the record, to the court having jurisdiction at his or her place of residence or place of stay. That court shall transmit the request and the attestation referred to in article 50 to the competent court of the other Contracting Party.

2. The request referred to in paragraph 1 of this article may be filed simultaneously with a summons or a request to initiate a proceeding.

Article 52

Should a court of one Contracting Party call upon a party to a judicial action or a party to a proceeding who has a place of residence or a place of stay in the territory of the other Contracting Party to pay court fees or to correct deficiencies in a summons or a request, it shall at the same time set a time limit of not less than one month. The duration of the time limit shall be counted from the date on which the document on the matter is served.

Article 53. Time limits

1. If a court of one Contracting Party sets a time limit for a party to a judicial action or a party to a proceeding who has a place of residence in the territory of the other Contracting Party for performing a procedural action, compliance with the time limit shall be determined on the basis of the date stamped by the post office of the Contracting Party from whose territory the document attesting to the performance of the act is sent.

2. If the payments and advances demanded by a court have been made within the specified time limit in the territory of the other Contracting Party, compliance with the designated time limit shall be determined on the basis of the date on which the payment or advance is made to a bank of the Contracting Party in whose territory the party to the judicial action or the party to the proceeding has a place of residence.

3. The court that rules in the matter shall apply the law of its State to determine the consequences of failing to meet the time limits.

CHAPTER VII. RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF DECISIONS (ORDERS AND SENTENCES)

Article 54. Recognition of decisions in matters not relating to property

Final decisions, not relating to property, in civil, family, and labour matters and in matters concerning parental authority, as well as enforceable decisions that have not become final and which have been handed down by courts of one Contracting Party shall be recognized in the territory of the other Contracting Party without the conduct of a particular proceeding concerning recognition, provided that the courts of the other Contracting Party have not previously handed down a final decision on the same matter and did not have exclusive jurisdiction on the basis of this Agreement or on the basis of the domestic law of the latter Contracting Party if no such provision is contained in the Agreement.

Recognition and enforcement of decisions in property matters and non-property matters that require enforcement

Article 55

1. Under the conditions stipulated by this Agreement, the Contracting Parties shall recognize and enforce in their territories the following decisions rendered in the territory of the other Contracting Party:

- (1) Court decisions in civil, family and labour matters;
- (2) Court decisions in criminal matters with respect to compensation for damage caused by a criminal offence.

2. Agreements entered into before courts in civil, family and labour matters which relate to property shall also be deemed to be court decisions within the meaning of paragraph 1.

Article 56

The decisions referred to in article 55 shall be recognized and enforced in the territory of the other Contracting Party, provided that:

(1) Under the law of the Contracting Party in whose territory the decision was rendered, the decision is final and enforceable and, in matters relating to maintenance obligations, the decision is enforceable, even if it has not become final;

(2) The court that rendered the decision had jurisdiction on the basis of this Agreement or, if there is no such provision in the Agreement, on the basis of the domestic law of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced;

(3) The party concerned was not deprived of the opportunity to defend his or her rights and, in particular, that a summons to the trial was served at the proper time and in the proper manner on a party that did not participate in the proceeding and, if the party had limited capacity for legal action, the party was not deprived of due representation;

(4) No case between the same parties has already been finally judged by a court of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced, and no proceeding in that case between the same parties has previously been instituted before a court of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced;

(5) No decision rendered by an authority of a third State between the same parties and in the same case has already been recognized or enforced in the territory of the Contracting Party in which the decision is to be recognized and enforced;

(6) The law applied is the law applicable on the basis of this Agreement or, if the matter of applicable law is not stipulated in the Agreement, on the basis of the conflict-of-law rules (private international law) of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced.

Article 57

1. A request for the recognition and enforcement of a decision may be submitted directly to a competent court of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced or through the intermediary of the court of first instance that heard the case.

2. The request shall be accompanied by:

(1) The decision or a certified copy thereof, together with a statement that the decision has become final and enforceable and, in matters relating to maintenance obligations, if the decision has not become final, together with a statement that the decision is enforceable, unless that fact is evident from the decision itself;

(2) A document stating that the party in respect of whom the decision was rendered and who did not participate in the proceeding had received a summons to the hearing at the proper time and in the proper manner, in accordance with the law of the Contracting Party in whose territory the decision was rendered; or, if the party has limited capacity for legal action, a document stating that the party had had appropriate representation;

(3) A certified translation of the request and of the documents referred to in subparagraphs (1) and (2) into the language of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized or enforced.

Article 58

1. In a proceeding relating to the recognition and enforcement of a decision, the court shall determine only whether the conditions referred to in articles 56 and 57 have been met.

2. The recognition and enforcement of decisions shall be subject to the law of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced; that requirement shall also apply to the form of the request for the recognition and enforcement of a decision. A request for recognition and enforcement of a decision shall be accompanied by copies of the decisions and its attachments for transmittal to the party to the proceeding.

3. If, in the territory of the Contracting Party whose court rendered the decision, enforcement of the decision has been suspended, the proceeding for the recognition and enforcement of the decision or the executory proceeding shall be suspended in the territory of the other Contracting Party.

4. With regard to the recognition and enforcement of a decision, a court may request clarifications from the parties and additional information from the court that rendered the decision.

Enforcement of decisions relating to costs

Article 59

1. If a person who, on the basis of article 49, was exempted from the payment of the costs of a proceeding is required by a final decision rendered in the territory of one Contracting Party to pay such costs to a party to the proceeding, the competent court of the other Contracting Party in whose territory said costs are to be collected shall rule free of charge on a request concerning the enforceability of that decision.

2. The costs of certifying the final and enforceable nature of the decision and the costs of the translation of the required documents shall also be considered to be costs of the proceeding.

Article 60

1. The court that rules on the enforcement of a decision relating to costs shall establish only the final and enforceable nature of that decision.

2. A request for the enforcement of a decision shall be accompanied by the decision or by a certified copy of the part of the decision that establishes the amount of the costs, together with a statement that the decision in question is final and enforceable, and by a certified translation of those documents.

3. The authority of the Contracting Party in whose territory the costs of a proceeding were paid in advance by the State shall submit a request to the competent court of the other Contracting Party for the collection of those costs. The latter court shall recover the costs in accordance with its law, without charging any fees, and shall remit the amounts obtained to the diplomatic mission or consular post of the other Contracting Party. The provisions of paragraphs 1 and 2, as appropriate, shall apply.

Part 3. Criminal matters

CHAPTER I. UNDERTAKING OF PROSECUTION

Article 61. Obligation to undertake prosecution

1. Each Contracting Party shall, upon request by the other Contracting Party, prosecute its own nationals and persons having a place of permanent residence in its territory who are suspected of having committed criminal offences in the territory of the requesting Contracting Party.

2. Under the circumstances referred to in paragraph 1, the competent judicial authorities of the requested Contracting Party shall apply the law of their own State.

3. If the act in connection with which prosecution is to be undertaken gives rise to claims for damages and the corresponding requests for compensation have been submitted, they shall be included in the proceeding instituted.

Article 62. Special provisions

1. If, under the law of the requesting Contracting Party, the act referred to in article 61, paragraph 1, is deemed to be a criminal offence, whereas under the law of the requested Contracting Party it is a misdemeanour, the requested Contracting Party shall process the request received in accordance with its own law.

2. Each Contracting Party shall, at the request of the other Contracting Party, accept and consider a case in accordance with article 61, paragraph 1, if it involves minors who are suspected of having committed illegal acts.

Article 63. Request to undertake prosecution

1. A request for prosecution shall include the following:

- (1) The designation of the requesting authority;
- (2) The full name of the suspected person, his or her nationality and other personal information;
- (3) A description and legal definition of the act in connection with which the request for undertaking prosecution is submitted;
  2. The following shall also accompany the request:
    - (1) The text of the provisions of criminal law and, if necessary, of other legal provisions of the requesting Party that are essential for the prosecution;
    - (2) The records of the case or certified copies thereof, together with items of evidence;
    - (3) Requests for compensation and, to the extent possible, information relating to the amount of the damage;
- (4) Requests for prosecution from injured parties, if required by the law of the requested Party.

Article 64. Transfer of the suspect

1. If, at the time that the request for the undertaking of prosecution is submitted, the suspect is under provisional arrest in the territory of the requesting Contracting Party, arrangements shall be made for transferring the person to the territory of the requested Contracting Party.
2. If, at the time that the request for undertaking prosecution is submitted, the suspect is at large in the territory of the requesting Contracting Party, that Party shall, if necessary, take action in accordance with its own law for the purpose of transferring him or her to the territory of the requested Contracting Party.

Article 65. Notification on the final outcome of a case

The requested Contracting Party shall notify the requesting Contracting Party of the final decision rendered in a case. At the request of the requesting Contracting Party, a copy of that decision shall be transmitted.

Article 66. Consequences of undertaking prosecution

Once prosecution has been undertaken, the judicial authorities of the requesting Party may not conduct any proceeding against the same person in respect of the same act, unless the requesting Contracting Party has stipulated in the request that it retains the right to undertake prosecution in the event that the requested Contracting Party refuses to undertake prosecution or terminates the proceeding.

CHAPTER II. EXTRADITION FOR THE PURPOSE OF PROSECUTION AND THE EXECUTION OF SENTENCES.

GROUNDS FOR EXTRADITION.

ARTICLE 67

1. THE CONTRACTING PARTIES SHALL, UPON REQUEST, IN ACCORDANCE WITH THE PROVISIONS OF THIS AGREEMENT, EXTRADITE PERSONS LOCATED IN THEIR TERRITORY, FOR THE PURPOSE OF A CRIMINAL PROCEEDING OR THE EXECUTION OF A SENTENCE.

2. Extradition for the purpose of the conduct of a criminal proceeding shall be done only in respect of offences that, in accordance with the law of both Contracting Parties, are subject to a penalty greater than one year of deprivation of freedom or to a more serious penalty.

3. Extradition for the purpose of the execution of a sentence shall take place only in respect of acts that are offences under the law of both Contracting Parties and if the person whose extradition is being requested has been sentenced to a penalty of at least six months of deprivation of freedom or to a more serious penalty.

Article 68

1. Extradition shall not take place if:

(1) The person whose extradition is being requested is a national of the requested Contracting Party or enjoys the right to asylum in the territory of that Party;

(2) The offence was committed in the territory of the requested Contracting Party;

(3) In accordance with the law of the requested Contracting Party, prosecution may not be initiated or the sentence may not be executed by reason of prescription or other statutory reasons;

(4) In the territory of the requested Contracting Party, prosecution of the person whose extradition is being requested is already in progress or a final sentence has already been pronounced upon him or her in respect of the same criminal act, or the prosecution has been terminated with final effect;

(5) The prosecution may be initiated on the basis of a private complaint;

(6) The offence is of a political nature; an offence shall not be deemed a political offence if, when all of the circumstances of the specific case are taken into consideration, in particular, the motives for the action, the manner in which the act was committed, the means used or threatened to be used and the actual or intended consequences, the act is deemed to be of a criminal rather than a political nature;

(7) The offence consists exclusively of a breach of military obligations;

(8) Extradition would violate public order or the principles of legal order.

2. If the extradition does not take place, the requested Contracting Party shall notify the requesting Contracting Party of the grounds for the refusal of extradition.

Article 69. Restriction of extradition in relation to the death penalty

If an offence is punishable by the death penalty under the law of the requesting Party and is not punishable by such a penalty under the law of the requested Party, the death penalty shall not be imposed or carried out in the territory of the requesting Party.

Article 70. Request for extradition

1. A request for extradition for the purpose of prosecution shall be accompanied by a certified copy of the warrant for provisional arrest, together with a description of the criminal act, and the text of the legal provisions relating to the act committed by the person whose extradition is being requested. In the case of offences against property, the amount of damage that has or may have been caused by the criminal act shall also be stated.

2. A request for extradition for the purpose of the execution of a sentence shall be accompanied by a certified copy of the final sentence and by the text of the legal provisions relating to the act committed by the sentenced person. If the sentenced person has started to serve his or her sentence, the portion of the sentence that he or she has completed shall be indicated.

3. A request for extradition shall also be accompanied, to the extent possible, by a description of the person whose extradition is being requested, information concerning his or her nationality, family circumstances and place of stay, insofar as those details are not evident from the sentence or from the provisional detention order and, in addition, a photograph and the fingerprints of that person.

Article 71. Supplementary information accompanying the request for extradition

If the information received is not sufficient for implementing the request for extradition, the requested Contracting Party may request supplementary information, setting a time limit not longer than two months for the purpose. That period may be extended if there are valid reasons for doing so.

Arrest pending extradition

Article 72

On receipt of the request for extradition, the requested Contracting Party shall take action without delay to arrest the person whose extradition is being requested, with the exception of cases in which it is obvious that, in accordance with this Agreement, the extradition cannot take place.

Article 73

1. The arrest may also take place before receipt of the request for extradition if the requesting Contracting Party expressly so requests, basing its request on a warrant for provisional arrest or on a judgment that constitutes grounds for a request for extradition. The arrest may be requested by post, telegram or any other methods that preclude any doubt.

2. The other Contracting Party shall be notified without delay of an arrest made in accordance with paragraph 1.

Article 74. Release of the arrested person

1. The requested Contracting Party may release a person arrested in accordance with article 72 if the additional information requested by that Party has not been sent within the time limit referred to in article 71.

2. A person arrested in accordance with article 73, paragraph 1, shall be released if the request for extradition does not arrive within one month of the date on which the other Contracting Party was notified of the provisional arrest.

Article 75. Postponement of extradition

If, in the territory of the requested Contracting Party, prosecution of the person whose extradition is being requested is in progress or if that person has been sentenced for another offence, extradition may be postponed until such time as the prosecution has been completed, the sentence imposed has been fully served or the person has been released prior to the completion of his or her sentence.

Article 76. Temporary extradition

1. Temporary extradition of the person requested shall be done on the basis of a request from the requesting Contracting Party, with statement of grounds, if the postponement of extradition would result in the prescription of prosecution or would significantly impede a proceeding in the case of a criminal act committed by that person.

2. A person who has been temporarily extradited shall be returned without delay upon completion of a proceeding for the purpose of which the person was extradited, but no later than three months from the date of temporary extradition.

Article 77. Concurrent requests for extradition

If several States request the extradition of one and the same person, the requested Contracting Party shall be entitled to decide to which State to extradite the person. In taking such a decision, account shall be taken of all the circumstances, in particular the nationality of the person concerned, the place where the offence was committed and the nature of the offence.

Article 78. Limitation of prosecution in the case of an extradited person

1. The prosecution of an extradited person shall not be initiated, nor any sentence executed in respect of such a person, without the consent of the requested Contracting Party, nor may the person be extradited to a third State by reason of a criminal act committed before his or her extradition, other than the act for which he or she was extradited.

2. The consent of the requested Contracting Party shall not be required if:

(1) The extradited person has not left the territory of the requesting Contracting Party within a period of 30 days of the completion of the prosecution or after serving the sentence. That period shall not include any time during which the extradited person was unable, through no fault of his or her own, to leave the territory of the requesting Contracting Party;

(2) The extradited person has left the territory of the requesting Contracting Party but has voluntarily returned to that territory.

Article 79. Execution of the extradition

The requested Contracting Party shall inform the requesting Contracting Party of the place and date of transfer. If the requesting Contracting Party does not accept the person subject to extradition within a period of 15 days from the date established for the extradition, the person may be released.

Article 80. Re-extradition

If an extradited person in some manner evades prosecution or the execution of a sentence and returns to the territory of the requested Contracting Party, he or she shall be extradited upon the receipt of a new request, without it being necessary to send the documents provided for in article 70.

Article 81. Notification of the outcome of prosecution

The requesting Contracting Party shall, without delay, inform the requested Contracting Party of the results of the prosecution of the extradited person. If a final decision has been rendered, a copy thereof shall be transmitted.

Article 82. Conveyance in transit

1. Each Contracting Party shall authorize, upon request by the other Contracting Party, the conveyance in transit through its own territory of persons extradited by a third State to the requesting Contracting Party. The requested Contracting Party may deny authorization if, in accordance with this Agreement, there is no obligation to carry out the extradition.

2. The request for authorization to convey a person in transit shall be transmitted and considered in the same manner as requests for extradition.

3. The requested Contracting Party shall ensure conveyance in transit in whatever way it deems appropriate.

4. Authorization for conveyance in transit shall not be required if the conveyance is done by air, without any intermediate landing.

Article 83. Costs of extradition and of conveyance in transit

The costs of extradition shall be borne by the Contracting Party in whose territory they arise. The costs of transit shall be borne by the requesting Contracting Party.

CHAPTER III. SPECIAL PROVISIONS RELATING TO LEGAL ASSISTANCE IN CRIMINAL MATTERS

Article 84. Temporary transfer of persons deprived of freedom

1. If a person summoned by judicial authorities as a witness whose examination is necessary has been deprived of freedom in the territory of the requested Contracting Party, the competent authorities of that Contracting Party shall make arrangements for the transfer of the person to the territory of the requesting Contracting Party. The person shall remain in custody and shall be sent back immediately after questioning.

2. If it becomes necessary to question as a witness a person deprived of freedom in the territory of a third State, the competent authorities of the requested Contracting Party shall grant authorization for the conveyance of that person in transit through the territory of that State.

Article 85. Delivery of items

1. The requested Contracting Party shall deliver to the requesting Contracting Party items obtained by a perpetrator as a result of a criminal offence, as well as items that constitute physical evidence in a prosecution.

2. The requested Contracting Party may temporarily postpone the delivery of the items if they are required in another criminal proceeding.

3. The rights of third persons to items that have been delivered to the other Contracting Party shall remain unaffected. Once the criminal proceeding has been completed, the items shall be returned to the Contracting Party that delivered them or shall, with the consent of that Party, be delivered directly to the persons entitled to them.

4. In the delivery of items in accordance with this article, provisions limiting the import or export of items and foreign currency shall not be applied.

Notification of sentences

Article 86

The Contracting Parties shall notify each other of sentences that have entered into force and have been handed down by courts of one Contracting Party with respect to nationals of the other Contracting Party.

Article 87

The Contracting Parties shall, upon the submission of a request with statement of grounds, provide each other with information about final judgments rendered by the courts of one Contracting Party in respect of persons who are not nationals of the requesting Contracting Party.

Article 88

The Contracting Parties shall, upon request, transmit to each other the fingerprints of the persons referred to in articles 86 and 87.

Article 89. Information from criminal records

The Contracting Parties shall, upon request, transmit to each other complete information on sentenced nationals of the other Contracting Party and information on subsequent decisions regarding sentences, insofar as those sentences are recorded in the criminal records in accordance with the law of the Contracting Party whose court handed down the sentence.

Article 90. Presence of representatives in the provision of legal assistance

Representatives of one Contracting Party may, with the agreement of the central authority of the other Contracting Party referred to in article 4, paragraph 1, be present when action is taken in the context of legal assistance in the territory of the other Contracting Party.

CHAPTER IV. ENFORCEMENT OF COURT DECISIONS IN CRIMINAL MATTERS

Article 91. Definitions

1. For the purposes of this chapter, the term “medical security measures” means:

- (1) In the Republic of Poland: the placement of the perpetrator in a psychiatric hospital or other appropriate institution or the placement of the perpetrator in a drug treatment facility;
- (2) In the Republic of Latvia: the placement of a person in a psychiatric hospital.

2. For the purposes of this chapter, the following terms have the meanings specified below:

- “The State in which the sentence was imposed” means the State in which a court decision was rendered concerning a penalty of deprivation of freedom or a medical security measure to be enforced;

- “The State in which the sentence is to be served” means the State which has undertaken or is to undertake the enforcement of the penalty of deprivation of freedom or of the medical security measures.

Article 92. General principle

1. The Contracting Parties pledge to each other that, upon request and in accordance with the provisions of this Agreement, they shall enforce decisions in criminal matters on the basis of which the courts of one Contracting Party have issued a final judgment against nationals of the other Contracting Party, imposing a penalty of deprivation of freedom or medical security measures.

2. The requests referred to in paragraph 1 may be submitted by the central authorities referred to in article 4, paragraph 1, of either the State in which the sentence was imposed or the State in which the sentence is to be served.

Article 93. Rights of a sentenced person

1. A sentenced person, his or her legal representative, agent, spouse, direct relatives or siblings may make a request in respect of the measures referred to in article 92 to each Contracting Party.

2. Every sentenced person to whom this Agreement may apply shall be notified about the provisions of this chapter by the State in which the sentence was imposed.

Article 94. Principle of judicial punishment

The enforcement of a decision shall be undertaken only if the act that constitutes the basis for the decision is also a criminal offence under the law of the State in which the sentence is to be served or would be a criminal offence if that act had been committed in the territory of the State in which the sentence is to be served.

Article 95. Political offences

1. A decision shall not be enforced if the act constituting the basis for the decision is a criminal offence of a political nature.

2. An offence shall not be deemed a political offence if, when all of the circumstances of the specific case are taken into consideration, in particular, the motives for the action, the manner in which the act was committed, the means used or the means threatened to be used and the actual or intended consequences, the act is deemed to be of a criminal rather than a political nature.

Article 96. Military offences

A decision shall not be enforced if the act constituting the basis for the decision consists solely in the violation of military obligations.

Article 97. Fiscal offences

In cases of fiscal offences, the enforcement of a decision shall not be rejected solely on the ground that the law of the State in which the sentence is to be served does not include the same provisions governing tax, customs duties, monopolies, foreign exchange dealings, foreign trade or the regulation of goods as the law of the State in which the sentence was imposed.

Article 98. Prescription

The enforcement of a decision shall not be undertaken if the enforcement of the penalty or the implementation of the medical security measures is time-barred in accordance with the law of either Contracting Party.

Article 99. Special courts

A decision shall not be enforced if a sentence was imposed by a special court.

Article 100. Sentences in absentia

A decision shall not be enforced if a sentence was imposed in the absence of the sentenced person.

Article 101. Prohibition relating to respect for res judicata

A decision shall not be enforced if a sentenced person, in the State in which the sentence is to be executed, has been convicted with final effect or acquitted in respect of the same act.

Article 102. Principle of respect for public order

A decision shall not be enforced if it would violate public order or the principles of law and order.

Article 103. Requirements for the enforcement of a decision

1. The enforcement of a decision may be undertaken only with the consent of the sentenced person. If the sentenced person is not capable of expressing a consent which is valid under the law, the consent shall be expressed by his or her legal representative.

2. The enforcement of a decision shall not be undertaken if the sentenced person is deprived of freedom in the State in which the sentence was imposed and, on the day on which the request was received, a sentence of deprivation of freedom or medical security measures for a period not exceeding four months remain to be completed. When assessing this requirement, all penalties of deprivation of freedom and all medical security measures, or parts of those penalties that remain to be completed, shall be included. If the duration of the medical security measures has not been specified, the date taken into consideration shall be the latest date on which they would be terminated according to the law of the State in which the sentence was imposed.

Article 104. Consideration of requests

The requested Contracting Party shall notify the requesting Contracting Party as soon as possible about the extent to which the request for the enforcement of a decision has been granted. A full or partial denial shall include justification.

Article 105. Enforcement of decisions

1. If a decision is to be enforced, the court of the State in which the sentence is to be served shall specify, in accordance with the law of that State, the duration of the penalty of deprivation of freedom to be enforced or of the medical security measures to be implemented as set out in the decision handed down by the court of the State in which the sentence was imposed. If, however,

the law of the State in which the sentence is to be executed provides for a maximum penalty of deprivation of freedom for the offence that is lower than the penalty specified in the decision of the court of the State in which the sentence was imposed, the court of the State in which the sentence is to be served shall set the penalty of deprivation of freedom at the maximum provided for in respect of that offence by the law of that State.

2. The enforcement of the decision by the State in which the sentence is to be served shall not, under any circumstances, result in the sentenced person being placed in a less favourable situation than the one in which he or she would have been if the decision had continued to be enforced in the State in which the sentence was imposed.

3. The enforcement of the decision, as well as conditional release, shall be in accordance with the law of the State in which the sentence is to be served. If the legal provisions relating to conditional release of the State in which the sentence was imposed are more favourable to the sentenced person, they shall be applied.

4. The period of deprivation of freedom or of the implementation of medical security measures in the State in which the sentence was imposed shall be deducted from the period of deprivation of freedom or of medical security measures in the State in which the sentence is to be served.

Article 106. Enforcement of part of a decision

If a sentence has been imposed in respect of more than one offence and the enforcement of the decision relates solely to the penalty of deprivation of freedom or to the medical security measures associated with some of those offences, the court of the State in which the sentence is to be executed shall specify in the proceeding referred to in article 105 the penalty of deprivation of freedom that is to be executed or the medical security measures that are to be implemented in respect of those offences.

Article 107. Consequences of enforcement

1. During the enforcement of a penalty of deprivation of freedom or the implementation of medical security measures in the State in which the sentence is to be served, the State in which the sentence was imposed shall not take further action in connection with the enforcement.

2. The State in which the sentence was imposed shall be entitled to enforce the remaining portion of the sentence or implement the remaining portion of the medical security measures if the sentenced person, evading the enforcement of the decision in the State in which the sentence is to be served, has left its territory. The State in which the sentence is to be served shall notify the State in which the sentence was imposed of such circumstances without delay.

3. The entitlement of the State in which the sentence was imposed, as referred to in paragraph 2, shall expire with final effect if the penalty of deprivation of freedom has been executed, the medical security measures have been implemented or they have been remitted.

Article 108. Pardons and amnesty

1. A convicted person may be pardoned in the State in which the sentence is to be served. The State in which the sentence was imposed may request the State in which the sentence is to be

served to issue a pardon. The request shall be dealt with favourably by the State in which the sentence is to be served. The State in which the sentence was imposed shall have the right to grant a pardon with effect in its own territory.

2. The State in which the sentence is to be served shall grant amnesty to the convicted person that is applicable both in the State in which the sentence is to be served and the State in which the sentence was imposed.

Article 109. Annulment or amendment of a decision

The State in which the sentence was imposed shall have sole jurisdiction in respect of the annulment or amendment of a decision whose enforcement has been undertaken.

Article 110. Notification

1. The Contracting Parties shall notify each other as soon as possible about all circumstances that could have an impact on the enforcement of the decision.

2. The State in which the sentence was imposed shall notify the State in which the sentence is to be served, in particular, about any amnesty, and the termination or amendment of the decision whose enforcement has been undertaken.

3. The State in which the sentence is to be served shall notify the State in which the sentence was imposed, in particular, of the enforcement of the decision.

Article 111. Transfer

1. If the sentenced person is staying in the territory of the State in which the sentence was imposed, that State shall, as soon as possible, take all the measures necessary to transfer the sentenced person to the authorities of the State in which the sentence is to be served.

2. The State in which the sentence was imposed and the State in which the sentence is to be served shall reach an agreement on the time and place of the transfer of the sentenced person to the authorities of the State in which the sentence is to be served and, if necessary, to the authorities of the State of transit.

3. The escort personnel of a Contracting Party who are to accompany the convicted person by air to the territory of the other Contracting Party or to bring him or her out of that territory shall be entitled to use, in the territory of the other Contracting Party, such means as are necessary for the purpose of preventing the sentenced person from escaping before or after he or she has been transferred.

4. The State in which the sentence was imposed may, after the enforcement of the decision has been undertaken by the State in which the sentence is to be served, postpone the transfer of the sentenced person for the purpose of conducting a criminal proceeding in connection with another offence or for the purpose of enforcing a penalty of deprivation of freedom, or to implement security measures ordered by its courts in respect of another offence.

Article 112. Protection of a sentenced person

1. If a sentenced person has been transferred, in accordance with this Agreement, from the State in which the sentence was imposed to the State in which the sentence is to be served, he or she may not, in the State in which the sentence is to be served, be prosecuted, sentenced or subjected in any other way to the restriction of his or her freedom in connection with an act that was committed prior to the transfer and to which the consent to undertake enforcement does not apply.

2. The restrictions referred to in paragraph 1 shall not apply if:

(1) The State in which the sentence was imposed expresses its consent to the initiation of prosecution, the execution of the penalty or the implementation of the medical security measures;

(2) The sentenced person who has been transferred has remained in the State in which the sentence is to be served for more than 30 days after his or her final release, even though he or she had the right and capacity to leave the territory of that State, or if after leaving that State, he or she has voluntarily returned to it.

Article 113. Request and annexes

1. The requests referred to in this chapter shall be drawn up in written form.

2. A request filed to the State in which the sentence was imposed shall be accompanied by the following:

(1) The original or a certified transcription or a copy of the decision, together with a statement confirming that it has become final and enforceable;

(2) The text of the legal provisions applied and of the provisions relating to conditional release;

(3) Information that is as accurate as possible concerning the sentenced person, and his or her nationality and place of residence or place of stay;

(4) An attestation of the period of deprivation of freedom or of the implementation of medical security measures, which shall be taken into consideration;

(5) A record clarifying the consent of the sentenced person or of his or her legal representative to the undertaking of the execution of the penalty of deprivation of freedom or of the implementation of medical security measures;

(6) Other documents that may be significant for a decision concerning the request.

(7) A translation of the request and of the documents referred to in this paragraph into the language of the other Contracting Party.

3. The information and materials referred to in paragraph 2, subparagraphs 3, 6 and 7, shall accompany the request of the State in which the sentence is to be served.

4. If the request referred to in paragraph 3 is taken into consideration, the State in which the sentence was imposed shall send the documents referred to in paragraph 2, subparagraphs 1, 2, 4 and 5, together with a translation thereof into the language of the other Contracting Party.

Article 114. Additional information for the request

If the requested Contracting Party considers the information and documents transmitted to be insufficient, it shall submit a request for additional information. The requested Contracting Party may set an appropriate time limit for the receipt of such additional information; the time limit may be extended upon the submission of a reasoned request. In the absence of the additional information, the decision concerning the request shall be taken on the basis of the information and documents available.

Part 4. Final provisions

Article 115

This Agreement shall be without prejudice to obligations arising from other agreements binding on one or both of the Contracting Parties.

Article 116

This Agreement shall be subject to ratification and shall enter into force 60 days after the exchange of the instruments of ratification. The instruments of ratification shall be exchanged in Warsaw.

Article 117

This Agreement is concluded for an indefinite period. It may be terminated by means of a notification sent by either Contracting Party. In that event, it shall cease to have effect six months after the date of termination.

DONE at Riga on 23 February 1994 in two copies, each in the Polish and Latvian languages, both texts being equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF the representatives of the Contracting Parties have signed this Agreement and have affixed thereto their seals.

For the Republic of Poland:

[SIGNED]

For the Republic of Latvia:

[SIGNED]

[TRANSLATION – TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE ET LA RÉPUBLIQUE DE
LETTONIE CONCERNANT L'ENTRAIDE JUDICIAIRE ET LES RELATIONS
JURIDIQUES EN MATIÈRE CIVILE, FAMILIALE, DE TRAVAIL ET PÉNALE

La République de Pologne

et

la République de Lettonie,

Attachant une grande importance au développement de la coopération mutuelle dans le domaine de l'entraide judiciaire et des relations juridiques,

Sont convenues de ce qui suit :

PARTIE I

Dispositions diverses

Article premier. Protection juridique

1. Les ressortissants de l'une des Parties contractantes jouissent sur le territoire de l'autre Partie contractante, en ce qui concerne leurs droits personnels et leurs droits de propriété, de la même protection juridique que les ressortissants de cette dernière.

2. Les ressortissants de l'une des Parties contractantes ont le droit d'accéder librement et sans restriction aux tribunaux et aux parquets, ci-après dénommés « autorités judiciaires », et aux autres autorités de l'autre Partie contractante compétentes en matière civile, familiale, de travail et pénale, ainsi que le droit de comparaître devant eux, de déposer des plaintes, de présenter des requêtes et d'accomplir d'autres actes de procédure dans les mêmes conditions que les ressortissants de cette dernière Partie contractante.

3. Les dispositions du présent Accord relatives aux ressortissants des Parties contractantes s'appliquent, le cas échéant, aux personnes morales établies en vertu de la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle leur siège social est situé.

Article 2. Entraide judiciaire

1. Les autorités judiciaires des deux Parties contractantes se prêtent mutuellement une entraide judiciaire en matière civile, familiale, de travail et pénale en vertu du présent Accord.

2. Les autorités judiciaires fournissent également une entraide judiciaire aux autres autorités des Parties contractantes dont le domaine de compétence porte sur les questions visées au paragraphe 1.

3. Les autres autorités compétentes dans les matières visées au paragraphe 1 communiquent leurs demandes d'entraide judiciaire par l'intermédiaire des autorités judiciaires.

Article 3. Portée de l'entraide judiciaire

L'entraide judiciaire couvre l'exécution des actes relatifs à une procédure judiciaire prévus par la législation de la Partie contractante requise, notamment en ce qui concerne l'audition des parties, des personnes lésées, des suspects, des inculpés, des témoins et des experts, la préparation d'avis, la conduite d'exams, la fourniture de preuves matérielles, la signification et la transmission d'actes, ainsi que la transmission d'informations dans les casiers judiciaires.

Article 4. Modalités de communication

1. En matière d'entraide judiciaire, les autorités judiciaires des Parties contractantes communiquent entre elles par l'intermédiaire de :

- Pour la République de Pologne : le Ministère de la justice ;
- Pour la République de Lettonie : le Ministère de la justice et les bureaux du ministère public.

2. Les autorités centrales des Parties contractantes visées au paragraphe 1 peuvent conclure un accord supplémentaire aux termes duquel les autorités judiciaires communiquent directement entre elles.

Article 5. Langue utilisée dans les communications juridiques

1. Les demandes d'entraide judiciaire sont rédigées dans une langue officielle de la Partie requérante et sont accompagnées d'une traduction dans une langue officielle de la Partie requise, la langue anglaise ou la langue russe.

2. Dans le cadre de l'entraide judiciaire, les actes sont rédigés dans une langue officielle de la Partie requise et sont accompagnés d'une traduction dans une langue officielle de la Partie requérante, la langue anglaise ou la langue russe.

3. Si, conformément aux dispositions du présent Accord, les actes transmis doivent être accompagnés de leur traduction, celles-ci sont certifiées par un traducteur assermenté, un notaire, une autorité compétente, une mission diplomatique ou un poste consulaire.

Article 6. Préparation des actes

Les actes établis en vertu du présent Accord par les autorités de l'une des Parties contractantes portent le cachet officiel de l'autorité compétente et la signature d'une personne autorisée.

Article 7. Contenu d'une demande d'entraide judiciaire

1. Une demande d'entraide judiciaire contient les renseignements suivants :

- 1) le nom de l'autorité requérante ;
- 2) le nom de l'autorité requise ;
- 3) l'indication de l'affaire donnant lieu à la demande de fourniture d'une assistance judiciaire ;

4) les noms et prénoms, la nationalité, la profession, le lieu de résidence permanente ou de séjour temporaire des parties ou des autres personnes au sujet desquelles la demande a été déposée, et en ce qui concerne les personnes morales, leur dénomination et leur siège social ;

5) les noms et prénoms, ainsi que les adresses des représentants des personnes ;

6) le contenu de la demande et, dans les affaires pénales, également une description et la définition juridique de l'acte criminel commis.

2. Pour les demandes d'entraide judiciaire, il est possible d'utiliser des formulaires imprimés en langue polonaise et en langue lettone qui doivent être approuvés par les autorités centrales des parties contractantes.

Article 8. Procédure d'exécution d'une demande

1. Pour l'exécution d'une demande d'entraide judiciaire, l'autorité requise applique les dispositions légales de son propre État. Toutefois, à la demande de l'autorité requérante, elle applique les règles de procédure de la Partie requérante, si cela n'est pas contraire au droit de la Partie contractante requise.

2. Si l'autorité requise n'a pas compétence pour exécuter la demande, elle la transmet à l'autorité compétente et en informe l'autorité requérante.

3. À la demande de l'autorité requérante, l'autorité requise notifie à l'autorité requérante le moment et le lieu d'exécution de la demande.

4. Après exécution de la demande, l'autorité requise transmet les documents à l'autorité requérante et, s'il n'est pas possible d'exécuter la demande, l'autorité requise retourne la demande à l'autorité requérante en l'informant de la raison pour laquelle la demande n'a pas été exécutée.

5. Si l'adresse de la personne visée par la demande est inexacte ou inconnue, l'autorité requise prend les mesures appropriées pour la vérifier.

Article 9. Signification d'actes

L'autorité requise procède à la signification ou à la notification des actes conformément à la législation en vigueur dans son État, si les actes signifiés ont été rédigés dans une langue officielle de la Partie requise ou s'ils sont accompagnés d'une traduction certifiée dans la langue de cette Partie. Si les actes n'ont pas été signifiés dans la langue de la Partie requise et ne sont pas accompagnés d'une traduction, ils sont signifiés au destinataire si celui-ci les accepte volontairement.

Article 10. Preuve de signification

La preuve de la signification ou de la notification est constituée par un accusé de réception portant la date de la signification ou de la notification, les signatures du destinataire et de la personne signifiant l'acte, et revêtu du sceau de l'autorité chargée de la signification ou de la notification, ou par une attestation de l'autorité chargée de la signification ou de la notification incluant la date, le lieu et le mode de signification ou de notification. Si l'acte a été signifié ou notifié en deux exemplaires, l'accusé de réception peut également être apposé sur l'un de ces exemplaires.

Article 11. Signification des actes et interrogatoire des ressortissants par les missions diplomatiques ou les postes consulaires

Les Parties contractantes sont habilitées à signifier des actes à leurs ressortissants et à les interroger par l'intermédiaire de leurs missions diplomatiques ou de leurs postes consulaires. Aucune mesure coercitive n'est utilisée dans ces cas.

Article 12. Convocation de témoins, de victimes ou d'experts et protection

1. Si l'autorité judiciaire d'une Partie contractante estime qu'un témoin ou un expert qui séjourne sur le territoire de l'autre Partie contractante doit comparaître personnellement, elle demande à l'autorité judiciaire compétente de cette dernière de lui délivrer une citation.

2. La citation à comparaître ne doit pas contenir de menace de mesures coercitives en cas de non-comparution.

3. Le témoin ou expert, quelle que soit sa nationalité, qui a comparu devant une autorité de la Partie contractante requérante, ne peut être tenu pour responsable sur le territoire de la Partie contractante requérante au sujet de l'infraction pour laquelle il a été cité, ni arrêté ou soumis à une condamnation quelconque pour l'infraction à l'occasion de laquelle il a été cité, ou en raison de toute autre infraction qui a été commise avant qu'il ne franchisse la frontière de l'État de la Partie contractante requérante, ou qui est liée à sa déposition ou à son opinion.

4. Le témoin ou l'expert perd la protection s'il ne quitte pas le territoire de la Partie contractante requérante dans les cinq jours suivant la notification par l'autorité requérante que sa présence n'est plus requise. Ce délai n'inclut pas la période pendant laquelle le témoin ou expert n'a pas été en mesure, sans manquement de sa part, de quitter ledit territoire.

5. Le témoin ou l'expert a droit au remboursement de ses frais de voyage, de séjour à l'étranger et de sa perte de revenus et, en outre, l'expert a droit à une rémunération pour l'avis qu'il donne. La citation à comparaître précise la nature et le montant des frais auxquels les personnes requises ont droit. À leur demande, la Partie contractante requérante accorde des avances pour couvrir les frais.

6. Les dispositions des paragraphes 1 à 5 s'appliquent également à la victime qui est citée à comparaître.

Article 13. Reconnaissance des actes

1. Les actes établis ou certifiés par une autorité compétente de l'une des Parties contractantes et revêtus du sceau officiel et de la signature d'une personne autorisée ont valeur probante sur le territoire de l'autre Partie contractante sans qu'il soit nécessaire de les authentifier. Il en va de même pour les copies et les traductions des actes qui ont été certifiées par une autorité compétente.

2. Les documents reconnus comme officiels sur le territoire de l'une des Parties contractantes sont également reconnus comme tels sur le territoire de l'autre Partie contractante.

Article 14. Frais d'entraide judiciaire

1. Chacune des Parties contractantes prend en charge les frais encourus sur son territoire dans le cadre de l'entraide judiciaire.

2. L'autorité requise informe l'autorité requérante du montant des frais engagés. Si l'autorité requérante recouvre un montant dû auprès d'une personne tenue de le payer, ce montant revient à la Partie contractante qui l'a recouvré.

Article 15. Communication de renseignements

1. Les autorités centrales des Parties contractantes s'informent mutuellement des législations les plus importantes en matière de droit civil, familial, du travail et pénal.

2. Les autorités centrales des Parties contractantes se communiquent, sur demande, des renseignements concernant leurs dispositions légales et leur pratique.

Article 16. Transfert d'articles et de devises

Si, dans le cadre de l'application du présent Accord, des articles ou des devises du territoire d'une Partie contractante sont transférés vers le territoire de l'autre Partie contractante ou vers une mission diplomatique ou un poste consulaire de l'autre Partie contractante, ce transfert est effectué en tenant dûment compte de la législation pertinente de la Partie contractante dont l'autorité effectue le transfert.

Article 17. Détermination des adresses et autres renseignements

1. Les autorités judiciaires des Parties contractantes se fournissent, sur demande, une entraide en matière de vérification d'adresses des personnes séjournant sur leur territoire.

2. Si une procédure a été engagée devant un tribunal d'une Partie contractante dans une affaire relative à une pension alimentaire devant être versée par une personne séjournant sur le territoire de l'autre Partie contractante, l'autorité judiciaire de cette dernière Partie contractante fournit, sur demande, une entraide afin de déterminer le lieu de travail et le montant des revenus gagnés par la personne qui doit effectuer les paiements.

Communication d'extraits d'actes de l'état civil et d'autres actes

Article 18

1. Les autorités compétentes de chaque Partie contractante transmettent à celles de l'autre Partie contractante les extraits des actes de l'état civil concernant les ressortissants de cette dernière. La communication de ces extraits est gratuite et a lieu immédiatement après l'inscription de l'acte d'état civil.

2. La disposition du paragraphe 1 s'applique également si une remarque, une correction ou une information complémentaire a été inscrite dans un acte d'état civil. Un extrait de l'acte d'état civil, comprenant les modifications apportées, est transmis à ce moment-là.

3. Les bureaux de l'état civil d'une Partie contractante transmettent également, à la demande des autorités judiciaires de l'autre Partie contractante, d'autres extraits d'actes d'état civil.

4. Les demandes émanant des ressortissants de l'une des Parties contractantes concernant la transmission d'extraits d'actes d'état civil peuvent être adressées directement au bureau de l'état civil compétent de l'autre Partie contractante. Dès réception du paiement dû, les actes sont reçus par le demandeur par l'intermédiaire de la mission diplomatique ou du poste consulaire de la Partie contractante dont l'autorité a délivré les actes.

Article 19

Les Parties contractantes s'adressent mutuellement copie des décisions définitives relatives à l'état civil des ressortissants de l'autre Partie contractante.

Article 20

Les demandes d'un ressortissant d'une Partie contractante en vue de la délivrance et de la transmission d'actes relatifs aux études ou aux périodes d'emploi et d'autres actes relatifs aux droits et intérêts personnels ou patrimoniaux de ce ressortissant peuvent être adressées directement aux autorités compétentes de l'autre Partie contractante. Les actes sont transmis au ressortissant par l'intermédiaire de la représentation diplomatique ou consulaire de la Partie contractante dont l'autorité les a délivrés. Lors de la communication des actes au ressortissant, la mission diplomatique ou le poste consulaire perçoit une taxe pour leur établissement.

PARTIE II

QUESTIONS CIVILES, FAMILIALES ET DE TRAVAIL

Article 21. Dispositions générales

Si, conformément aux dispositions du présent Accord, les autorités des deux Parties contractantes sont compétentes et qu'une demande d'ouverture de procédure a été soumise à une autorité de l'une des Parties, l'autorité de l'autre Partie contractante cesse d'être compétente.

CHAPITRE I. QUESTIONS RELATIVES À LA SITUATION PERSONNELLE

Article 22. Capacité juridique et compétence juridique

1. La capacité juridique et la compétence juridique d'une personne physique sont jugées conformément à la législation de la Partie contractante dont cette personne est un ressortissant.

2. La capacité juridique et la compétence légale d'une entité sont régies par le droit de la Partie contractante sur le territoire de laquelle cette personne morale a été établie.

Incapacité totale ou partielle

Article 23

Sauf disposition contraire du présent Accord, un tribunal de la Partie contractante dont la personne dont l'incapacité doit être décidée est un ressortissant est compétent pour décider de l'incapacité. Ce tribunal applique la législation de l'État dont il relève.

Article 24

1. Si le tribunal de l'une des Parties contractantes détermine qu'il y a des raisons de déclarer l'incapacité d'un ressortissant de l'autre Partie contractante qui réside sur le territoire de la première Partie contractante, il en informe le tribunal compétent de l'autre Partie contractante. Si le tribunal de l'autre Partie contractante, à la réception de la notification, déclare qu'il laisse au tribunal du lieu de résidence de cette personne le soin de poursuivre l'action ou ne se prononce pas dans un délai de trois mois, le tribunal du lieu de résidence de cette personne peut mener une procédure pour déclarer la personne incapable conformément à la loi de son propre État, dans la mesure où les mêmes motifs de déclaration d'incapacité sont également prévus par la loi de la Partie contractante dont cette personne est ressortissante. La décision de déclaration d'incapacité est transmise au tribunal compétent de l'autre Partie contractante.

2. En cas d'urgence, le tribunal compétent pour le lieu de résidence de la personne peut prendre les mesures nécessaires pour protéger cette personne ou ses biens. Des copies des provisions relatives à ces mesures sont transmises au tribunal compétent de la Partie contractante dont la personne est un ressortissant.

Article 25

Les dispositions des articles 23 et 24 s'appliquent, le cas échéant, à la révocation de la déclaration d'incapacité.

Article 26. Déclaration d'une personne comme disparue ou décédée et constat du décès

1. Le droit applicable en matière de déclaration d'une personne comme disparue ou décédée et de constat de décès est la législation de la Partie contractante dont la personne était un ressortissant au moment où, selon les derniers renseignements possédés, elle était encore en vie.

2. Le tribunal compétent en matière de déclaration d'une personne comme disparue ou décédée et de constat de décès est celui de la Partie contractante dont la personne était un ressortissant au moment où, selon les derniers renseignements possédés, elle était encore en vie.

3. Un tribunal de l'une des Parties contractantes peut déclarer un ressortissant de l'autre Partie contractante comme étant disparu ou décédé et constater le décès de cette personne :

1) à la demande d'une personne qui entend exercer des droits de succession ou des droits découlant des relations patrimoniales entre conjoints sur les biens immobiliers de la personne disparue ou décédée situés sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal doit rendre une décision ;

2) à la demande du conjoint de la personne disparue ou décédée qui, au moment de soumettre sa demande, réside sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal doit rendre une décision.

4. Une décision rendue sur la base du paragraphe 3 n'a d'effet juridique que sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal a rendu la décision.

CHAPITRE II. QUESTIONS DE DROIT RELATIVES À LA FAMILLE

Article 27. Contrat de mariage

1. Les conditions du mariage sont déterminées pour chaque futur époux conformément à la législation de la Partie contractante dont il est ressortissant.

2. La forme du mariage est régie par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le mariage est contracté.

3. La forme du mariage devant un représentant diplomatique ou un fonctionnaire consulaire autorisé est régie par la loi de la Partie contractante qui envoie le représentant diplomatique ou le fonctionnaire consulaire.

Article 28. Relations personnelles et patrimoniales des conjoints

1. Les relations personnelles et patrimoniales des conjoints sont régies par la législation de la Partie contractante dont les conjoints sont des ressortissants au moment du dépôt de la demande.

2. Si l'un des conjoints est ressortissant d'une Partie contractante et l'autre de l'autre Partie contractante au moment de l'introduction de la demande, la loi applicable en matière de relations personnelles et patrimoniales entre eux est celle de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ils disposent d'une résidence. Si l'un des conjoints réside sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre réside sur le territoire de l'autre Partie contractante, le droit applicable est celui de la Partie contractante dont le tribunal a été saisi.

3. Pour les questions relatives aux relations personnelles et patrimoniales entre les conjoints dans le cas visé au paragraphe 1, le tribunal compétent est un tribunal de la Partie contractante dont les conjoints sont des ressortissants au moment du dépôt de la demande. Si les conjoints résident sur le territoire de l'autre Partie contractante, un tribunal de cette Partie contractante est également compétent.

4. Pour les questions relatives aux relations personnelles et patrimoniales entre les conjoints dans le cas visé au paragraphe 2, le tribunal compétent est un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les conjoints disposent d'une résidence. Si l'un des conjoints réside sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre réside sur le territoire de l'autre Partie contractante, les tribunaux des deux Parties contractantes sont compétents.

Article 29. Divorce

1. Le divorce est régi par la loi de la Partie contractante dont les conjoints sont ressortissants au moment de l'introduction de la procédure.

2. Si, au moment de l'introduction de la procédure, l'un des conjoints est ressortissant d'une Partie contractante et l'autre est ressortissant de l'autre Partie contractante, le divorce est régi par la loi de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ils disposent d'une résidence. Si l'un des

conjoint réside sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre réside sur le territoire de l'autre Partie contractante, le droit applicable est celui de la Partie contractante dont le tribunal a été saisi.

3. Pour les questions relatives au divorce dans le cas visé au paragraphe 1, le tribunal de la Partie contractante dont les conjoints sont des ressortissants au moment du début de la procédure sont compétents. Si les conjoints résident sur le territoire de l'autre Partie contractante, un tribunal de cette Partie contractante est également compétent.

4. Pour les questions relatives au divorce dans le cas visé au paragraphe 2, le tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les époux disposent d'une résidence est compétent. Si l'un des conjoints réside sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre réside sur le territoire de l'autre Partie contractante, les tribunaux des deux Parties contractantes sont compétents.

5. Une juridiction compétente pour statuer en matière de divorce est également compétente pour statuer en matière de garde parentale et d'aliments pour les enfants mineurs.

Article 30. Reconnaissance et annulation du mariage

1. Dans les affaires de reconnaissance ou d'annulation du mariage, la législation de la Partie contractante selon laquelle le mariage a été contracté s'applique.

2. Les dispositions de l'article 29 s'appliquent également, le cas échéant, en ce qui concerne la compétence du tribunal.

Article 31. Relations juridiques entre parents et enfants

1. Les relations juridiques entre parents et enfants, y compris les demandes de pensions alimentaires, sont régies par la législation de la Partie contractante dont l'enfant a la nationalité.

2. La filiation et la reconnaissance d'un enfant sont régies par la loi de la Partie contractante dont la mère de l'enfant est ressortissante au moment de la naissance de l'enfant. Le respect de la procédure de reconnaissance d'un enfant prévue par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la reconnaissance doit avoir lieu ou a eu lieu est toutefois suffisant.

3. Les autorités de la Partie contractante dont l'enfant est un ressortissant, ainsi que les autorités de la Partie contractante sur le territoire de laquelle l'enfant réside, sont compétentes en ce qui concerne les questions visées aux paragraphes 1 et 2.

Article 32. Autres demandes d'aides

1. Pour ce qui est des autres demandes d'aides relevant du droit de la famille, la législation applicable est celle de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la personne qui demande l'aide réside.

2. Dans les cas prévus au paragraphe 1, un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la personne demandant des aliments a une résidence est compétent.

Article 33. Adoption

1. La législation applicable à l'adoption est celle de la Partie contractante dont l'adoptant est un ressortissant au moment du dépôt de la demande. Si l'adoptant est un ressortissant d'une Partie contractante et qu'il réside sur le territoire de l'autre Partie contractante, la législation applicable est celle de la dernière Partie contractante.

2. La législation de la Partie contractante dont l'adopté est ressortissant est également applicable à l'adoption lorsque cette loi requiert le consentement de l'adopté et de son représentant légal, ainsi que le consentement ou l'autorisation de l'autorité étatique compétente, et il est tenu compte des restrictions à l'adoption résultant d'un changement du lieu de résidence de l'adopté jusqu'alors en un lieu de résidence dans un autre État.

3. Si un enfant est adopté par des conjoints dont l'un est ressortissant d'une Partie contractante et l'autre de l'autre Partie contractante, les conditions prévues par la législation des deux Parties contractantes doivent être remplies. Toutefois, si les conjoints disposent d'une résidence sur le territoire d'une Partie contractante, la législation applicable est celle de cette Partie contractante.

4. Les dispositions des paragraphes précédents s'appliquent, le cas échéant, à la dissolution de l'adoption (modification de l'adoption).

5. Pour les questions relatives à l'adoption et à la dissolution de l'adoption (modification de l'adoption), le tribunal de la Partie contractante dont l'adopté est un ressortissant au moment du dépôt de la demande est compétent. Si l'adopté est un ressortissant d'une Partie contractante et qu'il réside sur le territoire de l'autre Partie contractante, où l'adoptant réside également, un tribunal de cette Partie contractante est également compétent.

Tutelle et curatelle

Article 34

1. Sauf disposition contraire du présent Accord, la loi applicable à la tutelle et à la curatelle est celle de la Partie contractante dont la personne pour laquelle un tuteur ou un curateur est nommé ou doit être nommé est ressortissante.

2. La relation juridique entre le tuteur ou le curateur et la personne placée sous tutelle ou le bénéficiaire est régie par la législation de la Partie contractante dont le tribunal a institué la tutelle ou la curatelle.

3. L'obligation d'accepter la tutelle ou la curatelle est déterminée par la législation de la Partie contractante dont la personne qui doit être désignée comme tuteur ou curateur est un ressortissant.

4. Un ressortissant de l'une des Parties contractantes peut être nommé tuteur ou curateur d'un ressortissant de l'autre Partie contractante s'il réside sur le territoire de la Partie contractante dans lequel la tutelle ou la curatelle doit être exercée et lorsque sa nomination est la plus indiquée vu l'intérêt de la personne placée sous tutelle ou du bénéficiaire.

5. Aux fins de la tutelle et de la curatelle, le tribunal de la Partie contractante dont la personne pour laquelle la tutelle ou la curatelle doit être établie est un ressortissant est compétent.

Article 35

1. S'il s'avère nécessaire, afin de protéger les intérêts d'un ressortissant de l'une ou des Parties contractantes qui réside, séjourne ou possède des biens sur le territoire de l'autre Partie contractante, de prendre des mesures relatives à la tutelle ou la curatelle, le tribunal de cette dernière Partie contractante en informe sans délai le tribunal compétent visé au paragraphe 5 de l'article 34.

2. En cas d'urgence, le tribunal de l'autre Partie contractante prend des mesures provisoires conformément à sa législation et en informe sans délai le tribunal compétent visé au paragraphe 5 de l'article 34. Les mesures provisoires demeurent en vigueur jusqu'à ce que d'autres dispositions soient prises par cette dernière juridiction.

Article 36

1. Le tribunal compétent au sens du paragraphe 5 de l'article 34 peut transférer l'exercice de la tutelle ou de la curatelle à un tribunal de l'autre Partie contractante si la personne placée sous tutelle ou bénéficiaire réside, séjourne ou possède des biens sur le territoire de cette Partie contractante. Le transfert prend effet lorsque la juridiction requise accepte l'exercice de la tutelle ou de la curatelle et le notifie à la juridiction requérante.

2. Le tribunal qui a entrepris d'instituer la tutelle ou la curatelle conformément au paragraphe 1 applique la législation en vigueur dans l'État dont elle relève.

CHAPITRE III. QUESTIONS DE PROPRIÉTÉ

Article 37. Forme des actes juridiques

1. La forme d'un acte juridique est régie par la législation de la Partie contractante applicable à l'acte lui-même. Le respect de la forme prévue par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle l'acte a lieu est toutefois suffisant.

2. La forme d'un acte juridique relatif aux biens immobiliers est régie par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ces biens sont situés.

Article 38. Biens immobiliers

Le droit applicable et les autorités compétentes en matière de relations juridiques concernant les biens immobiliers sont ceux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les biens immobiliers sont situés.

Article 39. Obligations découlant de relations contractuelles

1. Les obligations découlant de relations contractuelles sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le contrat a été conclu, sauf si les parties à la relation donnant lieu à ces obligations soumettent cette relation à la législation de leur choix.

2. Pour les questions visées au paragraphe 1, le tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le défendeur réside ou possède son siège social est compétent. Un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le demandeur réside ou possède son siège social est également compétent si l'objet du différend ou les biens du défendeur sont situés sur ce territoire.

3. Après accord, la compétence visée au paragraphe 2 peut être modifiée contractuellement par les parties à la relation contractuelle.

Article 40. Responsabilité pour les actes interdits

1. La responsabilité pour les dommages ne résultant pas d'une relation contractuelle (actes interdits) est régie par le droit de la Partie contractante sur le territoire de laquelle l'évènement donnant lieu à l'obligation s'est produit. Toutefois, si le demandeur et le défendeur sont des ressortissants de la même Partie contractante, la législation de cette Partie contractante s'applique.

2. Le tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle l'évènement donnant lieu à l'obligation s'est produit ou sur le territoire de laquelle le défendeur réside est compétent en ce qui concerne les questions visées au paragraphe 1. Le tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le demandeur réside est également compétent si les biens du défendeur sont situés sur ce territoire.

CHAPITRE IV. QUESTIONS SUCCESSORALES

Article 41. Principe d'égalité

1. Les ressortissants de l'une des Parties contractantes peuvent hériter de biens et autres droits sur le territoire de l'autre Partie contractante par la voie d'une succession ab intestat ou testamentaire, aux mêmes conditions et dans la même mesure que les ressortissants de cette Partie contractante.

2. Les ressortissants de l'une des Parties contractantes peuvent prendre des dispositions testamentaires concernant les biens situés sur le territoire de l'autre Partie contractante.

Article 42. Droit applicable

1. Les relations juridiques en matière de succession de biens mobiliers sont régies par la législation de la Partie contractante dont le défunt était un ressortissant au moment de son décès.

2. Les relations juridiques en matière de biens immobiliers sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les biens sont situés.

3. La détermination du caractère mobilier ou immobilier d'un bien faisant partie de la succession est régie par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ce bien est situé.

Article 43. Succession en déshérence

Conformément à la législation de la Partie contractante visée à l'article 42, les biens mobiliers passent à la Partie contractante dont le défunt était un ressortissant au moment de son décès et les biens immobiliers à la Partie contractante sur le territoire de laquelle ils sont situés en l'absence d'héritiers.

Article 44. Testaments

1. La capacité de rédaction ou de révocation d'un testament est régie par la loi de la Partie contractante dont le défunt était ressortissant au moment où il a rédigé ou révoqué le testament.

2. La forme de rédaction ou de révocation d'un testament est régie par la législation de la Partie contractante dont le défunt était un ressortissant au moment où il a rédigé ou révoqué le testament. Le respect de la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le testament a été rédigé ou révoqué est toutefois suffisant.

Article 45. Compétence des autorités en matière de succession

1. Pour les questions de succession relatives aux biens mobiliers, le tribunal compétent est celui de la Partie contractante dont le défunt était un ressortissant au moment de son décès.

2. Pour les questions de succession relatives aux biens immobiliers, le tribunal compétent est celui de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ces biens sont situés.

3. Si l'ensemble des biens mobiliers laissés par un ressortissant décédé de l'une des Parties contractantes est situé sur le territoire de l'autre Partie contractante, la procédure est menée, à la demande de l'héritier, par un tribunal de cette dernière Partie contractante, à condition que tous les héritiers connus aient donné leur consentement.

Article 46. Ouverture et publication du testament

Le testament est ouvert et publié par le tribunal compétent de la Partie contractante sur le territoire de laquelle se trouve le testament. Une copie du testament et du procès-verbal de son ouverture et de sa publication est envoyée au tribunal compétent pour mener la procédure de succession.

CHAPITRE V. QUESTIONS RELATIVES AU DROIT DU TRAVAIL

Article 47

1. Les parties à une relation de travail peuvent soumettre cette relation à la législation qu'elles ont choisie.

2. En l'absence de choix du droit applicable, la création, la modification, la dissolution et la cessation d'une relation de travail ainsi que les réclamations qui en découlent sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le travail est effectué, a été effectué ou devait être effectué. Si un travailleur effectue un travail sur le territoire d'une Partie

contractante sur la base d'une relation de travail l'associant à un lieu de travail qui a son siège social sur le territoire de l'autre Partie contractante, la création, la modification, la dissolution et la cessation de la relation de travail ainsi que les réclamations qui en découlent sont régies par la législation de cette dernière Partie contractante.

3. Les tribunaux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le travail est effectué, a été effectué ou devait être effectué sont compétents en ce qui concerne les questions visées au paragraphe 2. Les tribunaux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le défendeur réside, ainsi que les tribunaux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le demandeur réside sont compétents, à condition que l'objet du différend ou les biens du défendeur soient situés sur ce territoire.

4. Les tribunaux visés au paragraphe 3 peuvent être modifiés par accord des parties à la relation de travail.

CHAPITRE VI. FRAIS DE PROCÉDURE JUDICIAIRE ET MOYENS RELATIFS À LA PROCÉDURE JUDICIAIRE

Article 48. Exonération de l'obligation de déposer une caution pour les frais d'une procédure

Les ressortissants d'une Partie contractante qui disposent d'un lieu de résidence ou de séjour sur le territoire de l'une des Parties contractantes et qui comparaissent devant les tribunaux de l'autre Partie contractante ne sont pas tenus de déposer une caution pour les frais de procédure pour la seule raison qu'ils sont des ressortissants étrangers ou qu'ils ne disposent pas d'un lieu de résidence ou de séjour sur le territoire de la Partie contractante devant laquelle ils comparaissent.

Exemption de paiement des frais de justice

Article 49

1. Les ressortissants d'une Partie contractante sont exemptés, sur le territoire de l'autre Partie contractante, du paiement des redevances, avances et autres dépenses afférentes à la procédure et ont droit à une représentation gratuite lors des procédures dans les mêmes conditions et dans la même mesure que les ressortissants de l'autre Partie contractante.

2. Les exonérations visées au paragraphe 1 concernent tous les actes relatifs à la procédure, y compris les actes exécutoires.

3. L'exonération des frais accordée dans une affaire déterminée par un tribunal d'une Partie contractante s'étend également aux frais encourus pour l'accomplissement d'actes liés à une procédure dans la même matière sur le territoire de l'autre Partie contractante.

Article 50

1. Afin de bénéficier d'une exemption des frais de justice ou d'une représentation juridique gratuite au cours de la procédure, le demandeur présente une attestation relative à sa situation personnelle, familiale et patrimoniale. Cette attestation est fournie par une autorité compétente de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le demandeur dispose d'un lieu de résidence ou de séjour.

2. Lorsque le requérant ne dispose ni d'un lieu de résidence ni d'un lieu de séjour sur le territoire de l'une des Parties contractantes, cette attestation peut être délivrée ou vérifiée par un agent diplomatique ou consulaire de la Partie dont il est un ressortissant.

3. Le tribunal qui statue sur l'exonération de paiement de frais peut demander à l'autorité qui a délivré l'attestation de fournir des précisions ou des compléments d'information.

Article 51

1. Un ressortissant de l'une des Parties contractantes qui entend demander à être exempté des frais de justice ou à être représenté gratuitement au cours des procédures devant une autorité compétente de l'autre Partie contractante peut présenter cette demande par écrit ou oralement, pour qu'elle soit transposée au dossier, au tribunal compétent de son lieu de résidence ou de séjour. Ce tribunal transmet la demande et l'attestation visée à l'article 50 au tribunal compétent de l'autre Partie contractante.

2. La demande visée au paragraphe 1 du présent article peut être déposée en même temps qu'une citation à comparaître ou qu'une demande d'ouverture de procédure.

Article 52

Dans le cas où le tribunal d'une Partie contractante demande à une partie à une action judiciaire ou à une partie à une procédure qui réside ou séjourne sur le territoire de l'autre Partie contractante de payer les frais de justice ou de corriger les lacunes d'une citation à comparaître ou d'une demande, il doit par la même occasion fixer un délai qui ne peut être inférieur à un mois. La durée du délai est comptée à partir de la date à laquelle l'acte sur la question est signifié.

Article 53. Délais

1. Si le tribunal de l'une des Parties contractantes fixe, pour une partie à une action judiciaire ou une partie à une procédure qui réside sur le territoire de l'autre Partie contractante, un délai afin d'accomplir un acte de procédure, le respect du délai est déterminé sur la base de la date du cachet de la poste de la Partie contractante à partir du territoire de laquelle le document attestant l'accomplissement de l'acte est envoyé.

2. Si les paiements et avances exigés par un tribunal ont été effectués dans le délai imparti sur le territoire de l'autre Partie contractante, le respect de celui-ci est déterminé en fonction de la date à laquelle le paiement ou l'avance est remis à une banque de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la partie à l'action judiciaire ou la partie à la procédure dispose d'un lieu de résidence.

3. Le tribunal qui statue sur la question applique la législation de son État pour déterminer les conséquences du non-respect des délais.

CHAPITRE VII. RECONNAISSANCE ET EXÉCUTION DES DÉCISIONS (ORDONNANCES ET
CONDAMNATIONS)

Article 54. Reconnaissance des décisions en matière non patrimoniale

Les décisions définitives, non patrimoniales, en matière civile, familiale et de travail et en matière d'autorité parentale, ainsi que les décisions exécutoires non passées en force de chose jugée rendues par les tribunaux d'une Partie contractante sont reconnues sur le territoire de l'autre Partie contractante sans qu'il soit nécessaire de mener une procédure particulière de reconnaissance, à condition que les tribunaux de l'autre Partie contractante n'aient pas rendu antérieurement une décision définitive sur la même matière et n'aient pas eu une compétence exclusive sur la base du présent Accord ou sur la base du droit interne de cette dernière Partie contractante si une telle disposition n'est pas contenue dans l'Accord.

Reconnaissance et exécution des décisions en matière de propriété et de non-propriété qui nécessitent une exécution

Article 55

1. Dans les conditions prévues par le présent Accord, les Parties contractantes reconnaissent et exécutent sur leur territoire les décisions suivantes rendues sur le territoire de l'autre Partie contractante :

- 1) les décisions judiciaires en matière civile, familiale et de travail ;
- 2) les décisions judiciaires en matière pénale relatives à la réparation des dommages causés par une infraction pénale.

2. Sont également considérés comme des décisions judiciaires au sens du paragraphe 1 les accords conclus devant les tribunaux en matière civile, familiale et de travail et portant sur des biens.

Article 56

Les décisions visées à l'article 55 sont reconnues et exécutées sur le territoire de l'autre Partie contractante, à condition que :

1) conformément à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision a été rendue, la décision est définitive et exécutoire et, en matière d'obligations alimentaires, que la décision est exécutoire même si elle n'est pas devenue définitive ;

2) le tribunal qui a rendu la décision était compétent sur la base du présent Accord ou, si l'Accord ne contient pas de disposition à cet effet, sur la base du droit interne de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée ;

3) la partie concernée n'a pas été privée de la possibilité de défendre ses droits et, en particulier, qu'une citation à comparaître au procès a été adressée en temps utile et de la manière appropriée à une partie qui n'a pas participé à la procédure et, en cas de capacité limitée d'agir en justice, la partie n'a pas été privée d'une représentation régulière ;

4) aucune affaire entre les mêmes parties n'a déjà été jugée définitivement par un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée, et qu'aucune procédure dans cette affaire entre les mêmes parties n'a été préalablement engagée devant un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée ;

5) aucune décision rendue par une autorité d'un État tiers entre les mêmes parties et dans la même affaire n'a déjà été reconnue ou exécutée sur le territoire de la Partie contractante dans laquelle la décision doit être reconnue et exécutée ;

6) la loi appliquée est la loi applicable sur la base du présent Accord ou, si la question de la loi applicable n'est pas stipulée dans l'Accord, sur la base des règles de conflit de lois (droit international privé) de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée.

Article 57

1. Une demande de reconnaissance et d'exécution d'une décision peut être déposée directement auprès d'un tribunal compétent de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée ou par l'intermédiaire du tribunal de première instance qui a instruit l'affaire.

2. Chaque demande est accompagnée :

1) de la décision ou d'une copie certifiée conforme de celle-ci, accompagnée d'une déclaration indiquant que la décision est devenue définitive et exécutoire et, en matière d'obligations alimentaires, si la décision n'est pas devenue définitive, accompagnée d'une déclaration indiquant que la décision est exécutoire, à moins que ce fait ne ressorte clairement de la décision elle-même ;

2) d'un document attestant que la partie au sujet de laquelle la décision a été rendue et qui n'a pas participé à la procédure a reçu une citation à comparaître au procès en temps utile et selon les modalités appropriées, conformément à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision a été rendue ; ou, si la partie a une capacité limitée d'agir en justice, d'un document attestant que ladite partie a été représentée de manière appropriée ;

3) d'une traduction certifiée conforme de la demande et des documents visés aux alinéas 1 et 2 dans la langue de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue ou exécutée.

Article 58

1. Au cours d'une procédure relative à la reconnaissance et à l'exécution d'une décision, le tribunal détermine uniquement si les conditions visées aux articles 56 et 57 sont remplies.

2. La reconnaissance et l'exécution de décisions sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les décisions doivent être reconnues et exécutées ; cette exigence s'applique également à la forme de la demande de reconnaissance et d'exécution d'une décision. Une demande de reconnaissance et d'exécution d'une décision est accompagnée de copies de la décision et de ses annexes pour transmission à la partie à la procédure.

3. Si, sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal a rendu la décision, l'exécution de cette dernière a été suspendue, la procédure de reconnaissance et d'exécution ou la procédure d'exécution est suspendue sur le territoire de l'autre Partie contractante.

4. En ce qui concerne la reconnaissance et l'exécution d'une décision, un tribunal peut demander des clarifications et des informations supplémentaires aux parties et au tribunal qui a rendu la décision.

Exécution des décisions relatives aux frais

Article 59

1. Si une personne qui, conformément à l'article 49, a été dispensée de payer les frais d'une procédure est tenue, par une décision définitive rendue sur le territoire d'une Partie contractante, de payer ces frais à une partie à la procédure, le tribunal compétent de l'autre Partie contractante sur le territoire de laquelle lesdits frais doivent être collectés statue gratuitement sur la demande concernant le caractère exécutoire de cette décision.

2. Les frais de certification du caractère définitif et exécutoire de la décision et les frais de traduction des documents requis sont également considérés comme des frais de procédure.

Article 60

1. Le tribunal qui statue sur l'exécution d'une décision relative aux frais ne constate que le caractère définitif et exécutoire de cette décision.

2. La demande d'exécution d'une décision est accompagnée de la décision ou d'une copie certifiée conforme de la partie de la décision qui fixe le montant des frais, ainsi que d'une déclaration indiquant que la décision en question est définitive et exécutoire, et d'une traduction certifiée conforme de ces actes.

3. L'autorité de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les frais de procédure ont été payés d'avance par l'État présente une demande de remboursement de ces frais au tribunal compétent de l'autre Partie contractante. Ce dernier recouvre les frais conformément à son droit, sans percevoir de frais, et remet les montants obtenus à la représentation diplomatique ou consulaire de l'autre Partie contractante. Les dispositions des paragraphes 1 et 2, respectivement, sont applicables.

PARTIE III QUESTIONS PÉNALES

CHAPITRE I. ENGAGEMENT DES POURSUITES PÉNALES

Article 61. Obligation d'engager des poursuites pénales

1. Chaque Partie contractante, à la demande de l'autre Partie contractante, poursuit ses propres ressortissants et les personnes résidant de manière permanente sur son territoire

souçonnés d'avoir commis des infractions pénales sur le territoire de la Partie contractante requérante.

2. Dans les cas visés au paragraphe 1, les autorités judiciaires compétentes de la Partie contractante requise appliquent la législation de leur propre État.

3. Si l'acte à propos duquel la poursuite doit être engagée donne lieu à des demandes de dommages-intérêts et que des demandes d'indemnisation appropriées ont été présentées, elles sont annexées à la procédure engagée.

Article 62. Dispositions particulières

1. Si, selon la législation de la Partie contractante requérante, l'acte visé au paragraphe 1 de l'article 61 est considéré comme une infraction pénale, alors que selon la législation de la Partie contractante requise, il s'agit d'un délit, la Partie contractante requise traite la demande reçue conformément à sa propre législation.

2. Chaque Partie contractante, à la demande de l'autre Partie contractante, accepte et examine l'affaire conformément au paragraphe 1 de l'article 61, lorsqu'il s'agit de mineurs soupçonnés d'avoir commis des actes illégaux.

Article 63. Demande d'engagement de poursuites pénales

1. Une demande de poursuites contient les éléments suivants :

- 1) le nom de l'autorité requérante ;
- 2) le nom complet de la personne soupçonnée, sa nationalité et d'autres informations personnelles ;
- 3) la description et la définition juridique de l'acte à l'occasion duquel la demande d'engagement de poursuites est présentée.

2. À la demande doivent être joints :

- 1) le texte des dispositions du droit pénal et, si nécessaire, des autres dispositions légales de la Partie requérante essentielles aux poursuites ;
- 2) les dossiers de l'affaire ou des copies certifiées conformes de ceux-ci, ainsi que les éléments de décision ;
- 3) les demandes d'indemnisation et, dans la mesure du possible, les informations relatives au montant du préjudice ;
- 4) les demandes de poursuites émanant des victimes, si la législation de la Partie requérante l'exige.

Article 64. Transfert du suspect

1. Si, au moment où la demande d'engagement des poursuites est présentée, le suspect est en état d'arrestation provisoire sur le territoire de la Partie contractante requérante, des dispositions sont prises pour transférer la personne sur le territoire de la Partie contractante requise.

2. Si, au moment où la demande d'engagement des poursuites est présentée, le suspect est en liberté sur le territoire de la Partie contractante requérante, celle-ci prend, si nécessaire, des mesures, conformément à sa propre législation, en vue de son transfert sur le territoire de la Partie contractante requise.

Article 65. Notification du jugement définitif d'une affaire

La Partie contractante requise notifie à la Partie contractante requérante le jugement définitif dans une affaire. À la demande de la Partie contractante requérante, une copie de cette décision est transmise.

Article 66. Conséquences des poursuites

Une fois les poursuites engagées, les autorités judiciaires de la Partie requérante ne peuvent plus mener de procédure contre la même personne pour le même fait, à moins que la Partie contractante requérante n'ait stipulé dans la demande qu'elle conserve le droit d'engager des poursuites au cas où la Partie contractante requise refuse d'engager des poursuites ou met fin à la procédure.

CHAPITRE II. EXTRADITION AUX FINS DE POURSUITES JUDICIAIRES ET D'EXÉCUTION D'UNE
CONDAMNATION

Circonstances motivant l'extradition

Article 67

1. Les Parties contractantes extradent, sur demande, conformément aux dispositions du présent Accord, les personnes se trouvant sur leur territoire, aux fins de procédures pénales ou d'exécution d'une condamnation.

2. L'extradition en vue de l'exercice d'une procédure pénale n'a lieu que pour les infractions qui, conformément au droit des deux Parties contractantes, sont passibles d'une condamnation supérieure à un an de privation de liberté ou d'une condamnation plus grave.

3. L'extradition aux fins d'exécution d'une condamnation n'a lieu que pour des faits qui constituent des infractions selon le droit des deux Parties contractantes et si la personne dont l'extradition est demandée a été condamnée à une condamnation d'au moins six mois de privation de liberté ou à une condamnation criminelle plus grave.

Article 68

1. L'extradition n'est pas accordée si :

- 1) la personne dont l'extradition est demandée est un ressortissant de la Partie contractante requise ou qui jouit du droit d'asile sur le territoire de cette Partie ;
- 2) l'infraction a été commise sur le territoire de la Partie contractante requise ;

3) la poursuite ou la condamnation ne peut être exécutée pour cause de prescription ou pour d'autres raisons légales, conformément à la législation de la Partie contractante requise ;

4) des poursuites sont déjà engagées contre la personne dont l'extradition est demandée pour le même fait délictueux, une condamnation définitive a déjà été prononcée à son encontre, ou les poursuites ont été définitivement arrêtées sur le territoire de la Partie contractante requise ;

5) des poursuites peuvent être engagées sur la base d'une plainte privée ;

6) l'infraction est considérée comme étant de nature politique ; une infraction n'est pas considérée comme une infraction politique si, compte tenu de toutes les circonstances de l'affaire en question, et notamment des motifs de celui-ci, de la manière dont l'acte a été commis, des moyens utilisés ou de la menace d'utilisation, ainsi que des conséquences réelles ou prévues, l'acte est de nature criminelle et non politique ;

7) l'infraction concerne uniquement une violation d'obligations militaires ;

8) l'extradition violerait l'ordre public ou les principes de l'ordre juridique.

2. Si l'extradition n'a pas lieu, la Partie contractante requise notifie à la Partie contractante requérante les motifs de son refus.

Article 69. Restrictions d'extradition relatives à la peine de mort

Si l'infraction est punie de la peine de mort par la législation de la Partie requérante et n'est pas punie de ce type de peine par la législation de la Partie requise, cette peine ne peut être imposée ou exécutée sur le territoire de la Partie requérante.

Article 70. Demande d'extradition

1. La demande d'extradition aux fins de poursuites est accompagnée d'une copie certifiée conforme du mandat d'arrêt provisoire, ainsi que de la description de l'acte criminel, et du texte des dispositions légales relatives à l'acte commis par la personne dont l'extradition est demandée. En cas d'infraction contre des biens, le montant des dommages qui ont été ou pourraient être causés par l'acte criminel doit également être indiqué.

2. La demande d'extradition aux fins d'exécution d'une condamnation doit être accompagnée d'une copie certifiée conforme de la condamnation définitive et du texte des dispositions légales relatives à l'acte commis par la personne condamnée. Si la personne condamnée a commencé à purger sa condamnation, la partie de sa condamnation qu'elle a accomplie est indiquée.

3. La demande d'extradition est également accompagnée, dans la mesure du possible, d'une description de la personne dont l'extradition est demandée, de renseignements sur sa nationalité, sa situation familiale et son lieu de résidence, dans la mesure où ces renseignements ne ressortent pas de la condamnation ou de la décision de détention provisoire, ainsi que d'une photographie et les empreintes digitales de cette personne.

Article 71. Renseignements complémentaires accompagnant la demande d'extradition

Si les renseignements reçus ne sont pas suffisants pour la mise en œuvre de la demande d'extradition, la Partie contractante requise peut exiger des renseignements complémentaires, en

fixant à cet effet un délai qui ne peut excéder deux mois. Cette période peut être prolongée s'il existe des raisons valables de le faire.

Arrestation en vue de l'extradition

Article 72

À la réception de la demande d'extradition, la Partie contractante requise prend sans délai des mesures pour arrêter la personne dont l'extradition est demandée, à l'exception des cas où il est évident que l'extradition, conformément au présent Accord, ne peut avoir lieu.

Article 73

1. L'arrestation peut également avoir lieu avant la réception de la demande d'extradition si la Partie contractante requérante en fait expressément la demande, à l'appui d'un mandat d'arrêt provisoire ou d'un jugement qui constitue un motif de demande d'extradition. L'arrestation peut être demandée par courrier, télégramme ou tout autre moyen permettant d'exclure tout doute.

2. L'autre Partie contractante est informée sans délai d'une arrestation effectuée conformément au paragraphe 1.

Article 74. Libération de la personne arrêtée

1. La Partie contractante requise peut mettre en liberté une personne arrêtée conformément à l'article 72 si les renseignements complémentaires demandés par cette Partie n'ont pas été envoyés dans le délai visé à l'article 71.

2. La personne arrêtée conformément au paragraphe 1 de l'article 73 est libérée si la demande d'extradition ne parvient pas dans un délai d'un mois après la date à laquelle l'autre Partie contractante a été informée de l'arrestation provisoire.

Article 75. Report de l'extradition

Si, sur le territoire de la Partie contractante requise, des poursuites sont en cours à l'encontre de la personne dont l'extradition est demandée ou si cette personne a été condamnée pour une autre infraction, l'extradition peut être reportée jusqu'à ce que les poursuites soient terminées, que la condamnation infligée ait été entièrement purgée, ou que ladite personne ait été libérée avant d'avoir purgé sa condamnation.

Article 76. Extradition temporaire

1. L'extradition temporaire de la personne réclamée a lieu sur la base d'une demande de la Partie contractante requérante, si l'ajournement de l'extradition entraîne la prescription de l'action publique ou entrave de manière significative la procédure dans une affaire impliquant un acte criminel commis par cette personne.

2. Une personne qui a fait l'objet d'une extradition temporaire est renvoyée sans délai à l'issue d'une procédure aux fins de laquelle elle a été extradée, mais au plus tard trois mois après la date de l'extradition temporaire.

Article 77. Concours de demandes d'extradition

Si plusieurs États demandent l'extradition d'une même personne, la Partie contractante requise a le droit de décider vers quel État elle doit extradier cette personne. Pour prendre cette décision, il est tenu compte de toutes les circonstances, notamment de la nationalité de la personne concernée, du lieu où l'infraction a été commise et de la nature de celle-ci.

Article 78. Limite des poursuites dans le cas d'une personne extradée

1. Les poursuites à l'encontre d'une personne extradée ne sont pas engagées, ni aucune condamnation exécutée à son égard, sans le consentement de la Partie contractante requise, et cette personne ne peut être extradée vers un État tiers en raison d'un acte criminel commis avant son extradition autre que celui pour lequel elle a été extradée.

2. Le consentement de la Partie contractante requise n'est pas requis si :

1) la personne extradée n'a pas quitté le territoire de la Partie contractante requérante dans un délai de trente jours après l'achèvement des poursuites ou après avoir purgé la condamnation. Ce délai n'inclut pas la période pendant laquelle la personne extradée n'a pas été en mesure, sans manquement de sa part, de quitter le territoire.

2) la personne extradée a quitté le territoire de la Partie contractante requérante, mais y est retournée volontairement par la suite.

Article 79. Exécution de l'extradition

La Partie contractante requise informe la Partie contractante requérante du lieu et de la date du transfert. Si la Partie contractante requérante n'accepte pas la personne faisant l'objet de l'extradition dans un délai de quinze jours à compter de la date fixée pour l'extradition, cette personne peut être libérée.

Article 80. Réextradition

Si une personne extradée se soustrait d'une manière quelconque aux poursuites ou à l'exécution d'une condamnation et retourne sur le territoire de la Partie contractante requise, elle est extradée dès réception d'une nouvelle demande sans qu'il soit nécessaire d'envoyer les documents prévus à l'article 70.

Article 81. Communication de l'issue des poursuites

La Partie contractante requérante informe sans délai la Partie contractante requise de l'issue des poursuites engagées à l'encontre de la personne extradée. Si un jugement sans appel a été rendu, une copie de celui-ci est transmise.

Article 82

Transport en transit

1. Chaque Partie contractante autorise, sur demande de l'autre Partie contractante, le transport en transit à travers son territoire des personnes extradées par un État tiers vers la Partie contractante requérante. La Partie contractante requise peut refuser l'autorisation si, en vertu du présent Accord, il n'existe aucune obligation de procéder à l'extradition.

2. La demande d'autorisation de transit d'une personne est transmise selon la même procédure que la demande d'extradition.

3. La Partie contractante requise assure le transport en transit de la manière qui lui paraît la plus appropriée.

4. L'autorisation de transport en transit n'est pas requise s'il s'effectue par voie aérienne sans atterrissage intermédiaire.

Article 83. Frais d'extradition et de transport en transit

Les frais d'extradition incombent à la Partie contractante sur le territoire de laquelle ils se produisent. Les frais de transit incombent à la Partie contractante requérante.

CHAPITRE III. DISPOSITIONS SPÉCIALES RELATIVES À L'ENTRAIDE JUDICIAIRE EN MATIÈRE PÉNALE

Article 84. Transfert provisoire de personnes privées de liberté

1. Si une personne citée par les autorités judiciaires en tant que témoin dont l'audition est nécessaire a été détenue sur le territoire de la Partie contractante requise, les autorités compétentes de celle-ci prennent des dispositions pour le transfert de cette personne sur le territoire de la Partie contractante requérante. La personne reste en détention et est renvoyée immédiatement après l'interrogatoire.

2. S'il s'avère nécessaire d'entendre le témoignage d'une personne détenue sur le territoire d'un État tiers, les autorités compétentes de la Partie contractante requise accordent l'autorisation de faire transiter cette personne par le territoire de cet État.

Article 85. Livraison d'objets

1. La Partie contractante requise remet à la Partie contractante requérante les objets obtenus par l'auteur à la suite d'un acte criminel, ainsi que les objets qui constituent des preuves matérielles dans le cadre de poursuites.

2. La Partie contractante requise peut différer temporairement la remise des objets s'ils sont nécessaires dans une autre procédure pénale.

3. Les droits de tiers sur les objets remis à l'autre Partie contractante sont réservés. Après l'achèvement du procès pénal, les objets sont restitués à la Partie contractante qui les a livrés ou sont, avec le consentement de cette Partie, remis directement aux ayants droit.

4. Lorsque des objets sont livrés en vertu du présent article, les dispositions limitant l'importation ou l'exportation d'objets et de devises ne sont pas appliquées.

Communication des jugements de condamnation

Article 86

Les Parties contractantes se notifient mutuellement les condamnations entrées en vigueur et rendues par les tribunaux d'une Partie contractante à l'égard des ressortissants de l'autre Partie contractante.

Article 87

Les Parties contractantes se communiquent, sur présentation d'une demande motivée, les renseignements relatifs aux condamnations sans appel rendues par les tribunaux de l'une d'entre elles à l'égard de personnes qui ne sont pas ressortissantes de la Partie contractante requérante.

Article 88

Les Parties contractantes se transmettent, sur demande, les empreintes digitales des personnes visées aux articles 86 et 87.

Article 89. Renseignements provenant de casiers judiciaires

Les Parties contractantes se transmettent, sur demande, des renseignements complets sur les ressortissants condamnés de l'autre Partie contractante et des renseignements sur les décisions relatives aux condamnations ultérieures, dans la mesure où elles sont inscrites dans le casier judiciaire selon le droit de la Partie contractante dont le tribunal a prononcé la condamnation.

Article 90. Présence de représentants dans la fourniture de l'entraide judiciaire

Les représentants d'une Partie contractante peuvent, avec l'accord de l'autorité centrale de l'autre Partie contractante visée au paragraphe 1 de l'article 4, être présents lors de l'accomplissement d'une action dans le cadre de l'entraide judiciaire sur le territoire de l'autre Partie contractante.

CHAPITRE IV. EXÉCUTION DES DÉCISIONS DE JUSTICE EN MATIÈRE PÉNALE

Article 91. Définitions

1. Aux fins du présent chapitre, le terme « mesures de sûreté médicale » s'entend :
  - 1) en République de Pologne : du placement de l'auteur de l'infraction dans un hôpital psychiatrique, une autre institution appropriée ou dans un centre de désintoxication ;
  - 2) en République de Lettonie : du placement d'une personne dans un hôpital psychiatrique.
2. Aux fins du présent chapitre, les termes suivants ont le sens indiqué ci-après :
  - « L'État dans lequel la condamnation a été prononcée » s'entend de l'État dans lequel une décision de justice a été rendue concernant une peine privative de liberté ou une mesure de sécurité médicale à exécuter ;

- « L'État dans lequel la condamnation doit être exécutée » s'entend de l'État qui a appliqué ou qui doit mettre en application la privation de liberté ou la mise en œuvre des mesures de sûreté médicale.

Article 92. Principe général

1. Les Parties contractantes s'engagent mutuellement à procéder, sur demande et conformément aux dispositions du présent Accord, à l'exécution des décisions en matière pénale sur la base desquelles les tribunaux de l'une d'entre elles ont condamné avec effet définitif des ressortissants de l'autre Partie contractante à une peine privative de liberté ou l'exécution de mesures de sûreté médicale.

2. Les demandes visées au paragraphe 1 peuvent être présentées par les autorités centrales visées au paragraphe 1 de l'article 4, soit de l'État où la condamnation a été rendue, soit de l'État où la condamnation doit être mise en application.

Article 93. Droits d'une personne condamnée

1. Une personne condamnée, son représentant légal, son mandataire, son conjoint, ses parents en ligne directe ou ses frères et sœurs peuvent déposer une demande relative aux mesures visées à l'article 92 à chaque Partie contractante.

2. Toute personne condamnée à laquelle le présent Accord peut s'appliquer est informée des dispositions du présent chapitre par l'État dans lequel la condamnation a été prononcée.

Article 94. Principe de sanction judiciaire

L'exécution d'une décision n'est entreprise que si l'acte sur lequel elle est basée constitue également une infraction pénale selon la législation de l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée ou serait une infraction pénale si l'acte en question avait été commis sur le territoire de l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée.

Article 95. Infractions politiques

1. Une décision n'est pas exécutée si l'acte sur lequel elle est fondée est une infraction pénale de nature politique.

2. Une infraction n'est pas considérée comme une infraction politique si, compte tenu de toutes les circonstances de l'affaire en question, et notamment des motifs de celui-ci, de la manière dont l'acte a été commis, des moyens utilisés ou de la menace d'utilisation, ainsi que des conséquences réelles ou prévues, l'acte est de nature criminelle et non politique.

Article 96. Infractions militaires

Une décision n'est pas entreprise si l'acte sur lequel la décision est basée consiste uniquement en la violation d'obligations militaires.

Article 97. Infractions fiscales

Dans les affaires d'infractions financières, l'exécution d'une décision ne peut être rejetée pour la seule raison que la législation de l'État où la condamnation doit être exécutée ne comporte pas les mêmes dispositions relatives aux impôts, aux droits de douane, aux monopoles, aux opérations en devises étrangères, au commerce extérieur ou à la réglementation des marchandises que la législation de l'État où la condamnation a été rendue.

Article 98. Prescription

L'exécution d'une décision n'est pas mise en œuvre si l'exécution de la peine ou la mise en œuvre des mesures de sûreté médicale est prescrite conformément à la législation de l'une des Parties contractantes.

Article 99. Tribunaux spéciaux

Une décision n'est pas exécutée si une condamnation a été prononcée par un tribunal spécial.

Article 100. Condamnations par contumace

Une décision n'est pas exécutée si une condamnation a été prononcée en l'absence de la personne condamnée.

Article 101. Interdiction relative au respect de la chose jugée

Une décision n'est pas exécutée si une personne condamnée, dans l'État où la condamnation doit être exécutée, a été condamnée avec effet définitif ou acquittée pour le même fait.

Article 102. Principe de préservation de l'ordre public

Une décision n'est pas mise en œuvre si elle est de nature à porter atteinte à l'ordre public ou aux principes de l'ordre juridique.

Article 103. Conditions préalables à l'exécution d'une décision

1. L'exécution d'une décision ne peut être entreprise qu'avec le consentement de la personne condamnée. Si la personne condamnée n'est pas en mesure d'exprimer un consentement effectif selon la loi, le consentement est exprimé par son représentant légal.

2. L'exécution d'une décision n'est pas entreprise si le condamné est privé de liberté dans l'État où la condamnation a été rendue et si, au jour de la réception de la demande, il ne restait à accomplir qu'une peine privative de liberté ou des mesures de sûreté médicale pour une période n'excédant pas quatre mois. Dans l'estimation de cette condition préalable, il faut inclure toutes les peines de privation de liberté et toutes les mesures de sûreté médicale ou les pénalités de celles-ci qui restent à compléter. Si la durée des mesures de sûreté médicale n'a pas été précisée, la

date prise en considération est la date la plus tardive à laquelle elles prendraient fin, selon la loi de l'État où la condamnation a été rendue.

Article 104. Examen des demandes

La Partie contractante requise informe dans les meilleurs délais la Partie contractante requérante de la mesure dans laquelle la demande d'exécution de la décision a été accordée. Un refus total ou partiel est accompagné d'une justification.

Article 105. Exécution des décisions

1. En cas d'exécution de la décision, le tribunal de l'État où la condamnation doit être purgée précise, conformément à la législation de cet État, la durée de la peine privative de liberté à exécuter ou des mesures de sécurité médicale à mettre en œuvre telles qu'elles figurent dans la décision rendue par le tribunal de l'État où la condamnation a été prononcée. Toutefois, si la législation de l'État où la condamnation doit être exécutée prévoit pour l'infraction une peine maximale de privation de liberté inférieure à celle prévue dans la décision du tribunal de l'État où la condamnation a été rendue, le tribunal de l'État où la condamnation doit être exécutée fixe la peine de privation de liberté au maximum prévu pour ce type d'infraction par la loi de cet État.

2. L'exécution de la décision par l'État où la condamnation doit être purgée ne doit en aucun cas avoir pour conséquence de placer la personne condamnée dans une situation moins favorable que celle dans laquelle elle se serait trouvée si la décision avait continué à être exécutée dans l'État où la condamnation a été prononcée.

3. L'exécution de la décision, ainsi que la libération conditionnelle, sont conformes à la législation de l'État dans lequel la condamnation doit être purgée. Si les dispositions légales relatives à la libération conditionnelle de l'État dans lequel la condamnation a été prononcée sont plus favorables à la personne condamnée, elles doivent être appliquées.

4. La période de privation de liberté ou de mise en œuvre de mesures de sûreté médicale dans l'État où la condamnation a été prononcée est déduite de la période de privation de liberté ou de mise en œuvre de mesures de sûreté médicale dans l'État où la condamnation doit être purgée.

Article 106. Exécution d'une partie d'une décision

Si une condamnation a été prononcée pour plusieurs infractions et que l'engagement d'exécution de la décision porte uniquement sur la peine de privation de liberté ou sur les mesures de sûreté médicale associées à certaines de ces infractions, la juridiction de l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée précise dans la procédure visée à l'article 105 la peine de privation de liberté qui doit être exécutée ou les mesures de sûreté médicale qui doivent être mises en œuvre pour ces infractions.

Article 107. Conséquences de l'exécution

1. Pendant l'exécution d'une peine privative de liberté ou la mise en œuvre de mesures de sûreté médicale dans l'État où la condamnation doit être purgée, l'État dans lequel la condamnation a été prononcée ne prend pas d'autres mesures en rapport avec l'exécution.

2. L'État dans lequel la condamnation a été prononcée est habilité à exécuter la partie restante de la condamnation ou à mettre en œuvre la partie restante des mesures de sécurité médicale si la personne condamnée, se soustrayant à l'exécution de la décision dans l'État où la condamnation doit être purgée, a quitté son territoire. L'État dans lequel la condamnation doit être purgée informe sans délai l'État dans lequel la condamnation a été prononcée de ces circonstances.

3. Le droit de l'État dans lequel la condamnation a été prononcée, tel que visé au paragraphe 2, s'éteint avec effet définitif si la peine privative de liberté a été exécutée, si les mesures de sécurité médicale ont été mises en œuvre ou si elles ont été remises.

Article 108. Grâces et amnisties

1. Une personne condamnée peut être graciée dans l'État où la condamnation doit être exécutée. L'État dans lequel la condamnation a été prononcée peut demander à l'État dans lequel elle doit être purgée d'accorder la grâce. Cette demande est traitée favorablement par l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée. L'État dans lequel la condamnation a été rendue a le droit d'accorder la grâce avec effet sur son propre territoire.

2. L'État dans lequel la condamnation doit être purgée accorde au condamné une amnistie applicable à la fois dans l'État où elle doit être purgée et dans l'État où elle a été prononcée.

Article 109. Annulation ou modification d'une décision

L'État dans lequel la condamnation a été rendue est seul compétent pour l'annulation ou la modification d'une décision dont l'exécution a été entreprise.

Article 110. Notification

1. Les Parties contractantes se notifient mutuellement dans les meilleurs délais toutes les circonstances qui pourraient exercer une influence sur l'exécution de la décision.

2. L'État dans lequel la condamnation a été rendue notifie à l'État dans lequel elle doit être exécutée, notamment toute amnistie ou cessation ou modification de la décision dont l'exécution a été entreprise.

3. L'État dans lequel la condamnation doit être exécutée notifie à l'État dans lequel la condamnation a été prononcée, notamment, l'exécution de la décision.

Article 111. Transfert

1. Si la personne condamnée séjourne sur le territoire de l'État dans lequel la condamnation a été rendue, cet État prend, dès que possible, toutes les mesures nécessaires pour transférer la personne condamnée aux autorités de l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée.

2. L'État dans lequel la condamnation a été rendue et l'État dans lequel elle doit être exécutée conviennent du moment et du lieu du transfert de la personne condamnée aux autorités de l'État dans lequel le jugement doit être exécuté et, si nécessaire, aux autorités de l'État de transit.

3. Le personnel d'escorte d'une Partie contractante qui doit accompagner le condamné par voie aérienne sur le territoire de l'autre Partie contractante ou le faire sortir de ce territoire a le droit d'utiliser, sur le territoire de l'autre Partie contractante, les moyens nécessaires pour éviter que le condamné ne s'évade avant ou après son transfert.

4. L'État dans lequel la condamnation a été rendue peut, après que l'exécution de la décision a été entreprise par l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée, reporter le transfert de la personne condamnée afin de mener un procès pénal en rapport avec une autre infraction ou afin d'exécuter une peine de privation de liberté ou de mettre en œuvre des mesures de sûreté ordonnées par ses tribunaux en rapport avec une autre infraction.

Article 112. Protection d'une personne condamnée

1. Si une personne condamnée a été transférée, conformément au présent Accord, de l'État où la condamnation a été rendue à l'État où elle doit être exécutée, elle ne peut être poursuivie, condamnée ou soumise de toute autre manière dans l'État où la condamnation doit être exécutée à une quelconque restriction de sa liberté en raison d'un acte qui a été commis avant le transfert et auquel le consentement à entreprendre l'exécution ne s'applique pas.

2. Les restrictions visées au paragraphe 1 ne s'appliquent pas si :

1) l'État dans lequel la condamnation a été rendue exprime son consentement à l'engagement de poursuites, à l'exécution de la condamnation ou à la mise en œuvre des mesures de sûreté médicale ;

2) la personne condamnée qui a été transférée est restée dans l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée plus de trente jours après sa libération définitive, alors qu'elle avait le droit et la capacité de quitter le territoire de cet État, ou si elle y est retournée volontairement après avoir quitté cet État.

Article 113. Demande et annexes

1. Les demandes visées au présent chapitre sont rédigées sous forme écrite.

2. Une demande faite à l'État dans lequel la condamnation a été prononcée est accompagnée des éléments suivants :

1) l'original, une transcription ou une copie certifiée conforme de la décision, joint à une déclaration confirmant qu'elle est devenue définitive et exécutoire ;

2) le texte des dispositions légales appliquées et des dispositions relatives à la libération conditionnelle ;

3) des renseignements aussi précis que possible concernant la personne condamnée, sa nationalité et son lieu de résidence ou de séjour ;

4) une attestation de la période de privation de liberté ou de mise en œuvre de mesures de sûreté médicale devant être prise en considération ;

5) un document témoignant du consentement de la personne condamnée ou de son représentant légal à l'entreprise de l'exécution de la peine de privation de liberté ou de la mise en œuvre des mesures de sûreté médicale ;

6) d'autres documents importants pour une décision relative à la demande ;

7) une traduction de la demande et des documents visés au présent paragraphe dans la langue de l'autre Partie contractante.

3. Les renseignements et documents visés aux alinéas 3, 6 et 7 du paragraphe 2 accompagnent la demande de l'État dans lequel la condamnation doit être exécutée.

4. Si la demande visée au paragraphe 3 est prise en considération, l'État dans lequel la condamnation a été rendue envoie les documents visés aux alinéas 1, 2, 4 et 5 du paragraphe 2, ainsi que leur traduction dans la langue de l'autre Partie contractante.

Article 114. Informations complémentaires pour la demande

Si la Partie contractante requise estime que les renseignements et documents transmis sont insuffisants, elle présente une demande de renseignements complémentaires. La Partie contractante requise peut fixer un délai approprié pour la réception de ces renseignements complémentaires ; ce délai peut être prolongé sur présentation d'une demande bien étayée. En l'absence de ces renseignements complémentaires, la décision concernant la demande est prise sur la base des renseignements et des documents disponibles.

PARTIE IV

DISPOSITIONS FINALES

Article 115

Le présent Accord est sans préjudice des obligations découlant d'autres accords liant l'une des Parties contractantes ou les deux.

Article 116

Le présent Accord est sujet à ratification et entrera en vigueur soixante jours après l'échange des instruments de ratification. Les instruments de ratification seront échangés à Varsovie.

Article 117

Le présent Accord est conclu pour une durée indéterminée. Il peut être dénoncé par voie de notification envoyée par l'une ou l'autre des Parties contractantes. Dans ce cas, il cesse d'être applicable six mois après la date de notification de la dénonciation.

FAIT à Riga, le 23 février 1994, en deux exemplaires, chacun en langue polonaise et lettone, les deux textes faisant également foi.

EN FOI DE QUOI les représentants des Parties contractantes ont signé le présent Accord et y ont apposé leur sceau.

Pour la République de Pologne :

[SIGNÉ]

Pour la République de Lettonie :

[SIGNÉ]